

MATICA

*Čestit Božić i sretna
nova 2014. godina!*

ISSN 1330-2140

9 771330 214009

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIII
Broj / No. 12/2013

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Božićne jaslice Marije Nimčević
nagrađene u Rimu

*Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!*

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

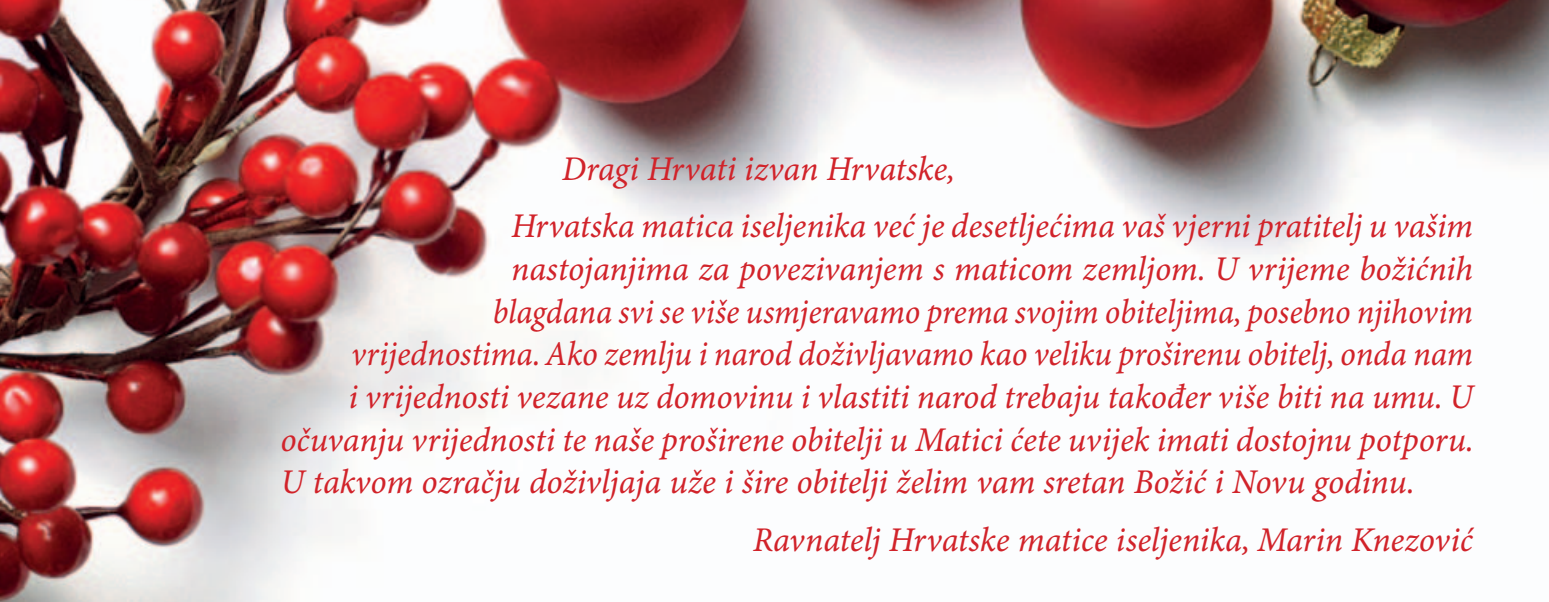
Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

Dragi Hrvati izvan Hrvatske,

Hrvatska matica iseljenika već je desetljećima vaš vjerni pratitelj u vašim nastojanjima za povezivanjem s maticom zemljom. U vrijeme božićnih blagdana svi se više usmjeravamo prema svojim obiteljima, posebno njihovim vrijednostima. Ako zemlju i narod doživljavamo kao veliku proširenu obitelj, onda nam i vrijednosti vezane uz domovinu i vlastiti narod trebaju također više biti na umu. U očuvanju vrijednosti te naše proširene obitelji u Matici ćete uvijek imati dostojnu potporu. U takvom ozračju doživljaja uže i šire obitelji želim vam sretan Božić i Novu godinu.

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, Marin Knežević

4 Obljetnica HMI-ja u Splitu	23 Čile: Dani hrvatske književnosti	39 Božićni običaji u Hrvatskoj Kostajnici
5 Susret Najsela u Pinkovcu	24 Intervju: Mladen Pejnović	45 Žarko Domljan govori o obnovi Sabora
6 HMI: Forum hrvatskih manjina	26 Argentina: "B. A. slavi Hrvatsku"	48 O oporezivanju mirovina i o prebivalištu
10 Donatorska večer u Münchenu	28 Intervju: Darija Marjanović	51 Novi Hrvatsko-španjolski rječnik
12 Intervju: Ivo Jelušić	31 Simpozij Hrvatske akademije Amerike	55 Matičin vremeplov
15 Referendum o braku	33 Hrvatske božićne jaslvice u Rimu	56 Obljetnica smrti patera Francisa Mihalića
16 Zagreb: HMI na Interliberu	36 Dubrovnik: Izložba kolekcionara Fra Rafaela Romića	63 Hrvatska noć u Frankfurt
19 HBZ: TamFest u Pittsburghu		
20 Australija: 50 godina hrvatskih časničkih sestara		

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	43 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	52 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	58 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	62 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	60 Glas iz tuđine (Jozo Župić)

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matiz.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICU je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Dvije splitske obljetnice

Obljetnica je proslavljena radno, jednom izrazito splitskom temom. Riječ je o *Duji Balavcu*, prvome splitskome satiričnom časopisu čiji je prvi broj izašao 1908. godine, a urednik mu je bio Ante Katunarić

Mladen Vuković, Ingrid Poljanić, Tonči Katunarić, Dey Antunović i Branka Bezić Filipović na promociji

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

Prije 60 godina, nakon osnivanja Matice iseljenika Hrvatske u Zagrebu, Splićanka Lucija Bilić vratila se u rodni grad i osnovala splitski ured. Pedesetih godina prošlog stoljeća bila je okupirana povratnicima koje je tadašnja vlast pozivala natrag i koji su dolazili, brodovima 'Radnik' i 'Partizanka'. Unatoč sjajnim dočecima na splitskoj rivi, problem je bio što s njima činiti nakon toga. Dolazili su na vrata Luciji Bilić. Ovo izgleda kao *dejavu*. I današnje vlasti pozivaju Hrvate na povratak, a da nisu stvorile uvjete da se povratnici uključe u život u domovini. Na kraju, sve se svede na ljudsku pomoć i domišljatost Matičinih djelatnika, a ne na organiziranu akciju u kojoj se točno zna što treba činiti. Danas se od Matice očekuje da svojim programima njeguje kulturni i nacionalni identitet Hrvata izvan domovine, ali posao s iseljeništvom ne može se staviti u okvire. Mora se to raditi od srca i uz otvorenost za sve zahtjeve. A i danas dolaze s koferima i zahtjevima koji se trebaju rješavati na drugim razinama.

Nakon Lucije Bilić, ured splitske Matice vodila je Julka Šperac uz pomoć Nevenke Kurtović. Sada ga vodi Branka Bezić Filipović.

Šezdeseta obljetnica ureda proslavljena je radno, jednom izrazito splitskom

temom. Riječ je o *Duji Balavcu*, prvome splitskome satiričnom časopisu čiji je prvi broj izašao 7. veljače 1908. godine, a urednik mu je bio Ante Katunarić. Split je tada imao gimnaziju, kazalište, umjetnički salon, kinematograf, novine, bogat sportski život i oko 20.000 stanovnika. To bi danas nazvali selom, ali identitet grada ne daje broj stanovnika, već razinu života u određenoj sredini. Sve to pretočila je u izložbu Ingrid Poljanić, voditeljica kulturnih događaja u Gradskoj knjižnici Marka Marulića. Kako je riječ o temi koja se odnosi na sve sredi-

Branka Bezić Filipović s nećakom Vickom Bezićem koji je autor filmova i korica knjiga vezanih za Maticu

ne jer je to vrijeme kada su novine bile jedan jedini medij, tako smo tu izložbu do sada predstavili u osam gradova. Uz ugledne goste, vidjeli su je učenici i studenti, a Hrvati su njome s ponosom pokazivali svojim sugrađanima da dolaze iz kulturne države. Sada je već 105 godina od tiskanja prvoga broja pa smo tu obljetnicu proslavili, 14. studenoga, zajedno sa 60. obljetnicom Matičine splitske podružnice.

U Gradskoj knjižnici Marka Marulića održan je program pod naslovom *Duje Balavac, novi život stare splitske priče*. Moderatorica programa bila je Dey Antunović, novinarka Radio Dalmacije. O *Duji Balavcu* govorio je Mladen Vuković, urednik HRT – Radio Splita. O svome djedu Anti Katunariću pričao je Tonči Katunarić. O izložbi je govorila autorica Ingrid Poljanić i u ime HMI-ja Branka Bezić Filipović. *Daleko me biser mora*, ariju Ive Tijardovića iz Male Floramye otpjevala je Alma Karmelić uz klavirsku pratnju. Prikazan je i film o turnejama *Duje Balavca*, kojeg je tehnički obradio Vicko Bezić. Mnogobrojni Splićani odazvali su se maloj fešti vezanoj uz dvije obljetnice koje u gradu nisu prošle neopaženo. ■

ENG The Split branch office of the Croatian Heritage Foundation celebrated its 60th anniversary. It was an opportunity to remember the *Duje Balavac* satirical magazine, the first issue of which came out in 1908.

Dogovorena suradnja NAJSELA

Uz domaćina, na Susretu su bili i predstavnici iz Martinaca i Petrova Sela (Mađarska), iz Tavankuta (Srbija), te Mjenova (Austrija). Riječ je o selima kojima je Hrvatska matica iseljenika u razdoblju od 1996. do 2007. dodjeljivala godišnju nagradu za kulturu pod nazivom *Najselo* za najuspješnije selo hrvatskih manjina u europskim državama

Napisala: **Marija Hećimović**

Snimio: **Darko Plahtan**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i općine Pinkovac iz Gradišća (Austrija) održan je II. susret Najsela u Pinkovcu. Uz domaćina, na susretu su bili i predstavnici Najsela iz Martinaca i Petrova Sela (Mađarska), iz Tavankuta (Vojvodina-Srbija), te Mjenova (Austrija). Riječ je o selima kojima je Hrvatska matica iseljenika u razdoblju od 1996. do 2007. godine dodjeljivala godišnju nagradu za kulturu pod nazivom *Najselo* za najuspješnije selo hrvatskih manjina u europskim državama.

Na I. susretu Najsela koji je održan u Zagrebu 2008. dogovoreno je održavanje ovakvih susreta kako bi se zajednički planirala njihova moguća suradnja jer očito ih povezuju ista nastojanja ne samo u pogledu očuvanja identiteta, nego i poduzimanja mnogobrojnih aktivnosti koja pridonose boljitku njihovih sela.

U svojim uvodnim riječima domaćin Leo Radaković, načelnik općine Pinkovac, izrazio je veliko zadovoljstvo zbog ovoga susreta nazvavši ga velikim danom u kojem se žele razmijeniti lijepi trenuci koji povezuju okupljena sela, sa željom za buduću dobru suradnju u kojoj treba zanimljivim programima maksimalno angažirati mlade ljude. Svi sudionici složili su se da žele zajedničke programe i projekte provoditi u djelo, no tu je svakako prisutan problem financiranja takvih ideja. Stoga je dogovoreno da se u vezi s tim kontaktira Ministarstvo regionalnog razvoja RH kako bi se vidjelo postoje li projekti EU-a koji bi omogućili realizaciju seoskih projekata iz

Susret Najsela u Pinkovcu

raznih država. Dogovoreno je i uređivanje baze podataka o nagrađenim selima, kao i ostalim hrvatskim kulturnim udrugama u europskim zemljama gdje žive hrvatske manjine.

Na sastanku su bili i Ivo Jelušić, predsjednik Upravnog odbora HMI-ja i zastupnik u Hrvatskome saboru koji je naglasio kako očekuje da će donesena strategija i Zakon o odnosima RH s Hrvatima izvan RH pridonijeti svemu onome za što su se Najsela i do sada tako zdušno zalagala. Nada se da će novoosnovani Državni ured za Hrvate izvan RH i HMI pružati pravu potporu za očuvanje hrvatskoga identiteta.

Mr. Marin Knezović, ravnatelj HMI-ja, u svojim pozdravnim riječima naglasio je: "Jačanjem važnosti i utjecaja gradova, a posebno posljednjih desetljeća ubrzanom globalizacijom, sela sve manje mogu biti oaze, utočišta posebnosti u društvu koje sve nastoji staviti u je-

dan te isti kulturni kalup. No sela, kako u doslovnom tako i u prenesenom smislu, kao utočišta kulturne i identitetske posebnosti i dalje su nam potrebna. Shvatimo sada selo na novi način, kao pozornicu na kojoj se uspostavlja ravnoteža između onog vani i onog unutra, između onog svjetskog i onog samo našeg."

Od bogatog programa koji su domaćini pripremili bio je i III. festival klapa na kojem su nastupale klape iz Gradišća i jedna gostujuća iz Hrvatske, te su ih i sudionici imali priliku poslušati.

Na putu do Pinkovca djelatnici HMI-ja obišli su Znanstveni institut gradišćanskih Hrvata, a zatim i gradišćanska naselja od sjevera prema jugu gdje im je izvršni vodič bila predsjednica Znanstvenoga instituta gradišćanskih Hrvata Zlatka Gieler i na svoj ljubazan način s puno vrijednih informacija o povijesti i sadašnjosti gradišćanskih Hrvata učinila ovaj posjet iznimno dojmljivim. ■

ENG The CHF and the Municipality of Güttenbach/Pinkovac in Gradišće (Austria) organised the 2nd Meeting of Best Villages in Pinkovac. The event pooled representatives of villages that, from 1996 to 2007, won the CHF's annual Best Village award for Croatian minority villages in European countries.

Smanjuje se broj Hrvata u gotovo svim manjinskim zajednicama

Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Tema ovogodišnjega skupa bila je *Hrvatske manjine u Europi i rezultati zadnjega popisa stanovništva - stanje i perspektive*

Napisala: **Željka Lešić**

Snimila: **Snježana Radoš**

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika, u njezinim prostorima, 22. studenoga uspješno je održan 19. forum hrvatskih manjina.

Riječ je o stručnome godišnjem skupu na kojem se razmatra status, problematika i aktualnosti vezane uz hrvatske manjine u europskim državama. Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije, kao i predstavnike nadležnih državnih tijela, znanstvenih, kulturnih i obrazovnih institucija RH. Organizatorica Foruma bila je Marija Hećimović, rukovoditeljica Odsjeka za hrvatske autohtone manjine.

AKTUALNO DEMOGRAFSKO STANJE

Tema ovogodišnjega skupa bila je *Hrvatske manjine u Europi i rezultati zadnjega popisa stanovništva - stanje i perspektive*. No, na Forumu se vodio i dijalog o aktualnome demografskom stanju i prostornoj izmještenosti hrvatskih manjina u europskim državama te o mogućnostima rješavanja demokratskih problema. Naime, podaci govore da se smanjuje broj Hrvata u gotovo svim manjinskim zajednicama kako zbog slabe biološke reprodukcije, tako i demografskog starenja te neriješenih statusnih pitanja, kao i procesa asimilacije. Cilj skupa bio je poticanje rasprave među sudionicima, predstavnicima hrvatskih

Saborski zastupnik i predsjednik Upravnog odbora HMI-ja Ivo Jelusić za Foramskom govornicom

Predstavnici manjina

U izlaganjima predstavnika manjina sudjelovali su Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Tivat i don Dejan Turza, povjerenik Kotorske biskupije zadužen za pastoral braka i obitelji; Antonio Sammartino, predsjednik Zaklade "Agostina Piccoli" i Antonella D'Antuono, članica Udruge *Isola Croata del Molise*, Kruč iz Italije; Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, Budimpešta; Franjo Ipša, predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji, Skoplje; Ljubomir Mile Radan, član Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Karaševo i Marian Daniel Lucacela, član Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, Karaševo; Radoslav Janković, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, Hrvatski Jandrof i Rudolf Streck, predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva, Hrvatski Jandrof; Petar Antunović, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji, Ljubljana i Ante Pandža, dopredsjednik Hrvatskog društva Ljubljana, Ljubljana; Darko Sarić Lukendić, predsjednik Izvršnoga odbora Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine, Subotica i Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica.

manjina i državnih tijela i institucija matičnoga naroda, o mogućim programima i projektima koji bi pridonijeli rješavanju demografskih problema poboljšanjem društvenoga, političkoga, obrazovnoga, kulturnoga i ekonomskoga položaja hrvatskih manjinskih zajednica. Želja organizatora bila je potaknuti snažnije zalaganje svih nadležnih tijela i institucija RH u ostvarivanju tog cilja.

POPISI STANOVNIŠTVA

Uvodno izlaganje na Forumu održao je dr. sc. Robert Skenderović, predsjednik Znanstvenog vijeća Hrvatskoga instituta za povijest, koji je ujedno bio moderator skupa u Hrvatskoj matici iseljenika.

- Rezultati popisa stanovništva u zemljama u kojima Hrvati žive kao autohtone manjine višestruko su važni za tamošnje hrvatske zajednice. Popisi stanovništva utvrđuju službeni broj pripadnika manjina, a taj broj je osnova za ostvarenje manjinskih prava. Uz to, iz popisa stanovništva manjinske zajednice mogu dobiti uvid u dobnu i spolnu strukturu te utvrditi glavne demografske trendove vlastite zajednice. Većina hrvatskih manjinskih zajednica prema popisima iz 2011. i 2012. godine pati od istih demografskih problema. Broj pripadnika hrvatskih zajednica u susjednim zemljama stagnira ili se smanjuje, starosna struktura je sve lošija, a i znanje materinskoga jezika sve je slabije. Uz to, pripadnici hrvatskih zajednica primijetili su da u samim popisnim metodama i materijalima (koji se, doduše, razlikuju od zemlje do zemlje) postoje određeni problemi koji su doveli do toga da se

Mišo Hepp predsjednik Hrvatske državne samouprave iz Mađarske

Institucije RH

Institucije RH zastupali su Ured predsjednika RH, dr. sc. Vladimir Lončarević, pomoćnik savjetnika Predsjednika za unutarnju politiku; Hrvatski sabor, Ante Babić, član Odbora za Hrvate izvan Republike Hrvatske; Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Davor Vidiš, načelnik Sektora za zemlje jugoistočne Europe; Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Milan Bošnjak, viši stručni savjetnik u Upravi za standard, strategije i posebne programe; predstavnik Ministarstva kulture; Državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović, voditeljica Službe za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i iseljeništvo i Ivan Zeba, viši stručni savjetnik; Upravni odbor HMI-ja, Ivo Jelušić, predsjednik; Institut za etnologiju i folkloristiku, dr. sc. Sanja Đurin, viša asistentica; Institut Ivo Pilar, doc. dr. sc. Ljiljana Dobrovšak, znanstvena suradnica, Neven Bošnjaković, prof. i Slaven Kale, prof.; Institut za društvena istraživanja, dr. sc. Saša Puzić, znanstveni suradnik; Institut za migracije i narodnosti, dr. sc. Marina Perić Kaselj, znanstvena suradnica i doc. dr. sc. Filip Škiljan, znanstveni suradnik; Agencija za odgoj i obrazovanje, Tihana Radojčić, prof., pomoćnica ravnateljica; Nacionalna i sveučilišna knjižnica, dr. sc. Željka Lovrenčić, voditeljica Zbirke inozemne Croatice i Austrijski kulturni forum, Ivana Šeperić Katić.

Forum je okupio predstavnike hrvatskih manjina iz osam država

Hrvatima izjasnilo manje ljudi nego što ih zaista ima - naglasio je u svome izlaganju dr. Skenderović.

KVANTITATIVNI PODACI

U nastavku izlaganja zorno je predložio podatke vezane uz popis stanovnika susjednih zemalja. Tako navodi kako u Austriji nije posljednjih godina proveden popis stanovništva pa raspolažemo samo popisom iz 2001. godine kada je u austrijskome Gradišću popisano 17.730 Hrvata. Sami gradišćanski Hrvati smatraju da je stvaran broj Hrvata u tome kraju veći jer je, primjerice, Biskupija Željezno skupila podatke da misu na hrvatskome jeziku želi slušati 23.000 vjernika, a prema nekim podacima u Gradišću ima čak 25.000 ljudi koji govore hrvatski jezik.

U Crnoj Gori je prema popisu iz 2011. godine utvrđeno da u toj zemlji živi 6.021 Hrvat. Međutim, na temelju usporedne analize broja katolika i broja Hrvata u zajednici Hrvata Crne Gore smatraju da se barem 30% pripadnika hrvatskoga naroda nije izjasnilo Hrvatima u popisu.

U Italiji je prema popisu iz 2010. godine utvrđeno 1.865 Hrvata, ali je zapravo riječ samo o popisu moliških Hrvata, jedine hrvatske zajednice koja u Italiji ima priznati status kao autohtona manjinska zajednica. Ostali Hrvati koji žive u drugim krajevima Italije nisu popisani ili su popisani kao "stranci", a računa se da ih ima više od dvadeset tisuća.

U Mađarskoj je prema popisu iz 2011. utvrđen broj od 26.774 Hrvata. Predstavnici hrvatske zajednice smatraju da je broj Hrvata ipak puno veći. I u ovome slučaju otvara se pitanje popisne metodologije, ali i motiviranosti samih ljudi da se izjasne Hrvatima. U Makedoniji se za 2011. ne znaju podaci o broju Hrvata jer popis nije uspio. Zbog toga raspolažemo starim brojevima iz 2001. godine kada je utvrđeno da u toj državi živi 2.686 Hrvata. Procjene samih makedonskih Hrvata ipak su više - 3.500 do 5.000 Hrvata.

U Rumunjskoj je prema posljednjem popisu iz 2011. godine utvrđeno da se Hrvatima izjasnilo 5.482 osobe. U Slovačkoj prema popisu ima 1.022 pripad-

nika hrvatske nacionalnosti, a 1.234 se izjasnilo da im je hrvatski materinski jezik. Međutim, u zajednici Hrvata u Slovačkoj smatraju da u toj zemlji živi oko 3.000 Hrvata, odnosno da broj izjašnjених odgovara tek jednoj trećini stvarnog broja Hrvata.

U Srbiji je 2011. popisano 57.900 Hrvata. I predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji smatraju da je stvaran broj Hrvata puno veći, ali je jako teško dati procjenu koliko ih stvarno ima među neopredijeljenima i regionalno izjašnjenima. U Sloveniji raspolažemo podacima iz 2002. godine kada je u toj zemlji popisano 35.642 Hrvata. Godine 2012. u toj je zemlji proveden popis stanovništva, ali se u njemu nije popisivala i nacionalna pripadnost.

ZAUSTAVITI NEGATIVNE TRENDOVE

Na kraju, Češka je po ovome pitanju posebno zanimljiva zato jer je u toj zemlji popis iz 2011. godine odlikovao velik trend neizjašnjavanja nacionalne pripadnosti. Dok je 2001. godine to pravo iskoristilo samo 173.000 ljudi, godine 2011. nacionalno se nije željelo izjasniti 2,74 milijuna od ukupno 10 milijuna stanovnika Češke. U takvim okolnostima rečeno je da je broj Hrvata u Češkoj pao, ali ne značajno. Može se računati na to da ih ima između 1.000 i 2.000.

Skup je 22. studenoga otvorio saborški zastupnik i predsjednik Upravnoga odbora Hrvatske matice iseljenika Ivo Jelušić, koji je naglasio kako se broj Hrvata u susjednim zemljama na žalost smanjuje. - Nadam se da će i ovaj skup

Tema ovogodišnjega Foruma bila je vezana za popise stanovništva

pridonijeti da se negativni trendovi zaustave - naglasio je između ostaloga Jelušić, napomenuvši kako se HMI posebno skrbi da se kulturni identitet Hrvata diljem svijeta održi na što višoj razini te da se zadrži, u čemu pomaže RH. - HMI i RH će pomoći na očuvanju identiteta Hrvata u svijetu jer nam je to dužnost - ističe Jelušić.

Nazočne je pozdravio ravnatelj Matice mr. sc. Marin Knezović. - U slučaju hrvatskih zajednica izvan hrvatskoga državnog područja popisi stanovništva mogu nam reći puno. Čak i onda kada je njihova pouzdanost sumnjiva i po-

daci manjkavi i njihova nesavršenost je na neki način bitan podatak. Popisivanje i nepopisivanje Hrvata puno govori o njihovu doživljaju njih samih kao i tretmanu većinske sredine u kojoj iz dana u dan žive - istaknuo je uz ostalo Matičin ravnatelj.

Zatim se nazočnima obratila i dr. sc. Jasmina Kovačević Čavlović, voditeljica Službe za pravni položaj Hrvata u BiH, hrvatske manjine i iseljeništvo Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske.

Forum je zamišljen kao mjesto dijaloga o stanju znanstvene i kulturne suradnje, kao i mogućim prijedlozima mjera koje bi pridonijele boljoj i potpunijoj međusobnoj suradnji. Nakon izlaganja uslijedila je rasprava te donošenje zaključaka 19. foruma hrvatskih manjina koje je sudionicima skupa pročitao moderator skupa, a koje su potpisali predstavnici manjina.

Organizatorica održanoga Foruma bila je Marija Hećimović, dipl. iur., rukovoditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine. ■

Zaključci

U skladu s temom 19. foruma hrvatskih manjina o demografskim problemima u manjinskim zajednicama, kao i mogućnostima njihova rješavanja, a uzimajući u obzir dosadašnji stupanj i kvalitetu odnosa matične države i hrvatskih nacionalnih manjina u Europi, doneseni su sljedeći zaključci:

1 Predlažemo da buduća suradnja osobito bude usmjerena na pružanje pomoći za poboljšanje društvenoga, političkoga i ekonomskoga položaja hrvatskih manjinskih zajednica jer su to temeljni preduvjeti njihova ostanka i opstanka.

2 Predlažemo da se ulože naponi u prepoznavanju specifičnosti svake hrvatske manjinske zajednice i prema tome radi strategija pružanja pomoći za smanjivanje demografskih problema te da se prigodom bilateralnih susreta predstavnici institucija RH prethodno susretnu s predstavnicima hrvatskih manjina.

3 Predlažemo da se strategija Republike Hrvatske usmjeri prema obrazovnom i kulturnom osnaživanju hrvatskih manjinskih zajednica. To je i najbolji način da se neizjašnjeni Hrvati ohrabre na javno izjašnjavanje pripadnosti hrvatskome narodu.

ENG The 19th Croatian Minorities Forum was hosted and organised by the Croatian Heritage Foundation November 22nd. This annual gathering considers the status, problems and current events pertaining to Croatian minorities in other European countries.

JOSIPOVIĆ POSJETIO MOLIŠKE HRVATE

ITALIJA - Hrvatski predsjednik Ivo Josipović posjetio je 5. prosinca Hrvate u talijanskoj regiji Molise i ocijenio kako je ta 500 godina stara zajednica koja je očuvala svoj jezik i tradiciju važna poveznica između Hrvatske i Italije. Josipović je u sklopu državnog posjeta Italiji boravio u mjestima Kruč, Filić i Mundimitar u južnoj Italiji u kojima živi oko 2.000 moliških Hrvata.

“Ovaj kraj gdje živi stara hrvatska zajednica, koja čuva svoj jezik i tradiciju, vrlo je značajan kao poveznica između Hrvatske i Italije”, rekao je Josipović stanovnicima Kruča, 30-tak kilometara udaljenom od talijanske obale Jadranskog mora. Izrazio je divljenje što je svoj nacionalni identitet, jezik i običaje sačuvala zajednica za koju se pouzdano ne zna iz kojeg je hrvatskog kraja stigla, a čiji pripadnici kažu da su došli “s one bane mora”. “Sada kada smo geo-

grafski, politički i društveno blizu i kada su obje zemlje u EU-u nema razloga da se taj identitet još bolje ne čuva i njeguje”, rekao je Josipović koji posebno važnim smatra prosvjetnu djelatnost na hrvatskom jeziku.

Hrvatski predsjednik, kojeg je u Kruču

dočekaio i predsjednik regije Molise Paolo di Laura Frattura, drži da će jadransko-jonska regija imati veću ulogu u europskoj politici i da bi gospodarsko i prometno povezivanje toga područja mogao puno značiti za Molise i tamošnje Hrvate. (Hina)

DAN HRVATA U MAĐARSKOJ ODRŽAN U BAJI

MAĐARSKA - U suorganizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, 16. studenoga priređen je već tradicionalni državni Dan Hrvata, koji je treći put održan u Bačkoj odnosno u podunavskome gradiću Baji, središtu bačkih Hrvata. Premda ove godine nisu mogli nazočiti, pokrovitelji priredbe ponovno su bili predsjednik Republike Hrvatske

Ivo Josipović i predsjednik Mađarske János Áder. Kao i svake godine, okupili su se Hrvati svih regija u Mađarskoj – od Bačke, preko Podravine, Baranje i Pomurja, do Gradišća i Budimpešte – a svečanost je počela misnim slavljem na hrvatskome jeziku, koje je održano u župnoj crkvi svetoga Antuna Padovanskoga. Uslijedila je svečanost u Gradskome kazalištu, u sklopu

koje su održani prigodni govori, dodijeljena odličja, uz prigodni kulturni program. U nastavku večeri druženje je nastavljeno na zajedničkoj večeri, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se domaći tamburaši.

Podsjetimo kako je prvi državni Dan Hrvata održan u studenome 2000. godine u Sambotelu, u povodu obilježavanja 10. obljetnice utemeljenja prve samostalne hrvatske krovne udruge, Saveza Hrvata u Mađarskoj, i otad se priređuje svake godine u drugoj hrvatskoj regiji u Mađarskoj, a treći put domaćini te istaknute priredbe bili su Hrvati Bačko-kiškunske županije. Svojom nazočnošću Dan Hrvata uveličali su veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti Gordan Grlić Radman, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, požeški biskup mons. dr. Antun Škvorčević, Dubravka Severinac, viša savjetnica Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, zastupnici Skupštine Hrvatske državne samouprave, članovi Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj, predsjednici i članovi županijskih te mjesnih hrvatskih samouprava i gosti iz svih hrvatskih regija. (Hrvatski glasnik)

Prikupljeno 20.000 eura za Dječji dom u Zagrebu

Glavni inicijator ove hvalevrijedne akcije je bračni par Tolj, vlasnici vinarije *Saints Hills*. Njima su se priključili Stjepan Čuljak, vlasnik tvrtke *CM Weine* i mladi dizajner Ante Čurčić te je realizirana odlično koncipirana i organizirana večer s velikim brojem uzvanika i hrvatskih poduzetnika iz Münchena, Bavarske i cijele Njemačke

Donacija za Dom za djecu u Zagrebu

Napisao i snimio: **Edi Zelić**

Ekskluzivna donatorska večer u organizaciji vinarije *Saints Hills* i tvrtke *CM Exclusive Weine* u Münchenu rezultirala je fantastičnom svotom od 20.680 eura koja je predana Dječjem domu u Zagrebu. Glavni inicijator i pokretač ove hvalevrijedne akcije je bračni par Tolj, vlasnici vinarije *Saints Hills*, koja proizvodi najbolja i najekskluzivnija hrvatska vina. Ivani i Ernestu Tolju priključili su se Stjepan Čuljak, vlasnik tvrtke *CM Weine* i mladi dizajner Ante Čurčić te je realizirana odlično koncipirana i organizirana večer s velikim brojem uzvanika i hrvatskih poduzetnika iz Münchena, Bavarske i cijele Njemačke. U ime Dječjega doma u Zagrebu, koji zbrinjava djecu bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi, te trudnice i majke s djecom, vidno dirnuta i oduševljena, donaciju je preuzela lo-

gopedica Svjetlana Tončetić Bogović. Za odličan glazbeni okvir pobrinuli su se Petar Grašo i Danijela Martinović, dok su program večeri vodili Davorka Tović i Saša Pašaljić.

“Svakodnevno puno pričamo o poslovima i kako prodati vina u Njemačkoj i Austriji. Ali jako je važno da u cijelom tom stresu i u hrpi posla, kada ni sami ne vidimo često našu djecu, ne kukamo na visokom nivou nego da se sjetimo djece koja trebaju pomoć i ljubav. Puno smo uložili truda i vremena u pripremu večerašnjeg događaja. Ali kad vam jedno dijete zahvali i nasmije se, mislim da se to ne može platiti”, rekao nam je Stjepan Čuljak, alfa i omega uspjele münchen-ske humanitarne priče “*Saints Hills for Kids*” koja je održana u jednoj od eminentnijih lokacija bavarske metropole, klubu “Upside east”.

“Sve ovo može samo funkcionirati ako imate prave ljude oko sebe koji razmišljaju na sličan način i koji žele pomo-

ći djeci u nevolji. Želimo malo otopliti nadolazeću zimu djeci u Dječjem domu u Zagrebu”, dodao je Stjepan Čuljak koji godišnje proda po milijun boca vina, a o vinima *Saints Hills* Ernesta Tolja govori biranim riječima. Ivana i Ernest Tolj odlučili su svoju ekskluzivnu ediciju “ET” pokloniti ljudima koji pomažu. Odabir Dječjega doma u Zagrebu dogodio se vrlo jednostavno, nakon jednog posjeta bračnog para Tolj koji, inače, ima četrvero djece.

“*Saints Hills for Kids*” nije jednokratni projekt. Dapače, priredba u Münchenu uvertira je u sjajan nastavak humanitarnog djelovanja. “Cijeli projekt prerast će u jednu fondaciju, a termin sljedećeg eventa je krajem studenoga iduće godine u Londonu gdje očekujemo još veće društvo, više dobrih ljudi, pozitivne vibracije i pomoći djeci u Hrvatskoj”, najavio je Ernest Tolj, uspješni biznismen, koji pod etiketom *Saints Hills* danas posjeduje tri vinograda s autohtonim sortama i dvije vinarije na autohtonom području Dalmacije i Istre s proizvodima Dingač, St. Roko, Nevina i St. Heels.

Na kraju večeri održana je bogata tombola, zatim je prodano svih 75 boca ekskluzivne linije “ET”, a Stjepan Čuljak osobno je moderirao licitacije dviju velikih, posebnih boca Dingača od devet odnosno dvanaest litara. Rezultate svega ovoga saznali ste na početku teksta – prikupljeno je više od dvadeset tisuća eura za Dječji dom u Zagrebu! Tome se nema što dodati. ■

ENG An exclusive donator's dinner organised in Munich by *Saints Hills* vineyards and the *CM Exclusive Weine* company collected an impressive 20,680 euro, presented to the Children's Home in Zagreb.

ZLATNO DOBA ŽIVOTA

Stanovništvo RH prosječno je staro 41,7 godina, što Hrvatsku svrstava među starije nacije Europe. Sličnu tendenciju pokazuje i hrvatsko iseljeničtvo, koje se brine za svoje najstarije članove poput onih smještenih u *Adria Villageu* u Canberri

Njegovalište *Adria Village/Jadran-sko naselje* iz Canberre dobar je primjer ustanove za skrb o starijim i nemoćnim osobama koju su prije dva desetljeća utemeljili i dobrovoljnim radom izgradili hrvatski iseljenici iz Canberre i Queanbeyana. Ustanova je do 2006. godine djelovala pod nazivom *Croatian Village/Hrvatsko naselje*. Trenutačno se u *Adria Villageu*, uključivši hrvatski i engleski - govori 10 različitih jezika, a prema ocjenama australskih stručnjaka kvaliteta života štićenika u zlatnoj dobi je na ugodnoj razini. Posljednjih petnaest godina njegovalište *Adria Village* vodi stručnjakinja Iva Vujica, koja je vlastitu izbjegličku sudbinu u Australiji devedesetih godina, obrazovanjem na fakultetu za medicinske sestre i osobnom radišnošću, srećom, pretvorila u pozitivnu životnu priču. Danas *Adria Village* ima 42 sobe i 36 kuća, dok je primjerice devedesetih dom posjedovao samo 21 sobu i 8 samostalnih rezidencija za one štićenike koji žele živjeti u sklopu naselja i uživati sve njegove pogodnosti – zadržavši istodobno vlastitu neovisnost. Lista čekanja za dom je prilično velika!

Organizacija *HelpAge International* odavno upozorava da svijet ubrzano stari. Ravnateljica te organizacije Silvia Stefanoni procjenjuje, na temelju dostupnih demografskih parametara, kako će na Zemlji do 2050. biti više osoba starijih od 60 godina nego djece mlađe od pet godina. Upozorenja odašilje i UN, procjenjujući kako će najstarija skupina stanovništva u dubokoj starosti od 85 i više godina do 2025. na planetarnoj razini dosegnuti 19 posto udjela starije populacije.

Kad je u pitanju kvaliteta života u zlatnoj dobi, na vrhu ljestvice najboljih zemalja za život starijih osoba je Švedska, a slijede je Norveška, Njemačka, Nizozemska, Kanada, Švicarska, Novi Ze-

Piše: Vesna Kukavica

land, SAD, Island i Japan - pokazuje aktualni Global AgeWatch Index 2013., čija statistika na svjetskoj razini prati 900 milijuna ljudi iz 91 zemlje s raznih meridijana. Hrvatska je prema navedenoj procjeni na 41. mjestu. Od susjednih zemalja iz Europske unije boljom organizacijom skrbi za starije osobe može se pohvaliti Slovenija, koja je zauzela 20.

mjesto, dok Italija ima nešto veći standard pa joj je pripala 27. pozicija.

Stanovništvo RH prosječno je staro 41,7 godina, što Hrvatsku na žalost svrstava među najstarije nacije Europe. Slična tendencija uočava se i u hrvatskome prekoceanskome iseljeničtvu posljednjih desetljeća, koju su na vrijeme prepoznali odgovorni australski Hrvati.

- Lokalna vlast u Canberri 1980-ih besplatno je dodjeljivala zemlju za gradnju umirovljeničkih domova i potporu za njihovu izgradnju. Uočivši oko sebe određeni broj nezbrinutih starijih sunarodnjaka, koje su i obitelj i domovina zaboravile, australski Hrvati odlučili su uz svesrdni angažman fra Tvrtka Gujića izgraditi dom za treću životnu dob početkom rujna 1989. Cijela naša zajednica, uz potporu Etničkog vijeća glavnoga australskoga grada, uključila se u realizaciju projekta. Neki članovi Vijeća, pripadnici manjih zajednica poput Slovenaca, Mađara i Estonaca, dali su nam potporu uz napomenu kako će i sami možda jednoga dana tražiti smještaj u hrvatskome domu. Na našu sreću molba za otvorenje doma pozitivno je riješena 18. siječnja 1990. Uz dozvolu za gradnju dobili smo i 606.500 \$. Preostali novac darovali su naši ljudi. U Odboru za izgradnju doma, uz mene, bili su fra Tvrtko Gujić, dva uspješna građevinska poduzetnika Ivan Križaić i Šime Gulan te niz gorljivih hrvatskih volonte-

ra. Vrijednost građevinskoga terena koji smo dobili besplatno od australske države bila je 1.350.000 \$. Naš Dom umirovljenika *Kardinal Alojzije Stepinac* u Sydneyu, primjerice, nije imao tu sreću da dobije besplatno državno zemljište. Da nije bilo dobrovoljnoga rada, dom ne bismo uspjeli izgraditi. Većina naših ljudi u Canberri radi u građevinarstvu pa im nije bilo teško izdvojiti dio slobodnoga vremena i novca za tu plemenitu akciju pa je stoga Dom za umirovljenike dobio ime *Hrvatsko naselje/Croatian Village* - podsjetila nas je Vanda Boras Podravec (83). Vanda umirovljenička ljeta provodi u rodnome Senju, a Božić i zimu s djecom i unucima u Australiji.

Međugeneracijska solidarnost Hrvata u iseljeničtvu oduvijek je bila snažna, ne samo u Australiji. Čini mi se da je najljepši primjer aktivnog starenja u krugu obitelji ili fraternalističke organizacije u dijaspori onaj koji prakticira trenutačno najstarija hrvatska tamburašica u svijetu Anna Deranja Lušićić iz Missourija, koja je u zdravlju i veselju 14. ožujka 2013. proslavila 102. rođendan u St. Louisu s mjesnim ogrankom pomlatka Hrvatske bratske zajednice. Prije pola stoljeća Anna Lušićić i njezin suprug Ivan, da udovolje želji svojih unuka, ponovno su aktivirali rad *Croatian Junior Tamburitians*, toga staroga hrvatskoga kulturnog društva u kojem danas nastupa peti naraštaj te cijenjene obitelji.

U Južnoj Americi ističem fascinantan angažman pisca Ramóna Díaza Eterovića, koji je u romanu *Druga želja* potresno progovorio o položaju staraca u suvremenom društvu, poglavito onih koji daleko od očiju obitelji provode posljednje dane života. Ovih blagdanskih dana, u domovini i inozemstvu, sjetite se najslabijih među nama i prenesite im svjetlo nade, mira i tople ljudske riječi – Sretan vam Božić! ■

ENG The HelpAge International organisation has warned that the world is rapidly aging. At the top of the list of best countries for older people to live in is Sweden, followed by Norway, Germany, Canada, New Zealand and the USA, while Croatia stands at 41st place. The Croatian population has an average age of 41.7 years, which makes the Croatian nation one of the oldest in Europe.

“Bojim se da Posavina više nikad neće biti kakva je bila”

“Mi imamo sada tri institucije koje se bave Hrvatima izvan RH: *Državni ured za Hrvate izvan RH*, *Hrvatsku maticu iseljenika* te sada novoosnovanu *Hrvatsku kuću*. Sve tri institucije trebaju pridonijeti boljem statusu i boljem životu Hrvata izvan RH”, rekao je u razgovoru za Maticu Ivo Jelušić

Ivo Jelušić u uredništvu Matice

Razgovarao: Hrvoje Salopek

Donosimo razgovor s Ivom Jelušićem, predsjednikom Upravnoga odbora Hrvatske matice iseljenika. Jelušić je hrvatski političar i diplomirani politolog, rođen 1960. u Gornjoj Dubici (Bosanska posavina). Nakon završene osnovne škole (G. Dubica i Odžak) i gimnazije u Modriči, diplomirao je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Od 1994. do 2005. godine je poduzetnik. Od 2001. do 2005. godine zastupnik je u Gradskoj skupštini Grada Zagreba. Od 2005. do 2010. je dogradonačelnik Grada Zagreba, a od 2010. je zastupnik u Hrvatskome saboru. Oženjen je i otac je dvoje djece.

U iseljeništvu su dosta prašine podignula dva nova zakona, onaj o prebivalištu te o oporezivanju inozemnih mirovina. Krenimo redom. Mnogi naši ljudi koji žive u inozemstvu potužili su nam se da su im policijski službenici poništili osobne iskaznice tvrdeći da oni nemaju pravo na prebivalište u Hrvatskoj. Kako komentirate taj postupak?

— Ne bi se smjelo dogoditi da se našim ljudima koji se nalaze u inozemstvu protiv njihove volje ukida prebivalište u Hrvatskoj i oduzima osobna iskaznica. To nije intencija ovog zakona. Jedino što svatko treba učiniti, bez obzira na to gdje ima prebivalište u Hrvatskoj, je doći u policijsku postaju prebivališta ili

nadležni konzulat do 29. prosinca ove godine i donijeti dokaz da je u inozemstvu na radu, na studiranju ili nekom drugom potrebnom, i moći će zadržati osobnu iskaznicu i status prebivališta u svojoj općini ili gradu. Ako ostaju dulje od pet godina, ponovno to treba učiniti, pa onda opet nakon svake treće godine i tako praktički dugoročno zadržati svoj status prebivališta dok god se ne vrate za stalno u Hrvatsku. Na žalost, mnogi naši ljudi su neinformirani o mogućnosti zadržavanja svog statusa u RH, što je i razumljivo jer ne čitaju zakone, i ja im ništa tu ne zamjeram, dapače, ali zamjeram prije svega nekim medijima koji su, neznanjem ili namjerno, slali pogrešne informacije i poruke i plašili naše ljude da će zato jer su vani izgubiti prebivalište i osobne iskaznice.

Uveden je i novi porez na inozemne mirovine. Mnogi potencijalni povratnici kažu da se neće vratiti u domovinu ako takav porez ostane na snazi...

— Hrvatska s mnogim zemljama, s njih 52, a napose s onim gdje su naši ljudi najviše radili, ima ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. To konkretno znači da će naši umirovljenici platiti porez ili u zemlji u kojoj su radili i stekli mirovinu ili u Hrvatskoj ako se vrate u domovinu. Pojedinačnim bilateralnim ugovorom je određeno kome će taj porez plaćati. S većinom država je ugovoreno da će se porez na mirovinu plaćati u Hrvatskoj, dakle tamo gdje umirovljenik živi. S nekim zemljama (Njemačka, Švedska i još drugih 11) uređeno je da se porez na mirovine iz državnog fonda plaća tamo gdje su ostvarene bez obzira što umirovljenik živi u Hrvatskoj. Dakle, ako se netko zbog toga ne želi vratiti u

Hrvatsku opet će platiti porez samo nekoj drugoj zemlji a ne Hrvatskoj.

Prošle godine utemeljen je Državni ured za Hrvate izvan RH. Smatrate li da se otad poboljšala suradnja s našom dijasporom?

— Da, samo to je prekratko vrijeme da bi došlo do velikih promjena, ali sigurno da je dobra pretpostavka za ostvarivanje bolje suradnje. Mi imamo sada tri institucije koje se bave Hrvatima izvan RH: *Državni ured za Hrvate izvan RH*, *Hrvatsku maticu iseljenika* te sada novoostranovanu *Hrvatsku kuću*. Svako ima svoje mjesto i ulogu i sve tri institucije trebaju pridonijeti boljem statusu i boljem životu Hrvata izvan RH. Ja se nadam da tu neće doći do preklapanja posla između njih, i da će svaki od ovih subjekata u svom segmentu doprinijeti još bolje suradnji s našom dijasporom.

Možete li objasniti što je Hrvatska kuća i koja će biti njezina uloga i djelokrug u odnosu na Državni ured i HMI?

— Hrvatska kuća je ustanova koja treba promovirati i prezentirati hrvatsku kulturu u svijetu, kao što to radi npr. Goethe institut za Njemačku ili *Francuski institut* za Francusku. Hrvatska matica iseljenika bavi se očuvanjem kulturnoga i nacionalnoga identiteta Hrvata koji žive izvan RH, njegujući prije svega jezik, kulturu, tradiciju... i razvijajući te

"I Perković i svi ostali, ako su zgriješili, trebaju odgovarati. Do sada ti procesi dobrim dijelom nisu bili procesuirani, neki su otišli u zastaru, a sada otvaramo mogućnost da oni ne zastarijevaju i da ne ovise o promjeni vlasti."

promovirajući taj vid kulture i identiteta. Dakle, ona je usmjerena prema Hrvatima koji žive izvan RH. Hrvatska kuća trebala bi biti okrenuta prema drugim narodima prezentirajući u inozemstvu hrvatsko kulturno stvaralaštvo. Državni ured treba se baviti političkim, gospodarskim, statusnim i svim drugim pitanjima Hrvata izvan RH, dok bi ova kulturna, obrazovna, identitetska obilježja trebala biti u nadležnosti Hrvatske matice iseljenika.

Naše iseljeničtvo s posebnom pozornošću prati slučaj *lex Perković*. Možete li nam reći hoće li Perković biti izručen Njemačkoj ili ne?

— Ja to ne znam jer o tome ne odlučuje ni Vlada, ni Sabor, nego hrvatsko pravosuđe. Mi idemo sada u proces ustavnih promjena u kojima ćemo za sva teška ubojstva, bila ona političke naravi ili bilo koje druge, ukinuti mogućnost zastare. Prema tome, pravedno je da se protiv svakog tko je osumnjičen za teško ubojstvo povede istraga, i ako je osnovana sumnja sudi, bez obzira na to kada je to učinio, u ime koga, koje dr-

žave i ideologije. I Perković i svi ostali, ako su zgriješili, trebaju odgovarati. Do sada ti procesi dobrim dijelom nisu bili procesuirani, neki su otišli u zastaru, a sada otvaramo mogućnost da oni ne zastarijevaju i da ne ovise o promjeni vlasti. Ne osporavam problem stvoren oko gospodina Perkovića, ali mislim da takvih slučajeva ima više, i svi oni trebaju doći pred lice pravde.

Kako gledate na slučaj Josipa Šimunića i njegovo skandiranje na Maksimiru? Mnogi u iseljeničtstvu pokazuju razumijevanje za njegov postupak braneći ga da je rođen i odrastao u tradicionalnoj hrvatskoj zajednici Australije.

— Sigurno da je Šimunić odrastao u jednom drukčijem okruženju nego mi u Hrvatskoj ili općenito u Europi. U Hrvatskoj i u cijeloj Europi pozdravljati pozdravom koji je se tretira kao fašistički pozdrav danas je apsolutno neprihvatljivo, dapače i zakonski kažnjivo. To se ne može raditi u Njemačkoj, u kojoj je fašizam bio najjači, ne može se ni u Hrvatskoj koja je bila trabant fašizma iz Njemačke, a niti drugdje. To što je Šimunić živio u Australiji ne opravdava ga jer je predugo već u Hrvatskoj i Europi pa je mogao shvatiti kakav je odnos Europe i Hrvatske prema fašizmu i pozdravima iz fašizma.

Pripadnici naših manjina u susjednim zemljama često ističu da se Hrvatska premalo brine o njima i njihovim pravima. Tvrdje kako smo se u početku izgovarali na Domovinski rat i poraće, zatim na pristupne pregovore s EU... Zar nije došlo vrijeme da se Hrvatska bez kalkulacija, dosljedno založi za Hrvate u susjednim zemljama? Tu mislim primjerice na neriješen manjinski status Hrvata u Sloveniji i Makedoniji, ugroženost Hrvata u Vojvodini i sl.

— Smatram da je Hrvatska i do sada puno činila da zaštiti hrvatske manji-

Od 2010. Jelušić je zastupnik u Hrvatskome saboru

ne u ovim zemljama koje ste nabrojili, ali i drugim. To je na kraju i ustavna obveza, a nama i nacionalni interes. Nadam se da će novoosnovani Državni ured za Hrvate izvan RH, kao i ukupna hrvatska politika pomoći u razrješavanju statusnoga položaja Hrvata u navedenim zemljama. Hrvatska ima potpuno moralno i političko pravo tražiti od svih zemalja odgovarajući status za Hrvate gdje god su manjina jer istodobno, Hrvatska na svome području svim manjinama jamči vrlo visoku razinu zaštite nacionalnih prava i statusa. Dapače, dajemo im i značajna sredstva za njihov rad i potičemo očuvanje njihova nacionalnog identiteta.

Od nastanka moderne hrvatske države stalno ponavljamo fraze o želji da se iseljenici vrate u domovinu, a suočeni smo sa stalnim iseljavanjem, posebice mladih i visokoobrazovanih ljudi. Hoće li se taj poguban trend u dogledno vrijeme promijeniti?

— To je prije svega rezultat ekonomskog stanja i prilika u našoj zemlji. Želio bih da se što prije izvučemo iz krize i u razvojnom pogledu približimo zemljama Zapadne Europe. Ako osiguramo posao i pristojnu egzistenciju ljudima siguran sam da će samo rijetki napustiti svoju domovinu. Što se tiče odlaska mladih ljudi, tu očitо nažalost imamo problema. Iz Hrvatske su uvijek naši ljudi odlazili trbuhom za kruhom. I u pravilu su bili mladi. Hrvatska nikada nije imala dovoljno gospodarske snage da sve ljude zadrži u Hrvatskoj, da im svima osigura pristojnu egzistenciju. Danas se događa jedan novi val, srećom puno manjeg intenziteta nego prije, da odlaze uglavnom fakultetski obrazovani ljudi. Iako sam apsolutni pristalica ulaska Hrvatske u EU, ima i jedna loša posljedica toga, a to je da je EU otvorila svoje granice za zapošljavanje samo visokokvalificirane radne snage iz Hrvatske bez ograničenja. Naime, mnoge zemlje EU-a imaju ograničenje do maksimalno sedam godina za

dolazak radne snage iz Hrvatske, ali prije svega niže kvalifikacijske strukture, dok za inženjere, liječnike i slično ta ograničenja ne vrijede. Naravno, tako dobivaju školovanog stručnjaka, a da ih ne košta njegovo obrazovanje. Na žalost, Hrvatska nije dovoljno atraktivna jer nema tako visoke plaće kao što im te zemlje mogu pružiti pa je dio ljudi naprosto privučen tim primamljivim ponudama. Bitno je da je Hrvatska sa svoje strane osigurala zakonske pretpostavke da se svaki Hrvat bez obzira na to gdje živi može uvijek vratiti u Hrvatsku i da je tu dobrodošao, i da se osjeća jednakopravan kao i svi mi koji smo tu, koji tu stalno živimo. Ja bih uvijek radije pristao i na malo lošije uvjete u Hrvatskoj, nego negdje drugdje jer puno znači živjeti u svojoj domovini i ne biti stranac. Često se čovjek lošije osjeća u zemlji u kojoj je stranac pa iako ima nešto bolju plaću, nešto bolji posao nego u svojoj domovini.

Rodom ste iz Bosanske Posavine. Golemi broj Posavljaka danas živi u iseljeništvu. Hoće li ta, nekad pretežno Hrvatima naseljena regija, ostati svedena na dvije općine Orašje i Odžak ili vidite neki pozitivan rasplet te tragične situacije?

— Ovaj rat učinio je to da su Hrvati iz Bosanske posavine, ratom potjerani a politikom spriječeni da se vrate u svoj kraj, i bojim se da više nikada Posavina, na žalost, neće biti kakva je bila. Naime, ljudi se ne žele vraćati u onaj entitet koji ne doživljavaju kao svoj, gdje se ne osjećaju sigurnim i dobrodošlim, gdje nema njihove policije, školstva, vlasti... To vidimo na primjeru Odžaka koji je nakon Daytonu pripao Federaciji, gdje su se ljudi dobrim dijelom vratili, obnovili kuće, dok u susjednim općinama Derventi, Brodu, Šamcu, koje su pripale Republici Srpskoj, na žalost nisu. Svi oni koji su krojili političku sudbinu i kartu BiH, uključujući i naše hrvatske predstavnike, to su morali znati ili su to znali pa su takvu kartu i namjerno skrojili. Ako je to nenamjerno i rezultat neznanja to nije dobro i opravdanje, a ako je namjerno, onda je to još gore. Rezultat svega toga

"Iako sam apsolutni pristalica ulaska Hrvatske u EU, ima i jedna loša posljedica toga, a to je da je EU otvorila svoje granice za zapošljavanje samo visokokvalificirane radne snage iz Hrvatske bez ograničenja."

je što se broj Hrvata, ne samo u Bosanskoj posavini nego općenito u BiH, ozbiljno smanjio.

Petnaest godina je prošlo od potpisivanja Daytonskoga sporazuma koji većina Hrvata smatra nepravедnim rješenjem. Mnogi stručnjaci misle da će Dayton u konačnici dovesti do podjele BiH između Bošnjaka i Srba, a da će Hrvati biti svedeni na nacionalnu manjinu. Čini li Hrvatska dovoljno da spriječi takav poguban rasplet?

— Na žalost, vidimo da su Hrvati najveći demografski gubitnici u BiH. Manje ih je za 200.000 nego prije rata, to je skoro 30 posto manje. Ni Srbi ni Bošnjaci nemaju takav demografski gubitak. To je posljedica rata i poslijeratne politike. Velika pogreška je napravljena u završnom dijelu rata u BiH, nakon Oluje, kada hrvatske snage zauzimaju teritorij gdje Hrvati nisu bili većina, dapače gdje ih gotovo uopće nije bilo, riječ je o općinama u zapadnoj Bosni, Drvaru, Glamoču, Grahovu, a mnogi predjeli gdje su Hrvati živjeli u većini ostali su okupirani. Dayton je zaustavio rat, što je dobro, ali uglavnom i cementirao ratna osvajanja te su mnogi krajevi i općine ostale izvan hrvatskih županija.

I tamo se Hrvati ne vraćaju. Hrvatska mora učiniti sve što može da se vrati demografska slika barem približno kakva je bila, da Hrvata u BiH bude što više i da njihov položaj politički, gospodarski, kulturni i svaki drugi bude što bolji. Hrvati u BiH moraju imati ravnopravan status u svakom pogledu kao Srbi i Bošnjaci. U ovom trenutku Hrvati definitivno nemaju jednakopravan status. Činjenica da Hrvati, za razliku od drugih, ne mogu izabrati svog člana Predsjedništva dovoljno govori o tome. Mi za Hrvate ne tražimo nijedno pravo više nego što to imaju drugi narodi, a nećemo i ne smijemo pristati niti na jedno rješenje kojim će Hrvati imati bilo koje pravo manje nego drugi. ■

ENG Donosimo razgovor s Ivom Jelušićem, predsjednikom Upravnoga odbora Hrvatske matice iseljenika. Jelušić je saborski zastupnik, rođen 1960. u Gornjoj Dubici (Bosanska posavina).

REFERENDUM O USTAVNOJ DEFINICIJI BRAKA

ZAGREB - Referendum o ustavnoj definiciji braka održan je u Hrvatskoj 1. prosinca, na kojem su se državljani RH izjasnili žele li da se u Ustav Republike Hrvatske prenese definicija iz postojećega Obiteljskog zakona kako je brak zajednica žene i muškarca. Referendumsko pitanje je glasilo: *Jeste li za to da se u Ustav Republike Hrvatske unese odredba po kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca?*

To je treći referendum u samostalnoj Hrvatskoj, nakon referenduma o hrvatskoj samostalnosti 1991. i referenduma o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, a prvi koji se raspisuje na temelju prikupljenih potpisa državljana. Do referenduma je došlo jer je Građanska inicijativa *U ime obitelji* dana 14. lipnja 2013. predala Hrvatskome saboru 749.316 potpisa građana.

Prema rezultatima Državnoga izbornog povjerenstva državljani RH glasovali su sa 66% "za" i 34% "protiv". Referendumu je pristupilo 1.436.835 građana odnosno 38% birača registriranih za izlazak na referendum. Za ustavnu definiciju braka kao zajednicu žene i muškarca izjasnila se većina birača u gotovo svim županijama, dok su samo u dvije županije, Istarskoj i Primorsko-goranskoj, pre-

Svjetski mediji o referendumu

Svjetski mediji objavili su nakon referenduma da su hrvatski građani odlučili da se u Ustav unese kako je brak životna zajednica muškarca i žene, pri čemu veći dio njih zaključuje da su građani odlučili zabraniti istospolne brakove te naglašava da je inicijativu poduprla Katolička crkva. Britanska agencija *Reuters* piše da rezultat referenduma nije iznenađujući u konzervativnoj zemlji u kojoj se 90 posto stanovništva izjašnjava katolicima. Francuska agencija *France presse* piše kako su Hrvati glasovali za promjenu Ustava kako bi se spriječio homoseksualni brak, a da su građani generalno pokazali slab interes za referendum.

Austrijska agencija APA naglašava da je Građanska inicijativa *U ime obitelji* preventivno htjela spriječiti da zajednica homoseksualnih parova ikad može biti nazvana brakom. Agencija piše i o skandalu koji je izbio nakon što je ta inicijativa odbila dati akreditacije nekim medijskim kućama, kao i nacionalnoj televiziji, za praćenje izbornih rezultata iz njihova stožera, s čime se solidarizirao veliki broj medija. Generalna ocjena većine medija je da je referendum duboko podijelio Hrvatsku.

vladali birači koji su bili "protiv". U inozemstvu glasovanju je pristupilo 13.482 birača, od čega ih je 11.078 ili 82% glasovalo "za", dok je njih 2.346 ili 17% glasovalo "protiv". Najviše potpore opcija "za" dobila je u Austriji sa 91%, BiH 96% te Kanadi s 92%.

ENG A referendum was held in Croatia December 1st on the definition of marriage at which Croatian citizens voted on whether the Constitution should define marriage as the union of a woman and a man. 66% voted in favour and 34% against. The turnout for the referendum was 38% of registered voters.

Završen Interliber, sajam posjetilo 100.000 ljudi!

Hrvatska matica iseljenika uspješno je predstavila nakladništvo hrvatskih manjina iz 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe u Zagrebu na 36. međunarodnome sajmu knjiga Interliberu, koji je okupio više od 240 izlagača

Predstavljanje hrvatskog izdavaštva iz Mađarske

stveni institut Gradišćanskih Hrvata iz austrijskoga Trajštofa, Znanstveni zavod mađarskih Hrvata iz Pečuha te Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata iz Subotice.

PREDSJEDNIK JOSIPOVIĆ NA MATIČINU ŠTANDU

“Stručnjacima, autorima i entuzijastima koji djeluju u sklopu tih hrvatskih organizacija u Austriji, Mađarskoj i Srbiji, sudeći prema interesu struke, medija i posjetitelja, može se samo čestitati na kvalitetnim izdanjima”, istaknuo je predsjednik Ivo Josipović, ocijenivši Matičin projekt *Hrvatske knjige izvan RH* korisnim u kontekstu izrade nacionalnih bibliografija i razvitka tržišta knjiga. Predsjednik Josipović obišao je 12. studenoga Interliber, ocijenivši ga iznimno važnom

Napisala: **Vesna Kukavica**

Na Zagrebačkome velesajmu 17. studenoga završena su četiri specijalizirana sajma: Interliber - sajam knjiga i učila, Sajam informacijskih tehnologija INFO, Sajam glazbe i multimedije te Educa, koji su privukli mnoštvo posjetitelja. Organizatori procjenjuju da ih je bilo više od 100.000 s raznih strana. Na 36. međunarodnome sajmu knjiga Interliberu (12. – 17. 11. 2013.) nastupilo je više od 240 nakladnika, priopćili su organizatori. Među izlagačima bila je i Hrvatska matica iseljenika, koja je uspješno predstavila nakladništvo hrvatskih manjina iz 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe kao što su Austrija, Bugarska, Crna Gora, Češka, Italija, Kosovo, Mađarska, Makedonija, Rumunjska, Slovačka, Slovenija te Srbija. Riječ je o, kako je istaknuo na Interliberu ravnatelj HMI-ja mr. sc. Marin

Knezović, dijelu hrvatskoga kulturnog *mainstreama* koji hrvatskome kulturnom naslijeđu donosi nove vrijednosti. “To su vrijednosti vlastitoga posebnog iskustva, iskustva hrvatstva kao manjine, iz čega svi možemo jako puno naučiti”, rekao je Knezović. “Iseljeničko hrvatsko književno stvaralaštvo često se, međutim, doživljava kao nešto manje vrijedno pa je stoga svrha postojanja HMI-ja borba protiv takvih pogrešnih i štetnih koncepcija”, istaknuo je ravnatelj Knezović.

Izložba nakladničke djelatnosti hrvatskoga iseljenništva, hrvatskih manjina te Hrvata iz Bosne i Hercegovine održana je zahvaljujući financijskoj potpori Ureda za kulturu, obrazovanje i sport Grada Zagreba. Izložbu prati Katalog *Hrvatske knjige izvan Hrvatske*, koji donosi bibliografske podatke te pouzdane informacije o recentnoj knjižnoj produkciji iseljenika. Dominantno mjesto na izložbi zaslužno su dobila tri najproduktivnija nakladnika stručnih monografija: Znan-

Ravnatelj HMI-ja dodjeljuje priznanje Petru Tyranu

Predsjednik RH dr. Ivo Josipović razgledao je cijeli Interliber

Akademik Zvonko Kusić, predsjednik HAZU, Andrea Zlatar Viočić, ministrica kulture, Marin Knezović, ravnatelj HMI, i drugi uglednici razgledaju Interliber

manifestacijom koja pokazuje da knjiga nije mrtva kao što neki govore. Razgledao je ponudu niza nakladnika, zadržavši se u kratkom razgovoru s nekima od njih, uključujući i Matičine izlagače.

Tijekom sajma predstavljena su mnogobrojna nova izdanja te održana predavanja i radionice na pozornici u paviljonu 6. Hrvatska matica iseljenika imala je jako dobro posjećene tribine s devet književnih programa u kojima je sudjelovalo 15 autora, urednika i nakladnika kao što su: Stjepan Blažetin (Pečuh); Tomislav Žigmanov, Slaven Bačić, Katarina Čeliković (Subotica); ovogodišnji Matičin publicistički laureat Petar Tyrn (Beč); Ljerka Totch Naumova (Skoplje); Vladimir Jakopanec (Melbourne) i drugi.

ZANIMLJIVO NAKLADNIŠTVO HRVATSKIH MANJINA

Također, održano je mnoštvo predavanja knjiga i gostovanja na štandovima izlagača poput Matičina izložbenoga prostora na kojem je, uz mnoge, nastupila pjesnikinja iz Makedonije Ljerka Totch Naumova. Slušali smo poznavateljicu hispanističke *Croatice* dr. sc. Željku Lovrenčić i to u dvostrukoj ulozi - kao autoricu i prevoditeljicu te stručnu savjetnicu na ovogodišnjemu Matičinu projektu HKIH sa zagrebačkih *Hrvatskih studija* prof. dr. sc. Sanju Vulić. Gostovao je bosansko-hercegovački pisac povijesnih knjiga Franjo Marić. Nastupile su također spisateljica i diplomatkinja Tuga Tarle te književnica i urednica AGM-a Grozdana Cvitan koja je sunakladnik s Maticom serije mladih književnih zvijezda iz iseljeništa poput Jagode Marinić, Morgan Yasbinček i netom prevedenoga i objavljenoga romana *Vjetar je zemlji koje više nema* čileanskoga pisca hrvatskih korijena Oscara Andrésa Barrientosa Bradasica.

Zvijezda ovogodišnjega Interlibera bio je Adam Johnson, dobitnik Pulitzrove nagrade za književnost 2013. godine za roman *Sin gospodara siročadi* u izdanju *Školske knjige* koji je gostovao na sajmu i potpisivao svoje knjige. Slavni Adam Johnson potpisao je primjerak i našim izdavačima iz Vojvodine među kojima su bile Bernadica Ivanković i Katarina Čeliković! Naime, *Školska knjiga* svake godine ugošćuje na svome štandu učenike hrvatske nastave iz Vojvodine i klijente subotičke *Hrvatske čitaonice*, obdarivši ih kvalitetnim izdanjima u suradnji s *Hrvatskim centrom* za dječju knjigu iz Zagreba.

HMI je predstavio 14. studenoga na glavnoj pozornici Interlibera nakladništvo hrvatskih manjina, koje ove godine ima 180 naslova najzanimljivije knjižne produkcije Hrvata koji žive izvan domovine, osobito onih iz 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe.

“Nedopustivo je”, istaknuo je ravnatelj HMI-ja Marin Knezović na predavanju, “da se knjižna produkcija hrvatskih manjina izvan domovine sustavno ne prezentira u Hrvatskoj i ne otkupljuje. To su vrijednosti interkulturalnih procesa na europskome tlu i dvojezičnih iskustava, iz čega svi možemo jako puno naučiti”, rekao je Knezović.

O stvaralaštvu Hrvata u Mađarskoj govorio je predsjednik Hrvatske državne samouprave u toj zemlji Mišo Hepp, koji je istaknuo kako je zadatak izdavačke djelatnosti iseljeništa očuvanje hrvatskoga kulturnog identiteta i nacionalne svijesti.

Osim bogate izdavačke djelatnosti, uz klasična izdanja obuhvaćeno je i elektroničko nakladništvo, u čijem se repozitoriju mogu u digitalnome obliku pogledati sva tiskana izdanja. Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj i neprofitna

tvrtka *Croatica* razvili su i *e-galeriju* s digitaliziranim sadržajima oko šest tisuća starih fotografija o životu Hrvata u Mađarskoj od 60-ih godina do danas, a bave se i izdavanjem glazbenih CD-a, rekao je Hepp.

HRVATI IZ MAĐARSKE I VOJVODINE

Ravnatelj Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha Stjepan Blažetin istaknuo je kako znanstvena istraživanja na hrvatskome jeziku u toj zemlji imaju daleku povijest. “Iako je primarna zadaća Zavoda znanstveno istraživanje, on ima i nakladničku djelatnost u sklopu koje je utemeljio vlastitu biblioteku koja objavljuje knjige i zbornike veće znanstvene i kulturne vrijednosti poput knjige dr. sc. Erike Rácz pod naslovom *Govori pomorskih Hrvata* koja se temelji na autoričnim istraživanjima zavičajnoga jezičnog blaga i prvi je sveobuhvatni opis hrvatskih govora s mađarske strane rijeke Mure”, rekao je.

Sanja Vulić i Željka Lovrenčić u razgovoru na Matičinom štandu

Svečano predstavljanje hrvatskih knjiga koje se tiskaju izvan Hrvatske na središnjoj pozornici Interlibera obuhvatilo je i nakladništvo Hrvata u Srbiji. Predstavio ga je ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, koji je istaknuo kako je važno omogućiti vidljivost bogate nakladničke produkcije koja postoji izvan Hrvatske na institucionalno primjeren način u prikladnim institucijama u RH.

“Izdavačka produkcija Hrvata u Vojvodini iznosi oko 45 naslova godišnje, uglavnom beletrističke provenijencije. I mi želimo biti dionici hrvatskoga kulturnog prostora”, rekao je Žigmanov. “U tome smislu izrazito je važno to što nam je omogućeno predstavljanje svojih izdanja na Interliberu”, dodao je. “Nakladnici u Vojvodini žele također biti vidljivi i prisutni i u prostoru kulture države u kojoj žive pa stoga redovito izlažu i na raznim sajmovima u Srbiji i regiji”, napomenuo je Žigmanov.

Znanstveni novak Instituta za migracije i narodnosti Mario Bara predstavio je vojvođanski leksikografski pothvat desetljeća *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, čiji je glavni urednik dr. sc. Slaven Bačić, a nakladnik Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice.

“Hrvatsko akademsko društvo iz Subotice afirmiralo se u leksikografskome radu, objavivši jedanaest svezaka *Leksikona* za nepuno desetljeće, počevši od 2004. Na ukupno 1.083 stranice objavljeno je dosad 1.288 članaka, koje potpisuju 133 suradnika”, istaknuo je na prezentaciji dr. Bačić.

MATIČINO PRIZNANJE TYRANU

U nazočnosti mnogobrojnih posjetitelja Interlibera održana je svečana dodjela *Priznanja Hrvatske matice iseljenika za publicistiku*. Ravnatelj HMI-ja Knezović uručio je *Priznanje* istaknutome publi-

Matičini sudionici na Interliberu: Tomislav Žigmanov, Stjepan Blažetin i Petar Tyran

cistu iz Austrije Petru Tyranu, uredniku *Hrvatskih novina*. Riječ je o uglednome publicistu i spisatelju te aktivistu za hrvatski jezik i manjinska prava našijena u Austriji. Od 1983. godine urednik je tjednika *Hrvatske novine*, najznačajnijega lista gradišćanskih Hrvata. Uredničkom politikom tog lista odredio je novi smjer za suvremenu tiskovinu jedne manjinske skupine, osiguravši joj u 21. stoljeću dobro posječenu elektroničku inačicu na Internetu.

Subota 16. studenoga na 36. Interliberu protekla je vrlo živo uz mnoštvo posjetitelja, čiju je znatiželju privlačila i *Matičina matineja pročitanih knjiga* od 13 do 20 sati. Razgovaralo se s raznim autorima i urednicima iz domovine i hrvatskih manjinskih zajednica poput dr. sc. Slavena Bačića i Tomislava Žigmanova, čija je predstava *Bunjevački blues* u zagrebačkome Histrionskome domu oduševila ljubitelje dramske pisane riječi. Družili smo se s romanopiscem Draženom Prčićem, čiji smo roman *Dogovoreni brak* u izdanju Minerve d.o.o. iz Subotice pročitali. Hispanistica Lovrenčić govorila je o knjizi Matilde Bilicich *El camino mas corto* u izdanju *Grupo de escritores Argentinos*. Franjo Marić, pisac iz BiH, koji se dva desetljeća bavi prikupljanjem i objavljivanjem povijesnih dokumenata te ilustracija o Hrvatima katolicima u BiH, govorio je o svojim najznačajnijim monografijama kao što su “Hrvati-katolici u BiH između 1463.

i 1995. godine prema crkvenim dokumentima” te “Stanju katoličkih župa na području Bosne i Hercegovine između 1991. i 2011. godine”.

Čitalo se pred posjetiteljima iz zanimljivih monografija objavljenih u Hrvatskoj koje obrađuju hrvatsku dijasporu, poput znanstvene studije *Hrvati u Kanadi* dr. sc. Marina Sopte. Zapitkivali smo dr. sc. Castiliu Manea-Grgin o njezinoj izvrsnoj knjizi *Povijest karaševskih Hrvata u rumunjskom Banatu* (16. - 18. stoljeće), koju je nedavno objavio zagrebački Filozofski fakultet, gdje je ona obranila istoimenu doktorsku disertaciju.

KNJIGA HRVATSKO-AUSTRALSKOGA PISCA

Posebnu pozornost posjetitelja i medija privuklo je predstavljanje knjige hrvatsko-australskoga pisca Vladimira Jakopanica iz Melbournea pod naslovom *U zamci nefretitis*. Riječ je o suvremenoj čitkoj prozi, britkih i živih dijaloških pasaja s nizom zanimljivih digresija, koje nam otkrivaju životnu pustolovinu glavnoga junaka Brune Granželića. Roman je pisan u prvome licu jednine, iako nije riječ o autobiografiji. Čitatelju se podastiru (ne)zgode glavnoga lika, izmještenog iz njegova životnog prostora u Australiju, uz opise prirodnih ljepota toga kontinenta te razmišljanja o glazbi, slikarstvu i umjetnosti. Roman je nedavno objavila *Galeria* iz Melbournea, a uredio ga je ugledni hrvatski novinar i pisac s australskom adresom Mate Bačić. O romanu *U zamci nefretitis* nadahnuto je govorila spisateljica Tuga Tarle i autor Vladimir Jakopanec. Moderatorica Matičine *Matineje pročitanih knjiga* bila je Vesna Kukavica, kojoj je svesrdno pomagala Ivona Đuričković. ■

Tuga Tarle, Vladimir Jakopanec i Marin Sopta

ENG The Croatian Heritage Foundation staged the successful presentation of Croatian minority community publishing in twelve central and southeast European countries at the 36th Interliber international book fair.

TamFest u gradu rođenja HBZ-a

Bila je to doista smotra tamburice i folklora na kojoj je bio vidljiv prirodni talent i ljubav prema kulturi i postignućima hrvatskoga roda

Svećenici, Glavna uprava HBZ-a i muzički direktori nakon misnog slavlja

Napisao: **Franjo Bertović**

Snimke: **Arhiva HBZ-a**

Početkom studenoga održan je 27. odrasli tamburaški festival "TamFest" Hrvatske bratske zajednice (HBZ) u Westin Hotelu u strogome središtu Pittsburgha na kojem je sudjelovalo 26 tamburaških zborova s oko 650 tamburaša i folkloraša. TamFest utemeljen je 1987., a ovo je bio sedmi put da se održao u ovome gradu koji ima najviše Hrvata i njihovih potomaka izvan domovine Hrvatske.

Pittsburgh je grad željezne i druge teške industrije, ali i grad najnovijih tehnoloških dostignuća. Baš te industrijske grane i mnogi ugljenokopi te prirodna bogatstva bili su, i jesu, mamac za mnoge doseljenike, a posebno one koji se nisu bojali teškoga rada i životnih izazova.

Već sredinom 18. st. i početkom 19. stoljeća pojavile su se potrebe o organiziranoj potpori i zaštiti kulturnih i etničkih skupina tako da su se pojavile niti američkoga fraternalizma, koje su ubrzo poprimile čvrst oslonac i temelj za okupljanja i zajednički suživot. U tim

vremenima i potrebama stvorena je i Hrvatska narodna zajednica, 1894. godine, koja je preuzela brigu o hrvatskome narodu. Ostalo je povijest i ponos. HBZ još i danas, nakon 119 godina, ide čvrstim korakom i pruža zaštitu u životnom osiguranju i anuitetskim ulaganjima te čuva našu kulturu, tradiciju, identitet i naš hrvatski narod.

Rezultat svega izrečenog je i ovogodišnji dolazak 26. kulturno-umjetničkih društava u sjedište uprave Zajednice i ponosno predstavljanje rezultata čuvanja i njegovanja hrvatske kulturne baštine, pučkih običaja i naše opstojnosti ovdje na američkome kontinentu.

Predsjednik Luketich izjavio je tijekom TamFesta "da nije siguran postoji li ijedna etnička zajednica u svijetu koja okuplja oko 30 odraslih i oko 30 omladinskih zborova, daleko od domovine svojih predaka, i svake godine održava festivalske priredbe okupljajući svoj narod i pružajući priliku mladima i odraslima da nastupe i pokažu svoje umijeće i prirodni talent".

Festival je doista bio uspješan i dobro posjećen. Tamburaški sastavi izveli su mnoge stare i nove melodije tambu-

raške glazbe, a plesači su lepršali u narodnim nošnjama iz nekoliko kulturnih područja domovine Hrvatske. Bila je to doista smotra tamburice i folklora na kojoj je bio vidljiv prirodni talent i ljubav prema kulturi i postignućima hrvatskoga roda.

Na prijemu u petak na večer svirao je TS Jerryja Grčevicha, a u subotu poznati "Pittsburgški Trubaduri". Dvorane su bile dupkom pune sva tri dana što zorno pokazuje veliki interes mladih i odraslih. U nedjelju ujutro služena je i sveta misa koju je predvodio vlč. Joseph Rudjak, iz hrvatske župe sv. Petra i Pavla u Youngstownu, Ohio, uz koncelebraciju vlč. Williama Hritska. Zanimljivo je da je vlč. Rudjak poljskog podrijetla, ali dobro govori i hrvatski jezik.

Dogodine predstoji put u Cleveland, Ohio. To je još jedna divna osobina ovakvih festivala i druženja jer se TAMfesti sele svake godine, iz grada u grad, diljem SAD-a i Kanade. ■

ENG The 27th Croatian Fraternal Union Senior TamFest was staged in Pittsburgh in early November with twenty-six tamburitza ensembles gathering some 650 tamburitza players and folklore enthusiasts participating.

Časne sestre koje se brinu o australskim Hrvatima

Sestre su preuzele mnoge poslove djelujući u Melbourneu, Canberri, Sydneyu, Adelaideu... Brinule su za vjersku pouku i crkveno pjevanje, poučavale su djecu materinskom jeziku, otvorile su vrtić, obilazile bolesne i osamljene

Napisala: **Vesna Abramović** Snimke: **Arhiva sestara Klanjateljica Krvi Kristove**

Pedeseta obljetnica prisutnosti i djelovanja sestara Klanjateljica Krvi Kristove na australskom tlu svečano je proslavljena 24. studenoga u Sydneyu, a 1. prosinca u Adelaideu.

Poslijeratno stanje (nakon 1945. godine) u Jugoslaviji pojačalo je emigraciju. Mnogi Hrvati gledali su Australiju kao "obećanu zemlju", zemlju slobode i blagostanja. Zato je i Crkva pojačala zalaganje za migrante, a redovničke zajednice nisu uzimale pred problemom pružanja tako osjetljive pomoći.

Klanjateljice Provincije Zagreb otvoreno su i s povjerenjem u Krv Jagančevu, kako bi odgovorile potrebama vremena, prihvatile poziv da daju svoj doprinos na tom području. Pozitivno odgovaraju na molbu vlč. Josipa Kasića, svećeni-

Prve sestre Klanjateljice na australskom tlu: s. Klara Jakovljević, s. Irma Büllsbach, s. Judita Baljkas i s. Josipa Santro

Svečani doček sestara u zračnoj luci 1963.

ka Vrhbosanske nadbiskupije koji je u to vrijeme bio odgovoran za emigrante u australskoj državi Viktoriji, te je u Melbourneu sagradio Hrvatski centar budući da je tu bilo oko sedam tisuća Hrvata, dok ih je još desetak tisuća bilo raspršeno po drugim gradovima.

Četiri hrvatske redovnice, Klanjateljice Krvi Kristove Provincije Zagreb, 11.

Proslava sv. Nikole, Melbourne 1966. godine

Slavlje i radosno zajedništvo u Sydneyu

Na kraju dana punog zahvalnosti, 24. studenoga 2013., kada je u Sydneyu proslavljen jubilej pedesete godišnjice života i djelovanja Klanjateljica Krvi Kristove u Australiji, možemo zajedno sa psalmistom klicati: "Ovo je dan što ga učini Gospodin, kličimo i radujmo se u njemu."

Nasze zahvaljivanje započelo je trodnevnom pripravom, a danas je okrunjeno misnim slavljem u 10,30 sati koje je predvodio fra Smiljan Berišić, voditelj Hrvatskoga katoličkog centra sv. Nikole Tavelića, St. John's Park. Mnoštvo vjernika okupilo se na slavlju sv. mise, a mnogi od njih došli su i iz drugih mjesta podijeliti ovu radost sa sestrama.

Prije misnog slavlja prikazan je život i rad sestara na australskom tlu u proteklih 50 godina prezentacijom koju su prisutni pažljivo pratili prepoznajući sestre i povijest čiji su i sami dionici. Nakon tog prikaza, sedam djevojaka odjevenih u bijele haljine s kaležima u rukama izmolele su Sedam prikazanja Krvi Kristove. Pjevači i čitači pridonijeli su bogatstvu i ljepoti misnog slavlja.

Regionalna poglavarica s. Ana Marija Antolović na kraju je izrazila zahvalnost svima i pozvala prisutne na zajedničko druženje oko stola. (Finka Dolibašić)

Proslava zlatnoga jubileja u Adelaideu

U crkvi sv. Patrika, u kojoj se svake nedjelje Hrvati okupljaju na misno slavlje, Klanjateljice Krvi Kristove proslavile su 50. obljetnicu života i djelovanja na australskom tlu. Na prvu nedjelju došašća, 1.

prosina 2013. u 11 sati, svečano misno slavlje predvodio je nadbiskup Adelaidea mons. Philip Wilson u koncelebraciji s vlč. Josipom Grubišićem, dušobrižnikom za Hrvate u Južnoj Australiji, uz sudjelovanje 11 sestara Klanjateljica, sestara iz šest različitih redovničkih družbi te mnogobrojnih vjernika iz Adelaidea i Melbournea. Sestre su pripremile dvojezični liturgijski vodič za nedjeljno svečano misno slavlje koje je svojim pjevanjem obogatio Zbor sv. Cecilije pod vodstvom s. Slavice Turčić.

Slavlje je nastavljeno u velikoj dvorani Hrvatskoga doma u kojemu se okupilo više od 300 gostiju na ručku koji su organizirale sestre sa svojim mnogobrojnim suradnicima. Osim vjernika Hrvata, u slavlju su sudjelovali i Australci s kojima sestre surađuju, posebno na području socijalnoga rada i pastoralne i u drugim zajedničkim inicijativama. Druženje sestara i uzvanika uljepšala je folklorna skupina mladih Lenek uz narodne pjesme i kola iz raznih dijelova Hrvatske. (Ana Marija Antolović)

Prvi Božić u Australiji

buket bijelih gladiola s našim imenima. Mnogi naši ljudi izrazili su nam dobrodošlicu. Prvo nas je pozdravio predstavnik katoličke vlasti u Australiji sa suzama u očima. Zatim jedan stari hrvatski profesor, koji nije mogao govoriti zbog uzbuđenja. Kad je obrisao suze, jedva je uspio reći: 'Dobro došle, Gospodin vas blagoslovio, hvala!' Jedan drugi od naših je htio nešto reći, ali je samo izgovorio: 'Ovaj profesor koji vas je želio veoma srdačno pozdraviti studirao je retoriku; uvijek i posvuda je držao govore, govori sedam jezika. Bit će da je ovo prvi put

prosina 1963. poletjele su iz Rima za Australiju: s. Klara Jakovljević, s. Irma Büllesbach, s. Judita Baljkas i s. Josipa Santoro.

PRVO MJESTO MELBOURNE

Melbourne je prvo mjesto života i djelovanja Klanjateljica na australskom tlu, početak hoda s drugima, mjesto gdje su stjecale prva iskustva iseljeničkoga života. Sestre su već pri dolasku susrele mnoštvo iseljenika, što je s. Judita živopisno opisala: "Mladi, djevojke i djeca u narodnim nošnjama čekali su na aerodromu u Melbourneu. Bili su tu reporteri televizije, fotografi... Tako smo se iste večeri mogle vidjeti na televiziji. Na aerodromu su djeca, obučena u narodne nošnje, svakoj od nas predala lijepi

Prva pričest, 1964.

Prvi samostan "Nazaret", Melbourne 1963.

Zajednica u Clifton Hillu

u životu kako je ostao bez riječi. I mi se tako osjećamo. Srce jače kuca, oči su pune suza. Zato ste dobro došle, a u to ćete se uskoro uvjeriti. Jedan od predstavnika Nijemaca u Australiji pozdravio nas je na njemačkome jeziku."

Sestre su preuzele mnoge poslove: brinule su se za vjersku pouku i crkveno pjevanje, poučavale su djecu materinskome jeziku, otvorile su vrtić, obilazile bolesne i osamljene. U idućim desetljećima proširile su svoje djelovanje (Melbourne - Clifton Hill, Melbourne - North

Fitzroy, Canberra - Nadbiskupija, Canberra - Cook, Sydney - Liverpool, Adelaide, Sydney - St. John's Park). Dogodilo se i to da su neka mjesta napustile, a drugdje nastavile djelovati.

TRIDESET SESTARA

U Australiji je tijekom 50 godina djelovalo 30 sestara, a tri su od njih kćeri hrvatskih iseljenika koje su u zajednicu Klanjateljica Krvi Kristove ušle na australskom tlu: s. Slavica Turčić, s. Tereza Kuzmić i s. Anđela Jurinić.

Danas osam sestara - pet u Sydneyu, tri u Adelaideu - aktivno sudjeluje u pastoralnome radu hrvatskih katoličkih zajednica, vode molitvene zajednice, animiraju liturgijska slavlja i vode crkvene zborove, rade s volonterima za pastoralnu i socijalnu skrb, posjećuju obitelji i bolesnike, a djelatnice su i Doma umirovljenika "Cardinal Stepinac Village" u Sydneyu, te koordiniraju Društvo umirovljenika za pomoć starijim osobama po kućama.

"Klanjateljice Krvi Kristove su u proteklih 50 godina zanos svoje utemeljiteljice, svete Marije De Mattias, duhovnost Krvi Kristove i darovanu karizmu svjedočile i uprisutnjivale svojom riječju, djelovanjem i osobnošću posvećenih žena na ovome australskom tlu, prvotno im sasvim nepoznatom i stranom, a zatim vrlo bliskom i dragom, i njima i dragom Bogu. Zaogrnuće i podržavane Božjom nježnom ljubavlju, trudile su se prepoznavati vrijednost otkupljenja po krvi Božjega Sina te je svakodnevno otkrivati na licima onih koje je Bog stavio na njihov životni put", uvodne su riječi regionalne poglavarice s. Ana Marije Antolović u brošuri na engleskome i hrvatskome jeziku koja je izdana prigodom ovoga značajnog jubileja. ■

Mališani u Hrvatskoj školi

ENG The fiftieth anniversary of the presence and activity of the Adorers of the Blood of Christ in Australia was celebrated in Sydney on 24 November and in Adelaide on 1 December.

Veze s čileanskim književnicima hrvatskog podrijetla

Hrvatski književnici gostovali su na Sajmu knjiga u Santiagu (FILSA 2013.) zajedno sa svojim čileanskim kolegama hrvatskog podrijetla: Franciscom Martinovichem, Ástrid Fugelie Gezan i Nedom Brkić

Napisala: **Željka Lovrenčić**

Od 30. listopada do 6. studenoga u glavnome čileanskom gradu prvi put su se održavali Dani hrvatske književnosti na kojima su, zahvaljujući potpori Ministarstva kulture RH, Grada Zagreba i Grada Rovinja, sudjelovali Boris Domagoj Biletić, Željka Lovrenčić i Mladen Machiedo. Organizator ovoga događaja i domaćin bio je čileanski akademik i pjesnik hrvatskih korijena Andrés Morales Milohnic, a priključio mu se i predsjednik Iberoameričke zaklade, pjesnik i fotograf Teodoro Elssaca.

Hrvatski književnici gostovali su na Sajmu knjiga u Santiagu (FILSA 2013.) zajedno sa svojim čileanskim kolegama hrvatskog podrijetla: Franciscom Martinovichem, Ástrid Fugelie Gezan i Nedom Brkić. Moderator je bio Andrés Morales Milohnic. Pred mnogobrojnom publikom u kojoj su, uz ostale, bili i otpravnica poslova RH u Santiagu René Ivín sa suprugom, čileanski književnici Diego Muñoz Valenzuela i Teodoro Elssaca, književnici hrvatskog podrijetla Karen Müller Turina i Mario Torres Dujisin, predsjednik Hrvatskoga kluba u Chiloé dr. Carlos Yurac sa suprugom, predsjednik Kluba profesionalaca i po-

Na večeri kod Andrésa Moralesa Milohnića

duzetnika hrvatskog podrijetla Hrvatskoga stadiona Danilo Kalafatović, sin pokojnoga književnika Borisa Tocigla Sege, inženjer i spisatelj Antun Bezić Domic i mnogi drugi, Željka Lovrenčić govorila je o djelatnosti Društva hrvatskih književnika i časopisima "Republika", "Most/The Bridge", "Nova Istra", "Književna Rijeka" te o časopisu "Forum", a u kojima često piše i objavljuje prijevode djela čileanskih autora (ne samo onih hrvatskog podrijetla). Predstavila je i svoju najnoviju knjigu *Od pustinje do ledenjaka – književnost čileanskih Hrvata* koju je nedavno objavio istarski ogranak Društva hrvatskih književnika. Spomenula je i djela suvremenih hrvatskih književnika koja su u njezinome prijevodu do sada objavljena u Čileu: poetski izbor petero hrvatskih pjesnika *Poesía croata contemporánea* te knjige *El viento de las estrellas oscuras* autora Drage Štambuka, *El hijo olvidado* Mire Gavran i *El niño que no quería nacer* Zvonimira Baloga, koja je uz Gavranovu knjigu i predstavljena na sajmu.

Sva ova djela objavljena su u nakladničkoj kući RILEditores koja iduće godine planira objelodaniti knjigu Mladena Machieda *El emigrante y poemas escogidos* u kojoj se izmjenjuju pjesme u autorovu prijevodu s onima u prijevodu Željke Lovrenčić, dok je poema *El emigrante en la lengua* napisana na španjolskome jeziku. Predgovor knjizi potpisuje Andrés Morales Milohnic. Čileanski književnici govorili su o svojim vezama s Hrvatskom i pročitali nekoliko svojih uradaka dok su se naši autori predstavili svojim radovima u prijevodu te u izvorniku.

Sljedećih dana naši književnici posjetili su Hrvatski stadion gdje su ih ugostili predsjednik Uprave Rubén Marinković i ugledni čileanski poduzetnik hrvatskih korijena Ljubo Radnić, zatim Iberoameričku zakladu te Filozofski i humanistički fakultet Čileanskog sveučilišta. ■

ENG Boris Domagoj Biletić, Željka Lovrenčić and Mladen Machiedo took part in the first Croatian Literature Days staged in the Chilean capital from 30 October to 6 November.

Predstavljanje na Sajmu knjiga

Povratniku povjereno upravljanje državnom imovinom

Formiranjem posebnoga trgovačkog društva koje će se baviti dijelom nekretnina u državnom vlasništvu (stanovi, poslovni prostori, državne rezidencije, veleposlanstva, kulturni centri i vile) željeli smo aktivirati nekretnine i upravljati njima prema tržišnim uvjetima

Mladen Pejnović

Razgovarala: **Diana Mašala Perković**
Snimio: **Hrvoje Salopek**

Već nešto dulje od godinu dana na čelu Državnoga ureda za upravljanje državnom imovinom (DUUDI) je Mladen Pejnović, čovjek od velikog povjerenja premijera Milanovića. Pejnović ima bogato iskustvo u realnom sektoru i u političke krugove aktivno se vratio dolaskom Kukuriku koalicije na vlast. Rođen je 1953. u Sisku.

Karijeru je započeo u Savezu socijalističke omladine Hrvatske gdje je dogurao do predsjednika. Prvi menadžerski angažman imao je 1991. kao pomoćnik generalnoga direktora Zagrebačkoga veleposlanstva, nakon kojeg odlazi u Astru, u kojoj vodi predstavništvo u Moskvi. Pejnovićeva karijera nakon odlaska u Rusiju okreće se u smjeru telekomunikacija, u čemu postiže veći uspjeh. Počinje kao predsjednik nadzornih odbora šest GSM kompanija Sibira i Dalekoga istoka, zatim preuzima vođenje Golden Telekom

u Ukrajini, a napreduje na mjesto potpredsjednika Sovintela, korporacije Golden Telekoma. U Hrvatskoj je tri godine konzultant, do 2011., a zatim se aktivira kao predstojnik DUUDI-ja.

Hrvatski sabor donio je u srpnju novi Zakon o upravljanju i raspolaganju imovinom u vlasništvu RH. Smatrate li da su donošenjem ovog Zakona stvoreni kvalitetni uvjeti za bolje upravljanje i raspolaganje državnom imovinom?

— Sve promjene u Zakonu naznačili smo još u Strategiji i sva osnovna principijelna rješenja donesena su još u travnju ove godine kada je Strategija usvojena, a zakonom su konkretizirana. Naše osnovno opredjeljenje je učinkovitost. Učinkovitost u svemu: i nekretninama, trgovačkim društvima, koncesijama i najmovima. To je pitanje svih pitanja u svemu što radimo u Hrvatskoj. U Zakonu smo bili vrlo konkretni i precizni te smo pokušali riješiti probleme koje smo detektirali pripremajući nacrt Strategije. Ono što nismo obuhvatili Zakonom zbog problema preopsežnosti, kasnije smo uredili nizom uredbi. Do sada smo definirali obuhvat državne imovine, popisali ovlasti i zadaće Ureda te ostalih tijela u sustavu upravljanja i raspolaganja državnom imovinom te donijeli odluku o popisu strateških trgovačkih društava i pravnih osoba od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Osnovili smo i dva povjerenstva, jedno za nekretnine, a drugo za strateška trgovačka društva u kojima sjede ministri iz resora poveza-

nih s državnom imovinom i koji donose odluke o nizu segmenata upravo kako bismo povećali transparentnost i učinkovitost. Ukidanjem Agencije osnovan je Centar za restrukturiranje i prodaju koji ima zadaću završetka dugotrajnoga procesa privatizacije u roku od dvije do tri godine, a čiji rad ćemo izravno nadzirati. Formiranjem posebnoga trgovačkog društva koje će se baviti dijelom nekretnina u državnom vlasništvu (stanovi, poslovni prostori, državne rezidencije, veleposlanstva, kulturni centri i vile) željeli smo aktivirati nekretnine i upravljati njima prema tržišnim uvjetima. Naime, kod imovine je ključno stvaranje novih vrijednosti.

Koristi se pravni termin “imatelj” državne imovine, dakle to je subjekt koji raspolaze državnom imovinom. Taj termin ne koristi se u ostalim zakonskim odredbama koje reguliraju vlasničke odnose pa zašto se jednostavno ne kaže “korisnik” za razliku od vlasnika?

— Termin imatelj koristi se za dionice i poslovne udjele u trgovačkim društvima. Također je bitno naglasiti da smo i u Strategiji jasno pokušali objasniti razliku između vlasništva, raspolaganja i korištenja. Iako je uobičajeno razmišljanje da je sve to slično pa se stoga često može čuti kako je neko državno tijelo vlasnik državne imovine, to ipak nije točno. Ono se koristi tom imovinom i trebalo bi njome upravljati kao dobar gospodar, ali nije vlasnik. Zato smo i Zakon i Strategiju precizno nazvali “upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske” upravo kako bismo razjasnili problematiku i senzibilizirali javnost za ovaj problem.

Hoće li uskoro biti gotov Registar državne imovine odnosno zna li se čime sve država raspolaze?

— Zakonski je predviđeno da Registar započne s radom 1. siječnja 2014. godine, međutim treba napomenuti kako javna objava Registra neće značiti da će on “biti gotov” jer to jednostavno nije moguće. U njemu ima milijun i 700 tisuća čestica zemljišta. Pretpostavljamo da će se njihova uknjižba i namjena mijenjati. Također očekujemo i da će se s dionicama i udjelima trgovati. Sve ovo čini sustav promjenjivim što znači da ga

Prije tri godine vratio se u Hrvatsku

se mora redovito i transparentno ažurirati. Otežavajuća okolnost je i to što se, na primjer, lokalna zajednica i država nisu do kraja uknjižile na nekretnine koje su bile općenarodna imovina i često se spore oko toga. Dok uknjižba na sudovima nije gotova, ni registar ne može biti gotov. Slično je i sa zahtjevima za povrat imovine koje rješavaju uredi državne uprave u županijama, zatim s rezerviranim dionicama, privatizacijom i još nekim slučajevima. Stoga Registar ne bi trebalo shvatiti kao statičnu kategoriju, nego kao skup podataka koji će se svakog dana mijenjati jer će se za svaki oblik imovine situacija mijenjati.

Kad se prihvatili dužnosti predstojnika DUUDI-ja vjerojatno ste bili svjesni činjenice da država nije uvijek na najbolji način vodila brigu o svojoj imovini. Smatrate li da ćete takvo stanje promijeniti i kako?

— Do neke mjere sam bio svjestan toga, ali sam se i iznenadio koliko je ovaj segment bio zanemarivan desetljećima. Međutim, to me nije obeshrabrilo, već smo se primili posla i polako, ali temeljito, uvodimo red u sustav upravljanja i raspolaganja državnom imovinom. Drago mi je da je to prepoznao i premijer

Vlade koji je u prvom obraćanju naciji rekao da smo ipak uspjeli aktivirati do sada zapuštenu imovinu te je naglasio kako Hrvatska prvi put ima tijelo koje ima pregled nad državnom imovinom i koje ima plan kako ozbiljno i racionalno upravljati tom imovinom. Do sada je sve bilo prepušteno stihiji i improvizaciji koje su nas i dovele u ovu situaciju, a mi ćemo se svakako truditi da se takva praksa prekine.

Na kraju da se prisjetimo i Vaših “omladinskih” dana. Poznato je da se ponosite radnim brigadama koje su podignule savske nasipe u Zagrebu...

— Tako je. Jedna od mojih neispunjenih želja je da se jedan od savskih nasipa koji su gradile omladinske radne brigade nazove Brigadirskim ili slično. Toga se uvijek sjetim kad su u drugim gradovima velike poplave, a kroz Zagreb sva ta voda protječe neprimjetno. Savski nasipi su jedno od obilježja Zagreba, današnje generacije ne mogu ni zamisliti kako bi to sve izgledalo bez nasipa.

Mi smo i Jarun napravili. Bila je to bara u koju smo Savom doveli bager za kopanje pijeska. Tamo sada imamo Jarun, a ljudi i ne znaju da je taj prostor brigadirsko djelo. ■

ENG For over a year returnee Mladen Pejnović, who enjoys the particular confidence of Prime Minister Milanović, has been at the helm of the State Property Management Administration.

Hrvatska fešta u Buenos Airesu

Na pozornici u Aveniji de Mayo nastupila je folklorna plesna skupina "Proljeće", zatim Mala škola, ženska klapa "Valovi", "Zrinski" i Tango HR iz San Justa, "Vjetar i more" iz Comodoro Rivadavije, sopranistica Greta Ciklič iz Cordobe i "Jorgovan" iz Dock Suda

Napisala: **Vjera Bulat**
Snimila: **Stella Hubmayer**

Ovo je treća godina zaredom da grad Buenos Aires pruža priliku hrvatskoj zajednici da na glavnome gradskom trgu održi i prikaže argentinskoj publici svoju kulturu, glazbu, folklor, ples i gastronomiju. Događaj nazvan *B. A. slavi Hrvatsku* dogodio se 3. studenoga, od 12 do 18 sati, na Aveniji de Mayo, gdje je bila postavljena velika pozornica. U podne je policijski orkestar svirao argentinsku pa hrvatsku himnu, a u pjesmi je sudjelovala i mnogobrojna razdragana publika. Nakon pozdravnoga govora predstavnika grada, koji je pohvalio utjecaj hrvatske zajednice u razvoju Argentine, osobito je istaknuo da ga veseli nazočnost potomaka Hrvata iz raznih pokrajina Republike Argentine. Govor je održala i opunomoćena ministrica Duška Paravić, koja je pohvalila dugogodišnji rad hrvatskih iseljenika kojim su sačuvali svoju kulturu, jezik i običaje u nekoliko naraštaja. Događaj je organizirao Hrvatski međudruštveni odbor u Argentini, uz koordinaciju s *Dirección de Relaciones Institucionales* Vlade grada Buenos Airesa i uz

potporu Veleposlanstva Republike Hrvatske. Bili su prisutni veleposlanik RH Željko Belaj, opunomoćena ministrica Duška Paravić, predstavnik grada Buenos Airesa Lic. Julio Croci i duhovni ravnatelj fra Jozo Peranić.

NASTUPOM ODUŠEVILI PUBLIKU

Predsjednica Hrvatskoga međudruštvenog odbora u Argentini pozdravila je i zahvalila svim prisutnima koji su organizirali ovaj događaj, pod vodstvom dr. Jelene Nadinić. Bilo je ondje nekoliko mjesta gdje su se prodavala tipična hrvatska jela, mogli su se kupiti razni hrvatski suveniri, a promovirao se i turizam - posjet Hrvatskoj i Međugorju. Bilo je lijepo vidjeti toliko mladih i starijih u hrvatskim majicama, nošnjama, puno hrvatskih potomaka drugog i trećeg naraštaja, kao i Argentinaca koji su bili oduševljeni događajem. Na početku je nastupilo Društvo hrvatskih srednjoškolaca i sveučilištaraca, folklorna plesna skupina "Proljeće", koji djeluju u Katoličkom središtu 'Sv. Nikola Tavelić'. Bila je to odlična izvedba slavonskih plesova pod vodstvom Nataše Duić. Iz Središta, koje predvodi fra Josip Peranić, nastupili su i najmlađi - Mala škola. Izveli su plesove i pjesme pod vod-

Limena glazba izvodi hrvatsku himnu

Mala škola

stvom Ljilje Vlaho i Marije Dujmović i oduševili prisutne. Iz San Justa, pokrajine B. A., nastupile su dvije folklorne grupe "Zrinski" i Tango HR. "Zrinski" je prije 50 godina osnovala Zagrepčanka Jasna Muller Terrazas, a sada ga vodi njezin sin Guillermo Terrazas. Publici su podarili puno plesa i jedan potpuri hrvatskih pjesama. Plesna grupa Tango HR izvrsno je izvela tango plesove. Ženska klapa "Valovi" otpjevala je nekoliko pjesama, od kojih ističem pjesmu 'Cetina'. Najveća folklorna skupina, grupa od 25 plesaca s dalekoga juga Argentine, iz Comodoro Rivadavije, "Vjetar i more", izveli su sedam plesova pod vodstvom Norme Cajal. Djeluju već 18 godina. Hrvatski dom grada Cordo-

be predstavila je najpoznatijim hrvatskim pjesmama vrsna i iskusna pjevačica, sopranistica Greta Ciklič. Folklorna grupa "Jorgovan" iz Dock Suda, koja je navršila 60 godina osnutka, otpjevala je mnoge poznate i stare melodije.

Veliko iznenađenje stiglo je iz Hrvatske - klapa "Kastav" iz Kastva nedaleko od Rijeke. Stigli su u Buenos Aires na svjetski festival koji se održavao u gradu. Nastupom su oduševili sve prisutne. ■

ENG At the B. A. Celebrates Croatia event the Croatian community of Buenos Aires showcases its culture, music, folklore, dance and cuisine on the city's main square.

ISELJENIČKA VIJEST

DUBROVINKINJA NENA GOLUBOVIĆ NA PONOS HRVATSKOJ

SAD - Članica Upravnog odbora Kluba Dubrovnik, New York, dr. Nena Golubović, PhD, postigla je ozbiljan, kreativan napredak u izumu uređaja za otkrivanje raka dojke i nadzora procesa kemoterapije. Tehnologija koja stoji iza ovoga uređaja je "photoacoustics". Ona omogućava da se vrlo male anatomije vide uz veliku rezoluciju, a time će se omogućiti i nove aplikacije u medicinskoj dijagnostici i nadzoru terapija u bolestima poput raka dojke i drugih organa. Zahvaljujući tome, dr. Golubović odobrena su dodatna financijska sredstva za daljnje usavršavanje tog otkrića. Dr. Golubović aktivno razvija kolaboracije

i radi na osiguravanju financija koje će omogućiti usavršavanje ovog uređaja. Trenutno je riječ o svoti od dva milijuna američkih dolara od Vlade SAD-a i privatnih investitora u 2014./2015., razdoblju u kojem će se razviti beta prototip uređaja za kliničko testiranje. Projekt ima i značajnu potporu od New York Statea, gdje je razvijena suradnja s University of Buffalo i Rochester Institute of Technology.

Dr. Golubović istaknula je kako je spremna surađivati s bolnicama u Hrvatskoj u uspostavljanju prijeko potrebnih procesa za dobivanje financijskih sredstava iz SAD-a. (Maja Mozara)

“Dok vi slušate nas, i mi slušamo vas”

“Rođena Sarajka, po zvanju diplomirani romanist, nakon solidne prevoditeljske karijere našla se u televizijskim vodama”, kaže na početku našeg razgovora Daria Marjanović, koja je od 1988. novinarka, voditeljica, danas glavna urednica nedavno ujedinjenih međunarodnih kanala HRT-a *Glas Hrvatske* i *Slika Hrvatske*, te još uvijek web urednica hrvatskog dijela najstarije srednjoeuropske TV-koprodukcije “Alpe Dunav Jadran”. U profesionalnom životu svakako je važno naglasiti da je naša sugovornica dva puta provela po godinu dana na stručnom usavršavanju u SAD-u.

Glavna urednica
Daria Marjanović

Razgovarala: **Željka Lešić**
Snimila: **Snježana Radoš**

Budući da ste ove godine imenovani glavnom urednicom “Glasa Hrvatske”, recite nam što za Vas znači ta nova funkcija na HRT-u?

— Ne gledam to ni na koji način kao neku funkciju, već kao mogućnost da učinim nešto dobro za jedini javni medij u Hrvata i za svakoga tko taj medij prati, pogotovo u inozemstvu. Ja dobro znam što znači biti “Hrvat izvana”. Iako sam rođenjem stekla početnu sreću da zapravo imam dvije domovine – Hrvatsku koja mi je dala nacionalnost i Bosnu i Hercegovinu koja mi je dala rodnu grudu, dobro znam kako to može biti i križ. Mislim da mi je ta urođena “dvostrukost” proširila vidike i učinila me jačom, pa možda i boljom osobom. Tome je svakako pridonijela i međunarodna orijentacija

studijem stranih jezika te nenadano stečena “treća domovina” Amerika. Ja sam jednostavno građanin svijeta hrvatskih korijena i htjela bih da cijeli svijet zavoli ono što je meni najljepše i najdraže, a raste iz tih korijena. Funkcija na kojoj sam sad pruža mi mogućnost da to činim iz dana u dan, zajedno sa svim kolegama u Glasu Hrvatske.

To je doista golema čast i obveza, koju s radošću obavljam bez imalo kalkuliranja vlastitim snagama, vremenom, da i ne spominjemo neku materijalnu korist. Radim za plaću kao i svi poštenu ljudi u Hrvatskoj i želim dokazati da se poštenim radom može postići uspjeh čak i u Hrvatskoj. Zato je jedna od mojih glavnih namjera privući što više mladih ljudi u raseljenoj Hrvatskoj (to je termin koji sam čula od ljudi okupljenih oko HSK i puno više mi se sviđa od uobičajene riječi dijaspora). Voljela bih pridonijeti barem jednom svojom kockicom

u mozaiku velikoga svijeta da jednom dođe dan kad nitko neće morati napuštati svoju zemlju da bi dobro živio te da će se potomci onih koji su to morali učiniti moći bez zadrške vratiti ako to žele, i pritom imati priliku za slobodan život u normalnoj demokraciji.

Koliko je teško zamijeniti legendarnoga Domagoja Veršića na toj funkciji, koji se dokazao dugogodišnjim dobrim radom u kreiranju programa za iseljenike?

— E, tu ste me pogodili u osjetljivu žicu. Ne znam. Dosta teško. Svaki dan kad uđem u ured koji mi je Domagoj ostavio u naslijeđe, sjetim se njegova entuzijazma i tvrdoglave vjere da se može napraviti dobra stvar. Jedino što mogu jest pokušati nastaviti istim putem, ali graditi ga tako da stignemo još dalje, znate ono – *citius, altius, fortius*, svakog dana u svakom pogledu sve više napredujem.

Urednica Majda Ivković sa svojom ekipom u međunarodnoj redakciji

Ispred zgrade HRT-a

Urednica Hrvatske redakcije Tanja Rau u studiju

Doduše, svih deset godina do sada u programu su radili ljudi koji znaju svoj posao i što je također važno, stalo im je do njega. Na čelu Hrvatske redakcije Tanja Rau, a Međunarodne Majda Ivković dočekale su me puna srca, ali i s brdom papira, elektroničkih dokumenata, bogatom arhivom i nizom dragocjenih kontakata diljem svijeta. Niti jednog trenutka nisam se osjećala kao stranac u noći, već kao dobrodošao suradnik i prijatelj. To je svakako dio naslijeđa kolege Veršića, ali i starijih osnivača tzv. Kratkog vala, preteče Glasa Hrvatske. Među njima je i gospođa Nada Radošević s kojom sam se upoznala na moje veliko zadovoljstvo.

Koja je Vaša vizija programa namijenjenog iseljenicima i namjeravate li možda unijeti neke novosti u emitiranje popularne emisije "Hrvatima izvan domovine"?

— Moja je vizija svakog programa koji sam u životu radila da ljude ne gnjavi, već da u najkraćem vremenu damo što korisnije i zanimljivije sadržaje. Tako je i ovdje. U proteklih pola godine otkako

radimo zajedno, tim Glasa Hrvatske je zajedničkim snagama već ostvario dosta pozitivnih promjena. Primjerice, vijestima na stranim jezicima dodali smo vikendom magazinski dio i to u takvom ritmu da ga mogu čuti u najpovoljnije moguće vrijeme na svim kontinentima.

Zgusnuli smo govorne sadržaje, a glazbu na mnogim mjestima organizirali u tematske cjeline. Za to je zaslužna činjenica da svaki program Hrvatskoga radija ima svojega glazbenog koordinatora koji se brine za kompletan audio identitet programa. Kod nas je to Tomislav Rižnar, s kojim se dobro razumijem u spoju novinarskog i glazbenog izričaja jer smo godinama radili zajedno na "Živoj istini" i "Zlatnoj ribici".

Tako sad svoj kutić imaju i ljubitelji etnografskog izričaja u pola sata po izboru kolege s televizije Nebojše Stijačića koji je i gitarist sastava "Cinkuši" te direktor World music festivala "Nebo". Novost je i pola sata jazz, opernih arija, popularnih stranica hrvatske klasične glazbe. Nadamo se uskoro kutku za hrvatsku tamburašku glazbu jer HRT ima izvrstan tamburaški orkestar.

Dakako, ostaje još puno vremena za zabavnu i narodnu glazbu iz svih krajeva Hrvatske te godinama omiljeni "Top 10 Glasa Hrvatske". Nova je glazbena emisija "Urbofon" koja prati mlade estradne nade, a vodi je Zlatko Turkalj - popularni DJ Turki, s namjerom da predstavi i djela naših talentiranih mladih sunarodnjaka diljem svijeta. Njega smo 'primamili' s Drugog programa Hrvatskoga radija, kao i kolegicu Mirjanu Žugec s vrijednom emisijom "Baština", a u alternaciji s njom otvorili smo "Spomenar" u kojem podsjećamo na najbolje dokumentarne reportaže iz pune torbe kolegice Tanje Rau pod poznatim naslovom "Moja zemlja".

Inače smo dosta pojačali dokumentarne sadržaje jer mislim da nema ništa zanimljivije od stvarnih priča iz života stvarnih ljudi. A gledamo da ih nađemo u svim krajevima Hrvatske, tako da se u inozemstvu čuje domaća riječ na što više naših dijalekata. Među tim dokumentarnim biserima su "Priče iz života" kolegice Mire Dilber, s kojima prvi put u programu Glasa Hrvatske aktivno sudjeluje Radio Knin.

Namjeravate li uvesti više živog programa u studiju odnosno razgovora s osobama važnim za temu koju obrađujete u programu?

— Kao da mi čitate misli. Upravo je to u mojem tzv. Programskom usmjerenju do kraja 2014. U našim redakcijskim razgovorima za to već imamo internu šifru - Akcija studio ili Palimo svjetlo. Naime, Glas Hrvatske ima svoj studio koji je već nekoliko godina u mraku. Ne zato što je to netko odlučio ili nešto zabranio, jednostavno je tako ispalo spletom okolnosti. Ja se nadam da ćemo to uspjeti promijeniti. I u glavi imam puno više od studijskih razgovora: studijske događaje s više ljudi, nadam se čak i glazbi uživo. Ali, treba prvo skočiti pa tek onda reći hop, zar ne?

Predstavite nam Vašu redakciju, koliko ima djelatnika?

— Naš radijski program zapravo proizvode dvije redakcije, kao što sam već spomenula: Hrvatska i Međunarodna. U prvoj je šest stalnih novinara-urednika, nekoliko povremenih i puno suradnika u inozemstvu gdje ima Hrvata i događaja važnih za naš program. U Međunarodnoj redakciji, pak, ima 17 stalnih suradnika. Svi su oni rođeni govornici engleskog, španjolskog ili njemačkog

jezika. Ili su odrasli u zemljama gdje se oni govore. To ih čini nezamjenjivim za taj posao jer možete misliti kako je teško naći osobe koje su dovoljno novinarski potkovane, brze u proizvodnji kakvu zahtijeva živi medij, istodobno pouzdane i sklone timskom radu, a da se u konačnome proizvodu ne osjeti ni mrvica stranog akcenta.

Druga je stvar naći novinare koji su potpuno dvojezični. To posebno dolazi do izražaja otkako smo uveli blogove na hrvatskom i paralelno jeziku novinara koji ih piše. U ovom slučaju su to dvije novinarkе: Mariana Campera u blogu "Viva Croazia" uspoređuje stvarnost u Hrvatskoj i svojoj rodnoj Argentini, dok Jelena Barukčić koja je odrasla u Münchenu čini slično na hrvatskome i njemačkome u blogu naslovljenom "Willkommen in Kroatien". Možete ih naći na glavnim mrežnim stranicama HRT-a i stranici Glasa Hrvatske.

Nikako da krenemo i s engleskim blogom, upravo zbog te dvojezične brane. Ali, na vidiku je rješenje koje bi moglo biti vrlo zanimljivo poznavateljima blogerske scene u Hrvatskoj. Riječ je o pokušaju akvizicije već etabliranog imena, sada još ne smijem reći više. Ali ako to i ne uspije, netko će se od "Engleza" već prihvatiti i toga.

Navodnici su zato jer je to naš domaći naziv za sve koji rade na engleskome jeziku, a podrijetlom je pravi Englez samo Christian Bushill, inače školovani snimatelj BBC-a, među kolegama koji su stigli iz SAD-a, Kanade, Irske. Tako zovemo i našu Sandru Kalogjeru jer je u engleskoj redakciji.

Otkako smo se udružili sa Slikom Hrvatske gdje rade urednica programa Kata Stojić, novinarka Željka Lozo i

Na kolegiju s glavnom urednicom

još troje ljudi iz produkcije, stvar se dalje uslozjava. Gledamo kako bismo najbolje iskoristili kompatibilne sadržaje u svim trima medijima te postojeće sadržaje priredili za vlastitu mrežnu stranicu na kojoj upravo radi cijeli pogon. Nadamo se da ćete je moći vidjeti i aktivno se uključiti početkom 2014.

Kako su novinari raspoređeni u praćenju važnih događaja i imate li dosta novinara u redakciji Međunarodnoga programa "Glasa Hrvatske"?

— Nikad dosta novinara! Naš način funkcioniranja je da smo svi stalno uključeni u internu komunikaciju općim e-mailom kojim signaliziramo događaje i zanimljive teme. Zna se tematika svake pojedine emisije i svačija specijalnost u obradi novinarskih tema. Pritom je jako važna dobra koordinacija Hrvatske i Međunarodne redakcije, te pokrivenost najvažnijih i najzanimljivijih tema na svim jezicima našeg programa. Također nam je važno da imamo dobre kontakte sa svim institucijama s kojima dijelimo misiju povezivanja domovinske i raseljene Hrvatske - Vladinim Uredom za Hrvate izvan RH, Hrvatskom maticom iseljenika...

Koji su Vam planovi za budućnost?

— Govorila sam o želji i potrebi da priredimo teren kako bi se svaki pojedin član naše virtualne zajednice mogao aktivno uključiti u komunikaciju. Slušatelji Glasa Hrvatske i gledatelji Slike Hrvatske već odavno čine aktivnu zajednicu, vidi se to po pismima koja i dalje stižu na naše adrese kao u staro doba tradicionalnih medija. To je nešto divno jer malo koja redakcija se može u današnje vrijeme pohvaliti zidom punim pisama i razglednica. Ali smo aktivni i na društvenim mrežama, kao i sav normalan moderan medijski svijet. Vrlo smo ponosni na svoje četiri Facebook stranice i Twitter račune na hrvatskom, engleskom, španjolskom i njemačkom. Sprijateljite se ili nas pratite, da ne kažem "followajte", i vidjet ćete kako smo živahni i komunikativni, a pritom, nadam se, dovoljno informativni i zabavni. Ukratko, planovi za budućnost svih nas u zajedničkim kanalima Glasa i Slike Hrvatske usko su vezani uz što bolje zbližavanje sa svakom pojedinom osobom koja prati naše programe.

Koja bi bila Vaša poruka slušateljima diljem svijeta?

— Nisam ja neki mudrac pa malo zazirem od velikih riječi i značajnih poruka. Ako imam neku poruku slušateljima, ali i gledateljima naših međunarodnih programa, ona bi bila: osjećate li u bilo kojem trenutku da biste nam htjeli nešto reći, učinite to odmah, ne čekajte sutra jer u današnje vrijeme to možete bez problema. Dok vi slušate nas, i mi slušamo vas. Bitno je da se čujemo. ■

ENG An interview with Daria Marjanović – since 1988 a reporter and anchor with the Croatian state broadcaster HRT and, as of recently, the chief editor of the joint international HRT channels targeted to emigrant Croatians, *Voice of Croatia* and *Images of Croatia*.

U razgovoru s Matičinom novinarkom

Šezdeset godina Akademije

Journal of Croatian Studies jedan je od najuglednijih hrvatskih časopisa u inozemstvu koji Hrvatska akademija Amerike publicira neprestano od 1960. godine

Napisala: **Ana Bačić**

Hrvatska akademija Amerike, podružnica Toronto, održala je simpozij 26. listopada na Sveučilištu u Torontu s temom “Šezdeset godina Akademije”. Iako je to bio radni naslov skupa, naglasak je bio na časopisu *Journal of Croatian Studies*, jednom od najuglednijih hrvatskih časopisa u inozemstvu, koji Akademija publicira neprestano od 1960. godine. Skup je otvorio Generalni konzul RH u Mississaugi, Ljubinko Matišić, koji je naglasio važnost Akademijinih aktivnosti, osobito u engleskome govornom području odnosno tamo gdje sve dosežu izdanja Akademijina časopisa.

Nakon uvodnih riječi predsjednika Ogranka Akademije iz Toronta Vlade Petranovića, skupu se obratio John Kraljić, predsjednik Akademije iz New Yorka. Kraljić je prvo zahvalio ogranku Akademije u Torontu i njegovu predsjedniku na uspješnome dugogodišnjem radu i prisutnosti u Kanadi te ispunjavanju misije Akademije koja je bila utemeljena s namjerom proučavanja hrvatske literature, povijesti i kulture. Gospodin Kraljić, jedanaesti predsjednik Akademije, odlikuje se iznimnim entuzijazmom i erudicijom što, naravno, pridonosi Akademijinim aktivnostima u posljednje vrijeme.

Časopis Akademije *Journal of Croatian Studies* u 53 godine izlaženja postao je znanstvena i kulturna institucija koja se bavi temama uglavnom iz hrvatske kulture, umjetnosti i politike. Kraljić je također spomenuo prijašnje urednike časopisa s posebnim osvrtom na dugogodišnjega urednika Karla Mirta te je zahvalio trenutačnim gostujućim urednicima prof. dr. Vinku Grubišiću i dr. Vladi Bubrinu, koji su uredili posljednja tri izdanja časopisa i nastavljaju u toj ulozi u sljedeća dva broja. Voditeljica skupa Biserka Butković upoznala je prisutne s predavačima na simpoziju.

Glavna zgrada Sveučilišta u Torontu
(King's College)

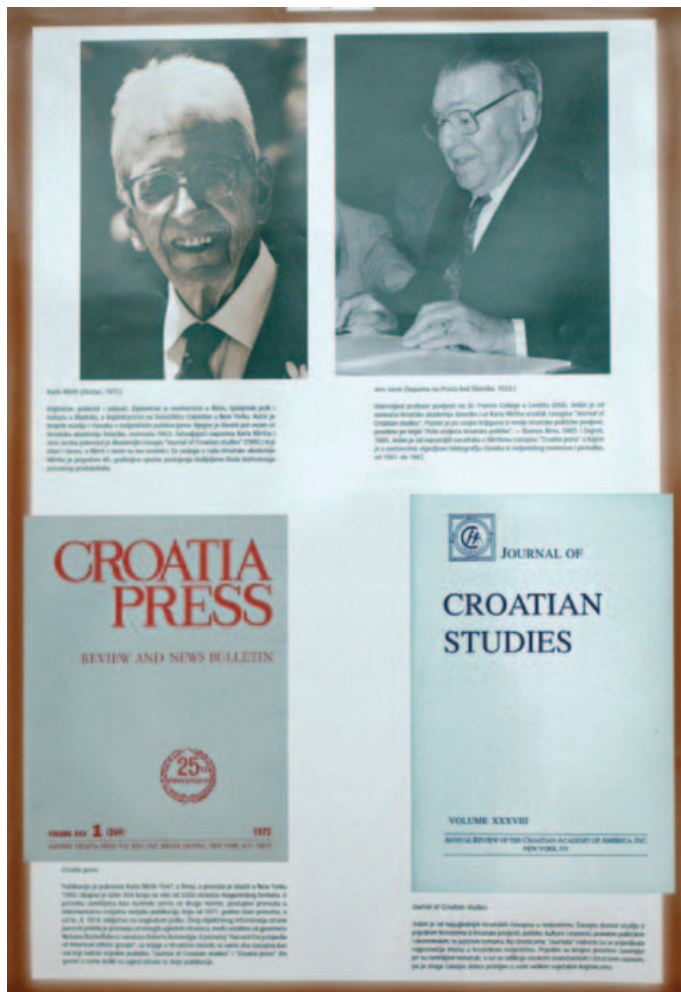
AKADEMIJIN IZDAVAČKI RAD

Profesor dr. Vinko Grubišić otvorio je jutarnje izlaganje temom “Obrana i promoviranje hrvatskoga jezika na stranicama časopisa *Journal of Croatian Studies*” i jezičnim temama koje su bile obrađene u časopisu Akademije tijekom svih godina izlaženja. Alexandra Benko predstavila je temu o piscima i suradnicima u časopisu koji nisu bili hrvatskoga podrijetla i nacionalnosti, zaključivši da je bio značajan broj njih koji su bili stranci. U prvim godinama izlaženja bilo je polemika i nesuglasica oko hrvatskoga imena Akademije i radnoga naslova

žurnala (*Journal of Croatian studies*) dok je glavna misija bilo širenje istine o položaju Hrvatske u sklopu bivše Jugoslavije i očuvanje nacionalnoga identiteta i samostalnosti u sklopu unitarističke države. U prijevodima koji su objavljeni u časopisu širila se istina o događajima u bivšoj Jugoslaviji koji su zanimali stranu javnost. O temi prijevoda poezije i proze u časopisu govorila je Ana Bačić.

Predavači na popodnevnome simpoziju bili su Srebrenka Bogović, Vladimir Bubrin i Helena Burić. Također je u odsutnosti profesora Ive Šoljana s *Grand Valley State University* u SAD-u pročitao

njegov rad na temu "Motivi proslave u hrvatskoj poeziji: od Judite do hrvatskoga Domovinskog rata". Povjesničarka umjetnosti Srebrenka Bogović obradila je temu umjetnosti i arhitekture u dosadašnjim izdanjima časopisa. Kipar Ivan Meštrović imao je značajnu ulogu u promoviranju hrvatske umjetnosti i kulture na Sjevernoameričkom kontinentu. O njegovu radu i djelu kao hrvatskoga rodoljuba uključenog u rad Hrvatske akademije Amerike govorio je profesor Vladimir Bubrin. U zaključku simpozija profesorica Helena Burić s *Waterloo University* u Kanadi predstavila je Bogdana Radicu, govoreći o njegovoj reanimaciji kao zaboravljenog erudita koji je djelovao dugi niz godina u dijaspori. Radica je objavio niz radova u časopisu Akademije.

Na posljetku je John Kraljić pozvao prisutne da se pridruže radu Akademije i podrže Akademijin izdavački rad u izdanjima časopisa Akademije koji će ostati u koraku s vremenom i nastaviti izdavati mnoge prijevode poezije, proze i eseja te znanstvene radove o temama iz hrvatske kulture, umjetnosti i književnosti. ■

ENG The Toronto chapter of the Croatian Academy of America stage a symposium October 26th at the University of Toronto on the Sixty Years of the Academy.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika učite kada želite i gdje želite

A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian learn when and where you want

Sveučilište u
Zagrebu

@ srce

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika

The first on-line course of Croatian as second and foreign language

3. ožujka – 25. svibnja 2014.

March 3 – May 25, 2014

- **7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodleu)**
- **150 nastavnih aktivnosti**
- **24 sata online nastave u živo**
- **iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik**
- **interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika**
- **7 learning units in the Moodle-based e-learning system**
- **150 learning activities**
- **24 hours of real-time communication online**
- **experienced language instructors, specialists in Croatian as L2**
- **an interactive, communicative and individual approach to language learning**

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com

Vještine jasličkog izričaja u Hrvata

Tradicija pravljenja božićnih jaslaca u Hrvatskoj živa je i snažna, nadasve jaka. To je odraz težnji naših ljudi da u vrijeme došašća nastoje poticati izgradnju božićnih jaslaca kako bi na taj način još zornije izražavali vjeru i nadu u Kristov ponovni dolazak

Napisao: **Josip Barlek** Snimke: **Arhiva**
Etnografskoga muzeja u Zagrebu

Nalazimo se pred vratima najintenzivnijeg događaja u srcu i duši svakog čovjeka. Doba godine u koje smo zakoračili uvođi nas u čaroban svijet stvarnog i nestvarnog. I ovaj konkretni Božić koji je pred nama želimo proslaviti s onim istim žarom i radošću koja latentno čuči negdje u nama skrivena cijele godine i samo čeka neki poticaj da bi malo pomalo buknula i rasplamsala se plamenom pa nam se najednom čini kao da smo za Božić "živjeli" cijelu godinu. Kao prvi od slavenskih naro-

Hrvatske jaslce na izložbi "100 PRESEPI" u Rimu

Marija Nimčević: Zlatni grad
(božićne jaslce od slame
tradicijski Hrvata Bunjevaca)

da koji je primio kršćanstvo još prije 13 stoljeća, Hrvati su prihvatili i slavljenje Božića. I dok u drugih kršćanskih naroda Europe Božić postaje novost koja se prihvaća i čije je slavljenje službeno započelo u 5. stoljeću, Hrvati su od samog početka kršćanskog življenja slavili Božić u svoj punini sadržaja.

O važnosti Božića slikovito govori i nadasve bogata hrvatska božićna baština koju posjedujemo i koju smo kao takvu primili od naših predaka, ali i nadopunjavali i mijenjali u prožimanju i suživotu s drugim narodima kršćanske Europe. I dandanas osjeća se iskonska radost i čar u prenošenju tih vrednota koje oplemenjuju život, čine ga ljepšim i daju mu smisao. Po narodnoj predaji Božić je u Hrvatskoj smatran oduvijek najvećim blagdanom.

BOGATA BOŽIČNA TRADICIJA

U stvaranju atmosfere Božića pomažu nam mnogobrojni simboli odnosno bogata božićna tradicija u kojoj vatra, svijeća, jabuka, zelena grana, žito, sjemenje, božićni kruh, jaslvice, zvijezda tri kralja i drugo znamenje igraju posebnu ulogu. Jedan od najkarakterističnijih znakova Božića su svakako i božićne jaslvice ili Betlehem, kako su te male ili velike inscenacije rođenja Sina Božjeg nazivali u većem dijelu Hrvatske. Uz mnoge katoličke zemlje i Hrvatska sudjeluje u bogatoj tradiciji jaslvičkog stvaralaštva. To stvaralaštvo nikada nije prekinuto, nego se nadopunjavalo, osuvremenjivalo i razvijalo i u politički nepovoljnim vremenima kada se o jaslicama nije ni pisalo, a kamoli da ih se proučavalo i klasificiralo. No, i tada su one postojale, radile se i gradile - od malih obiteljskih sve do velikih crkvenih. Tradicija pravljenja božićnih jaslrica u Hrvatskoj živa je i snažna, nada sve jaka. To je odraz težnji naših ljudi, mnogobrojnih naših obitelji, da u vrijeme došašća nastoje poticati izgradnju božićnih jaslrica kako bi na taj način još zornije izražavali vjeru i nadu u Kristov ponovni dolazak. U novom europskom duhu s dašcima demokratizacije početkom devedesetih godina 20. st. i Etnografski muzej u Zagrebu odlučio je doličnom pažnjom istaknuti bogatstvo i značaj sačuvane tradicije božićevanja raznim akcijama, terenskim istraživanjima, predavanjima i mnogobrojnim izložbama. Sudjelovanjem

Danijel Šimunović:
Narodni Božić u Zagrebu

Crkvene božićne jaslvice, Kapucini Varaždin, kraj 19. st.

na mnogobrojnim božićnim izložbama u domovini i inozemstvu predstavili smo dosad nekoliko puta bogatu narodnu tradiciju vezanu uz taj veliki kršćanski blagdan i približili hrvatsko božićevanje kako domaćim tako i stranim korisnicima.

SUVREMENI PRISTUP

Tako smo poslije velike izložbe božićnih jaslrica u našem muzeju 1995., kada smo u pet godina izložili i predstavili više od 150 božićnih jaslrica, na prve vijesti i kontakte iz Rima odnosno na poziv prvog veleposlanika Republike Hrvatske pri Svetoj Stolicu Ive Livljanića 1992. započeli uspješnu suradnju u predstavljanju jaslvičkog blaga iz Hrvatske na jednoj od najpoznatijih smotri jaslrica. Odgovorili smo s radošću i veseljem iako su nas pratile mnogobrojne teškoće, ponajprije materijalne prirode. Nakon što smo ih uspješ-

no svladali, nastavili smo kontinuirano izlagati božićne jaslvice i sudjelovati na smotrama. U početku je to bilo u znaku akcije, a 1996. Inoslav Bešker lijepo je to opisao riječima: "U Rimu je zapravo prikazan sukob akcije Etnografskoga muzeja koji je pozvao hrvatske stvaraoce da izrade i poklone jaslvice devastiranim crkvama u Hrvatskoj."

Od tada je domaća, ali i svjetska publika mogla vidjeti i razmotriti kako smo mi iz suvremene i suverene Hrvatske pristupili toj temi. Bio je to velik izazov, ali i potreban korak kojim se pokazalo da naše jaslvičko stvaralaštvo može stati uz bok kako tradiciji tako i aktualnoj produkciji. Štoviše, pokazalo se da su kod nas i tradicija i umjetničko oblikovanje u sprezi s kreativnošću koja izlazi iz srca i naše unutarnje pobožnosti te čine temelj jaslvičkog stvaralaštva u kome se možemo ne samo mjeriti s drugima u Europi, već im po originalnosti biti i uzor u mnogočemu.

MNOGOBROJNE NAGRADE U RIMU

Veselimo se stoga božićnim jaslicama u Etnografskome muzeju koji nam je omogućio da na velebnoj izložbi koja traje od 5. prosinca pa do Svijećnice 2. veljače 2014. vidimo bogat izbor naše-

Jasna Dapas: Božićna svjetlost (figurice od suhog tijesta)

Rozalija Kurjaković: Božićna rapsodija (božićne jasllice od šećera)

ga hrvatskoga jasljičkog stvara-
laštva, kako suvremenog tako
i starijeg, pa i najstarijeg koje
nas je u dosadašnjem izboru
predstavljalo svjetskoj javno-
sti na jednoj od najpoznatijih
izložbi božićnih jasllica u svi-
jetu - međunarodnoj izložbi
"100 presepi internazionali"
("100 jasllica") u Rimu. Izlož-
ba se svakog Božića organizira u
Bramanteovoj dvorani u kripti drevne
rimske bazilike Santa Maria del Popolo.
Na toj manifestaciji, čiji su pokrovitelji
predsjednik Republike Italije i Talijan-
ska biskupska konferencija, rimska pu-
blika danas može vidjeti gotovo dvjesto
jasllica iz raznih talijanskih pokrajina i
dvadesetak drugih zemalja akreditira-
nih pri Sv. Stolicu u Vatikanu.

Etnografski muzej je u suradnji s
Veleposlanstvom RH pri Svetoj Stoli-
ci od 1996. pa sve do danas predstavio
i izložio 50-ak odabranih radova na tu
temu. Željeli smo da naše jasllice stanu
uz bok ostalim europskim tradicijama
i vještinama jasljičkog izričaja, u čemu
smo i više nego uspjeli. Štoviše, može-
mo se pohvaliti dvjema zlatnim me-
daljama (2001. i 2004.) kojima je žiri
domaćina *Rivista delle Nazioni* nagra-
dio naše božićne jasllice i jednom

specijalnom nagradom 2012. godine.
Od 2006. godine uz Muzej svojim ra-
dovima počela se predstavljati i Udru-
ga prijatelja hrvatskih božićnih jasllica,
čija je članica Marija Nimčević dobila
prošlogodišnju specijalnu nagradu za
jasllice od slame.

VRIJEDNE STARE CRKVE JASLICE

Na smotrama smo prikazali ne samo vri-
jedne stare crkvene jasllice poput onih
iz Belog na otoku Cresu iz 18. st., nego
i one iz Kapucinskoga samostana u Va-
raždinu i iz sela Orehovice pokraj Be-
dekovčine s kraja 19. st. te povijesne ja-
sllice iz crkve Gospe od Otoka iz Solina,

ali i nove poput jasllica Mate Mi-
hinice i mnogih drugih priznatih
umjetnika.

Osim naše tradicije orga-
nizatore je oduševila i naša
spremnost i umjetnička izra-
žajnost na svim dostupnim
materijalima kao, primje-
rice, od soli ili od šećera.
Istaknuli bismo na kraju da je
naše sudjelovanje pomoglo da
predstavimo ne samo naše stva-
ralaštvo i njegovu važnost, nego je po-
ticaj da i nadalje raste i obogaćuje se
na bogatstvu božićne tradicije i poseb-
nosti kršćanskih elemenata koji nas
upućuju na kršćanske korijene Europe.
Dugoročno bi bilo dobro da dođe do
razmjene božićnih izložbi i s ostalim
europskim zemljama, npr. s Austrijom,
Mađarskom, Češkom, Slovačkom, Polj-
skom, Slovenijom, Njemačkom, Itali-
jom... Takvim razmjenama obogatili
bismo europski kulturni prostor i pri-
donijeli razumijevanju i zbližavanju na-
roda i kultura. ■

ENG The tradition of crafting Christmas nativity
scenes is alive and strong in Croatia. It is a re-
flection of the desire of our people to work to
encourage the construction of nativity scenes
in the Advent period so as to all the more vividly
express their faith and hope in the second
coming of Christ.

Mato Mihinica: Crkvene
božićne jasllice (ručno
oblikovano drvo)

Izložba slika Hrvata iz dijaspore

Boraveći desetljećima među hrvatskim iseljenicima, poglavito u Njemačkoj, fra Rafael Romić trudio se graditi mostove i održavati plamen ljubavi Hrvata izvan domovine prema svome podrijetlu

Napisala: **Maja Mozara** Snimke: **DU list**

U Hrvatskoj matici iseljenika u Dubrovniku otvorena je zanimljiva izložba slika Hrvata iz dijaspore, iz zbirke fra Rafaela Jakova Romića, koju je prikupljao boraveći gotovo više od dva desetljeća u iseljeništvu. Također je istog dana predstavljena i njegova zbirka pjesama "Otudjenje banovine slobode".

Nakon povratka u domovinu, fra Jakov je u franjevačkome samostanu sv. Ante na Poljudu u Splitu, u znamenitoj kuli iz 15. stoljeća, otvorio Galeriju hrvatske dijaspore. Riječ je o prvoj galeriji takve vrste u Hrvata, koja svjedoči o hrvatskoj kulturi izvan granica Hrvatske, u kojoj su uvrštena imena koja se ubrajaju u sam vrh hrvatskog slikarstva. Romić je prikupljao umjetnine zbog ljubavi prema umjetnosti, a još više zbog ljubavi prema hrvatskim talentima u tuđini.

Uz dr. sc. fra Jakova Rafaela Romića, na predstavljanju su govorili dr. sc. Ante Šoljić, povjesničar umjetnosti, Marin Ivanović te voditeljica HMI-jeva ureda u Dubrovniku, Maja Mozara. Glazbeni

gost bio je Lovro Barišić. O izloženim radovima govorio je povjesničar umjetnosti Marin Ivanović, koji je u predgovoru kataloga napisao: "Boraveći desetljećima među hrvatskim iseljenicima, poglavito u Njemačkoj, fra Rafael Romić trudio se graditi mostove i održavati plamen ljubavi Hrvata izvan domovine prema svome podrijetlu. Čak i četvrte generacije iseljenika koje su sasvim zaboravile naš jezik, ali znaju sve pjesme napamet, osjećaju u sebi nešto što je jače od leksičkih prepreka i geografske udaljenosti. Oni osjećaju potrebu za pripadnošću, žele tražiti svoje korijene i žive kulturom koju su im namijeli njihovi stari, ali – u drugoj sredini. Upravo su zato manifestacije koje je fra Rafael organizirao, poglavito likovne izložbe hrvatskih umjetnika, imale važnu ulogu u krpanju poveznica i upređanju novih, nastale sa željom da se kulturom definira vlastiti identitet."

PRAVO MALO BLAGO

Nakon umirovljenja i povratka u Hrvatsku, zbirku je odlučio pohraniti u kuli iz 15. stoljeća samostana sv. Ante na Poljudu u Splitu, koja je i uređena kao

Fra Jakov Rafael Romić

Dr. sc. fra Jakov Rafael Romić rođen je 1939. godine u Rakitnu (Hercegovina). Niže i srednje školovanje završio je u Dubrovniku, Zadru i Pazinu, a filozofsko-teološki studij i licencijatu u Zagrebu. Kao član franjevačke provincije svetoga Jeronima u Zadru, za svećenika je zaređen 1964. godine. Studij filozofije na sveučilištu Antonianum u Rimu završio je 1970. postigavši akademski stupanj doktora filozofije. Predavao je u Dubrovniku, Zagrebu i Rimu. Od 1975. do 1980. godine vodio je televizijski, a zatim radijski program za Hrvate u New Yorku. Od 1980. do 2009. godine bio je župnik župe St. Kilian u Wiesbadenu, u Njemačkoj. Nakon višedesetljetnog boravka u inozemstvu vratio se u Hrvatsku 2009. Sada živi i djeluje u samostanu Male braće u Dubrovniku. Autor je nekoliko knjiga, znanstvenih radova, zbirki propovijedi te zbirki pjesama. Pisao je na njemačkom, engleskom, latinskom i hrvatskom jeziku.

Fra Jakov u društvu promotora

Kemal Širbegović: Križ

izložbeni prostor. U njoj ćemo pronaći pravo malo blago hrvatske likovne umjetnosti druge polovice 20. stoljeća. Živeći posljednjih godina u Dubrovniku, fra Rafael je želio sa svojim sugrađanima podijeliti radost ideja i uzlet mašte hrvatskih umjetnika iz iseljeničtva, koji su svojim likovnim radovima izražavali ponos zbog svoga podrijetla i tugu zbog udaljenosti od domovine. Ova izložba, postavljena u najprikladnijem prostoru – Hrvatske matice iseljenika, priznanje je predanome radu fra Rafaela Romića i novi most bliskosti s iseljenom Hrvat-

skom. Predstavljena je i zbirka poezije fra Rafaela Romića pod nazivom "Otuđenje banovina sloboda" koju je posvetio svome prijatelju Anti Šoljiću. Predstavljajući zbirku dr. sc. Šoljić je u svome izlaganju vrlo nadahnuto i emotivno govorio o pjesništvu fra Rafaela te istaknuo kako njegov stegnuti i škrti "hercegovački" stih podsjeća na mnogobrojne pjesnike s tog područja, primjerice na Antuna Branka Šimića.

ZBIRKA POEZIJE

- Pjesništvo fra Rafaela nije na tragu tradicionalnog pjesništva. Riječ je o modernizmu s odjecima franjevačke angažiranosti - rekao je Šoljić. Fra Rafael Romić, a također i dr. sc. Ante Šoljić, izdvojili su nekoliko pjesama iz ove posve sigurno vedre i zanimljive zbirke, koje su tijekom predstavljanja pročitali.

Osobito emotivno bilo je prilikom čitanja pjesme "Tri druga", koja je posvećena njihovom prijatelju fra Ivanu Bako-

Josip Crnbori: Rafael s majkom

viću koji je stradao u prometnoj nesreći u vrijeme njihova zajedničkog studiranja u Rimu. Autor predgovora zbirke "Otuđenje banovina slobode" je Damir Pešorda. ■

ENG Twenty choirs took part in the 16th Croatian Church Choir Review, staged as St Dionysius church in Kelkheim (Germany). Each choir sang two spiritual compositions at the event, opened by delegate the Reverend Komadina.

ISELJENIČKE VIJESTI

16. SMOTRA CRKVENIH ZBOROVA

NJEMAČKA - 16. studenoga održana je 16. smotra crkvenih zborova iz hrvatskih katoličkih misija (HKM) i zajednica (HKZ) u Njemačkoj, na kojoj su nastupili zborovi djece i mladih, u crkvi sv. Dionizija u Kelkheimu, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni i Hrvatske katoličke župe (HKŽ) Main-Taunus/Hochtaunus sa sjedištem u tome njemačkom gradu nadomak Frankfurta. Prije smotre svečano misno slavlje u punoj crkvi sv. Dionizija predvodio je fra Tomislav Dukić u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicom Komadinom, dekanom dušobrižničkog područja Main-Taunus u biskupiji Limburg Klausom Waldeckom te s još desetericom hrvatskih svećenika koji su došli u pratnji zborova iz svojih misija i zajednica.

Prije početka smotre, na kojoj je sudjelovalo dvadeset zborova, delegat vlč. Komadina svima je zaželio dobrodošlicu i uspješan nastup. Zatim su prigodnu riječ uputili hrvatski generalni konzul Špoljarić i konzul BiH Bagarić, koji su sudionicima smotre zaželjeli puno radosti, zajedništva i uspjeha. Smotru, tijekom koje su zborovi otpjevali po dvije duhovne skladbe, otvorio je delegat vlč. Komadina. Nastupili su zborovi iz HKŽ Main-Taunus/Hochtaunus, HKZ Stuttgart-Bad Cannstadt, HKM Wiesbaden, HKŽ Traunreut, MKM Rüsselsheim, HKŽ Frankfurt, HKŽ Rosenheim, HKM Augsburg, HKM Mittelbaden (Karlsruhe), HKM

Nürnberg, HKZ Sindelfingen, HKZ Stuttgart-centar, HKM Mannheim-Mosbach, HKZ Ludwigsburg, HKM Mainz, HKM München, HKM Darmstadt, HKM Düsseldorf, HKZ Bruchsal-Pforzheim i HKZ Bietigheim-Bissingen.

Na kraju smotre, tijekom koje je nastup zborova popraćen velikim pljeskom, riječ zahvale uz prigodni dar delegat vlč. Komadina uputio je o. Dukiću, s. Magdaleni i voditeljici programa Antoniji Baotić. Zatim su delegat vlč. Komadina i o. Dukić predali predstavnicima zborova spomenice i prigodnu knjigu, nakon čega je slijedilo zajedničko fotografiranje. (Adolf Polegubić)

"BUNJEVAČKI BLUES" NA SCENI U ZAGREBU

ZAGREB - Glumačka družina Histron iz Zagreba postavila je na scenu knjigu Tomislava Žigmanova *Prid svitom - saga o svitu koji nestaje* pod nazivom *Bunjevački blues*. Redatelj predstave je glumac i redatelj podrijetlom iz Subotice Vlatko Dulić, koji i tumači jednu od glavnih uloga. Uz njega, u predstavi igraju Nina Erak-Svrtan, Ivana Buljan-Legati, Vesna Tominac/Suzana Nikolić, Davor Sveđurić/Boris Svrtan

te Goran Grgić/Dražen Kühn.

"Tomislav Žigmanov napisao je još jednu potragu za nacionalnim identitetom u prostorima gdje se bunjevačkom ikavicom označava ona razlika koja se ne smije i ne može tako lako zaboraviti. Autorova energija okupljena oko priča u zbirci *Prid svitom*, a pretopljena u dramski tekst *Bunjevački blues*, kreće iz 'naroda za narod', tragajući za onim zanimljivim, sretnim i tragičnim događajima u svakodnevlju koje će se, kada budu zabilježene, prenositi generacijama. O nje-

mu će se divaniti... Ova saga o svijetu koji nestaje ispričana je uvjerljivim jezikom, a mala povijest jednog naroda ne poriče pri tome osobne iskonske, ruralne ili varoške korijene. Afirmativan odnos prema tradiciji (opis bunjevačkih običaja, pjesme, narodni izrazi), boravak u zavičaju kao prostoru egzistencijalnog užića, sentimentalnost duše koja izvire iz gotovo svakoga dramskog prizora, okvir

su kroz koji autor ispisuje rečenice pune pritajene strastvenosti i didaktičnosti. Priče su to o mogućim i nemogućim ljubavima, sramu, tuzi, nostalgiji i pamćenju, o Somborskoj kapiji i Tavankutu. One govore o tome što znači biti drukčiji. Ustvari, to su priče o samome hrvatskom narodu koji se bori sa zaboravom, iznova ocrtavajući konture svoje razbaštinjene povijesti", riječi su dr. sc. Helene Sablić Tomić. Predstava *Bunjevački blues* bit će izvedena i u Bačkoj odnosno u Somboru i Subotici, početkom mjeseca prosinca.

OSMI HRVATSKI BAL U LENDAVI

SLOVENIJA - Hrvatski bal održava se osmu godinu zaredom u lendavskome Hotelu Lipa. Ove godine priredbu je tematski definirala Varaždinska županija. Riječ je o jednoj od najvećih kulturno-zabavnih manifestacija Hrvatskoga kulturnog društva Pomurje na koju dolaze članovi društva iz Gornje Radgone, Ljutomera, Radenaca, Murske Sobote i Lendave te njihovi gosti i svi ljudi dobre volje željni dobre zabave. Divne večernje haljine, dobra plesna glazba, ples i odlične gastronomske delicije okupile su mnogobrojne uglednike, političare, gospodarstvenike i druge. Mnogobrojne posjetitelje i goste, uzvanike bala u ime domaćina HKD Pomurje pozdravio je predsjednik Đanino Kutnjak, a u ime Varaždinske županije Vesna Dušak. Svake godine balu se pridruže gosti: Matija Posavec, župan Međimurske županije i gradonačelnik Murskoga Središća, Dražen Srpak. Varaždinska županija iskazala se pred-

stavljajući se izložbom umjetničkih fotografija (županijski motivi), degustacijom vina, aperitiva i izborom najboljega tamburaškog sastava. U gastronomskoj suradnji predstavio se i Hotel Minerva iz Varaždinskih Toplica prezentirajući jela varaždinskoga kraja.

Novost na Hrvatskome balu bili su plesači Sportskoga plesnog kluba Varaždin, koji su s nekoliko klasičnih plesova otvorili bal. Tamburaški sastav „Bilikum“ svirao je plesne skladbe i plesni podij bio je popunjen cijelu večer.

Hrvatski bal nije komercijalna priredba, već ga organizacijski odbor HKDP-a godinama radi volunteerski, s puno ljubavi i od srca kako bi očuvali tradiciju i zabavili svoje članove i njihove goste. Društvo organizacijom bogate tombrole skuplja financijska sredstva za rad i opstanak društva. Glavni dobitak bio je „Vikend paket za dvije osobe s novogodišnjom večerom u Hotelu Minerva“. (Đanino Kutnjak)

Božićni običaji u Hrvatskoj Kostajnici

Prije večere u kuću se unosila slama i prostirala po podu, a nakon toga se za večeru mogao prirediti stol. Na sredinu stola postavili bi božićnu pšenicu i *litnjak*. Domaćin bi zapalio svijeće, bor je bio okićen i cijela obitelj se okupljala na molitvu

Napisala: **Marta Račić**

Božićni običaji u Hrvatskoj Kostajnici, starome gradiću u Banovini na rijeci Uni, kao i u cijelome kršćanskom svijetu, započinju adventom, a završavaju Bogojavljenjem. U osnovi svih tih svetkovina je priprema za dolazak svjetla, Isusa Krista te slavljenje njegova rođenja.

Uoči sv. Lucije, 13. prosinca, u kostajničkim kućama domaćice bi stavile namakati pšenicu. Obično bi se na večer pšenica probrala i stavila u posudu s vodom do jutra. Na sv. Luciju pšenica se sijala, tj. raširila bi se po velikome plitkom tanjuru. Na sredinu bi se stavila jedna široka čaša. Ta čaša je do Božića bila prazna, ali bi se na Badnjak, kada je pšenica već narasla i zazelenila, ona na-

Hrvatska Kostajnica u zimskom ugođaju

punila žitom: kukuruzom i pšenicom. U žito bi se stavile tri božićne svijeće, a oko njih bi se isplela hrvatska trobojnica. U sredini je morala biti lijepa, crvena jabuka. Ovako pripremljena božićna pšenica bila je simbol obilja i plodnosti te zdravlja i mira, kako u domu, tako i u narodu. Oko božićne pšenice okupljala se od Badnjaka do trećega dana Božića cijela obitelj u molitvi i zajedničkom blagovanju.

Vrijeme došašća protjecalo je tiho i mirno u zornicama, u božićnoj ispovi-

jedi, u pripremama za pečenje kolača, u spremanju kuće. Najveća užurbanost osjećala se na Tucindan. To je dan prije Badnjaka kada se peku pečenice (kostajnički naziv za prase koje se peče za Božić). Taj posao rade muškarci iz više domaćinstava zajedno i to kod jedne obitelji koja je imala prikladnu *pecanu*. U *pecanama* se uvijek peklo cijeli dan, pečenice su se "pristavljale" jedna za drugom, sokaci su mirisali, a kapljevina se cijedila u stare plehove. Domaćice su donosile narezani domaći kruh i umakale

Crkva s. Antuna
Padovanskog s
adventskim vijencem

Božićni kruh – litnjak

LITNJAK

U Etnografskome muzeju u Zagrebu nalazi se jedan primjerak LITNJAKA kojeg je još u siječnju 1926. godine "darovala gospođa Slavica Pleše, supruga šumarskog upravnika", sa sljedećim tekstom: "LITNJAK" je božićna pogača - manji ovisoki okrugli kolač na kojem je po sredini djetesce, zatim pšenica, grožđe, burence, ptice, prasence, mjesec, sunce, zvijezde, ime Isusovo. Pravi se o Božiću u okolici Hrvatske Kostajnice.

u vruću mast, odnosno kapljevinu. Pila se domaća rakija i vino, a djeca su pila vodu ili malinovac. U večernjim satima, kada se posao privodio kraju, a vino i rakija pokazali svoje djelovanje, začula se pjesma iz kostajničkih sokaka. Kojeg li zdravlja za dušu i tijelo.

Za Badnjak je svetkovanje u kostajničkim kućama započinjalo jako rano, još za mraka. Dječaci su u cik zore išli u "poležaj" ili u čestitanje Badnjeg dana. Kada bi ušli u kuću, sjeli bi za vrata i započeli nabranje svakog dobra i obilja koje su željeli domaćinima. Glavno darivanje je u novcu, a dobro je ako se dobije i nešto slatkiša.

Badnjak je dan posta i zadnjih priprema u kući i oko kuće za svetkovinu

Božića. Muškarac je obično pripremao i unosio bor za kićenje, brinuo se da u kući za blagdane bude dovoljno pića i napravio je medenu rakiju. Žene su taj dan završile pečenje kolača i stavile kuhati sve potrebno za svečanu večeru. Jelovnik Badnje večeri razlikovao se od kuće do kuće. Negdje su pohali šarana ili pripremali domaću sušenu unsku ribu, ali ono što je zajedničko svakoj kući bile su dvije vrste salate: grah salata i pletenice.

SALATA OD SUŠENE MISIRACE

Što su pletenice? To je salata koja se pripravlja od sušene misirace izrezane u duge rezance. Ti rezanci se još tijekom ljeta suše na suncu, zatim se spletu u pletenicu i tako čuvaju do Badnjaka kada se

kidaju na kraće komade, dobro se operu, a zatim kuhaju. Nakon što se ocijede i ohlade, začine se solju, paprom, sitno kosanim češnjakom te uljem i octom. Služe se uz ribu u svakoj kostajničkoj kući na Badnju večer, a poslije ponoći slasno prijaju uz pečenicu.

Na svečano postavljenome stolu svoje mjesto imao je i *litnjak*. To je okrugli, u kalupu pečeni kruh koji je ukrašen prikazima iz seoskoga života. Na njemu su samo one vještije domaćice od smjese brašna i vode izradile vinograd, kokoši, piliće, a sve to simboliziralo je plodnost i blagostanje. Na sredini je bio kršćanski znak IHS. Prije večere u kuću se unosila slama i prostirala po podu, a nakon toga se za večeru mogao prirediti stol. Na sredinu stola postavili bi božićnu pšenicu i litnjak. Domaćin bi zapalio svijeće, bor je bio okičen i cijela obitelj se okupljala na molitvu. Nakon toga je slijedila večera prije koje se pila medena rakija. Uz večeru je išlo domaće vino jer je u Kostajnici nekada bilo i dosta vinograda.

Nakon večere se pričalo, pjevale su se božićne pjesme i čekao se odlazak na ponoćku. Na drugo crkveno zvono, a bilo je to pola sata prije ponoći, kretalo se prema crkvi. Ponoćka je uvijek privlačila mnoštvo svijeta, svih vjera. Na ponoćki je sve bilo radosno i glasno: i pjesma i molitva i božićna čestitka. Poslije mise ispred crkve se još čestitalo i pričalo. Naravno, pucalo se, ali pucanje tih godina imalo je jedan drugi značaj. Bilo je to iz prkosa ili hrabrosti pred "milicijom" koja je budno pazila i uvijek bila prisutna. Dječaci su se junačili, pucali s raznih strana, netko bi uvijek bio "uhap-

Božićni kolači

Pečenice – pečeno prase na ražnju

Rijeka Una i Kostajnica u snijegu

Grad Hrvatska Kostajnica

Hrvatska Kostajnica je grad na Banovini (Sisačko-moslavačka županija) koji ima nešto manje od tri tisuće stanovnika. Smješten je u središnjem dijelu hrvatskog Pounja, podno Zrinske gore. Grad je nastao na otočiću usred rijeke Une, a glavnina naselja pruža se uz lijevu obalu rijeke. Ime potječe od riječi "kostanj", što je jedna od starijih varijanti hrvatske riječi "kesten". Kroz Hrvatsku Kostajnicu prolaze važni prometni smjerovi (cestovni i željeznički), ponajprije dolinom rijeke Une prema jugu. Grad se sastoji od sedam naselja, a to su: Čukur, Hrvatska Kostajnica, Panjani, Rausovac, Rosulje, Selište Kostajničko i Utolica.

Velike jaslice na otvorenom

šen" pa su se tako rađale priče, a u njima i lokalni junaci.

BLAGOVANJE UZ PJESMU I PRIČU

Poslije ponoćke slavlje Božića tek je započelo. Odlazilo se u goste, obično u veće obitelji, načela se pečenica. Blagovanje uz pjesmu i priču nastavljeno je do ranih jutarnjih sati, a sutra je bio radni dan, sutra se išlo u školu. Bilo je to vrijeme kada smo sve mogli i kada smo sve htjeli samo kako bismo pokazali tko smo i što smo.

Prvi dan Božića protjecao je u obiteljskome ugođaju; u miru i odmoru. Objedovalo se uz blagdanski stol i taj dan se nije išlo u čestitanje; svatko je trebao biti kod svoje kuće. Sv. Stjepan ili Štefanje posebno se svetkovalo u kućama u kojima je netko slavio imendan. Taj dan su dolazili gosti u čestitanje. Božićno vrijeme je i po tome posebno što se svaki dan odlazilo u crkvu, na misu, pjevale su se pjesme, crkve su kao i domovi bile okićene, djeca su išla gledati jaslice i moliti se kod malog Isusa.

"TREĆI DAN SLAMA VAN"

Postoji izreka "Treći dan slama van", a to znači da je kuću trebalo očistiti od slame. Okićeni bor još je ostao u kući, a na stolu pšenica i litnjak - trebalo je sve to dočekati svećenika i blagoslov kuća na blagdan Sveta tri kralja. Prema rasporedu svećenik je s dvojicom ministranata blagoslivljao kuće, a pravi domaćini uvijek su ga trebali dočekati na vratima.

Na blagdan Sveta tri kralja ljudi su odlazili blagosloviti svoja polja i vinograde. Ponijeli bi malo svete vode, došli u polje ili vinograd, zajedno se pomolili i pošćropili blagoslovljenom vodom. Tom prigodom od kuće su ponijeli kuhinog vina pa bi se po hladnoći i okrijepili.

Kada je svećenik blagoslovio kuću i ukućane, tek tada se skidao bor i uklanjali su se svi božićni ukrasi. Život se vraćao u kolotečinu, dani su polako postajali duži. No, odmah poslije Sveta tri kralja moglo se početi s pripremama za maškare, a to je značilo novo druženje i novo veselje. ■

ENG Christmas customs in Hrvatska Kostajnica, an ancient town in the Banovina region on the Una River, begin, as elsewhere among Christians, with Advent, and close with Epiphany. At the heart of these celebrations are preparations for the coming of the light of Jesus Christ and the celebration of his birth.

ULM: PROSLAVA KRISTA KRALJA

NJEMAČKA - Hrvatska katolička zajednica u Ulmu svečano je u nedjelju 24. studenoga proslavila svetkovinu Krista Kralja. Tijekom svečanoga misnog slavlja u crkvi sv. Georga u tome njemačkom gradu vjernici su pripremili iznenađenje voditelju hrvatskih katoličkih zajednica Ulm, Ehingen, Laupheim i Biberach vlč. Iliji Krištiću, svećeniku Sarajevske nadbiskupije, organizirajući ujedno tom prigodom i proslavu njegova 70. rođendana, pozvajući delegata za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicu Komadinu iz Frankfurta na Majni, koji je propovijedao, a misno slavlje predvodio je vlč. Krištić. Sve je na početku pozdravio vlč. Krištić, zahvalivši vjernicima na tom, kako je rekao, ugodnom iznenađenju, iako nema običaj slaviti rođendan već imendan. Delegat vlč. Komadina istaknuo je u propovijedi kako vjernici Isusa ne slave kao zemaljskoga kralja, nego kao gospodara i kralja svega svijeta, svega stvorenoga, cijeloga svemira, svega što je Bog u svojoj Božanskoj moći stvorio na cijelome svijetu. Delegat vlč. Komadina je vlč. Krištiću u ime Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta, a također i u ime svih hrvatskih svećenika i pastoralnih suradnika i suradnica (redovnica, laikinja i laika) iz Njemačke uputio čestitku za 70. rođendan. "Vlč. Krištić je već 35 godina u Ulmu. Podsjetimo, vlč. Ilija bio je od 1975. do 1978. u Hrvatskoj katoličkoj misi-

ji u Ravensburgu, a te je godine zajedno s pok. vlč. Marijanom Kopicem prešao iz Ravensburga u Ulm gdje je u početku bio dušobrižnik, a kasnije od 1. travnja 1998. preuzeo je vođenje Hrvatske katoličke misije Ulm te hrvatskih katoličkih zajednica Ulm, Ehingen, Laupheim i Biberach, koje vodi do danas", rekao je delegat vlč. Komadina koji je vlč. Krištiću u znak zahvalnosti za sve što je učinio za Hrvate katolike u Njemačkoj predao prigodni dar. (Adolf Polegubić)

PREDSJEDNIK JOSIPOVIĆ POSJETIO HRVATSKU NASTAVU U VARŠAVI

u sjećanju učenika, a u znak zahvalnosti izveli su kratak prigodni program. Bio je to dobro uvježban "izvanredan sat" kada su učenici hrvatske škole pokazali svoje znanje o Hrvatskoj i vještine u pjevanju pjesama, izvedbi šaljivih priča te recitiranju pjesmica o domovini koje su sami napisali. Na kraju programa djeca su predsjedniku uručila dar, radove uvezane u knjižicu na temu "Zašto volimo Hrvatsku".

Predsjednik Josipović bio je impresioniran sadržajnim programom te naglasio važnost učenja hrvatskoga jezika i kul-

ture. "Želim vam da imate puno prijatelja ovdje u Poljskoj, da budete poveznici dvaju naroda, ali se nadam da ćete se jednog dana vratiti u Hrvatsku", rekao je predsjednik Josipović učenicima. Kako je susret s predsjednikom države za učenike bio zaista veliki doživljaj potvrđuju i riječi jedne učenice: "Kada sam čula sirene automobila kojim je dolazio predsjednik, mislila sam da će mi srce iskočiti s mjesta od radosti i uzbuđenja." Na kraju susreta Josipović je porazgovarao s učenicima i njihovim roditeljima. (T. Šakan-Škrln; J. Dróždž)

POLJSKA - Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, u sklopu radnoga posjeta Republici Poljskoj, posjetio je 23. studenoga Hrvatsku nastavu u Varšavi. Predsjednika Josipovića i njegovu suprugu Tatjanu u Veleposlanstvu RH u Poljskoj s velikim uzbuđenjem dočekali su učenici Hrvatske nastave. Nakon uvodnih riječi Andree Bekić, veleposlanice RH u Poljskoj, visoke goste i nazočne pozdravila je učiteljica Hrvatske nastave u Varšavi Timea Šakan-Škrln. Ovaj svečani dan zauvijek će ostati

Božićna toplina baš za svakoga

I neka ovo bude jedno blago vrijeme i moga naroda, razbijenog, raseljenog, osiromašenog, ogorčenog, a ipak izdržljivog, u kojemu će svatko pronaći barem nešto dobro i lijepo u sebi i u ljudima pokraj sebe, ma koliko sitno i beznačajno bilo

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Povijest ljudskog roda pamti nekoliko noći u kojima se krvavim nasiljem potpuno mijenjala sudbina vladara, moćnika i naroda. Od Bartolomejske noći do Noći dugih noževa! Unatoč takvim crnim noćima u povijesti, traje i jedna tiha, bijela noć, sveta noć, od koje već dvije tisuće godina odbrojavamo ovo naše tako brzo prolazno zemaljsko vrijeme. To je ona prosi-načka betlehemska noć u kojoj je došao među nas ljude Onaj koga su stoljećima prije njegova rođenja naviještali proroci sa svih strana svijeta, koga je Majka, Djevica, neobjašnjivim Božjim čudom začela i s neizrecivom ljubavlju nosila, komu su pjesnici svojim pjesmama najavljivali i slavili dolazak...

On, Isus Krist, predstavljan je i očitovao se kao bezuvjetni i najveći prijatelj svakog čovjeka i svakog naroda, pomoćnik i spasitelj svih ljudi. Reći nešto što već nije rečeno o ovoj legendarnoj svetoj noći i Onome koji je s obitelji već pri svome rođenju počeo dolaziti u neprilike u povodu jednoga službenoga državnog propisa, gotovo da je nemoguće! Ali možemo se okrenuti Njemu i Njegovim preporukama za plodniji i zadovoljniji

život, Njemu ostavljenom vani pred vratima u hladnoj noći, sklonjenom u štalu na slamu, grijanom dahom domaćih životinja, a onda nakon samo tri godine javnog djelovanja okrutno mučenom i umorenom na križu, ali cijelom svemiru na prosvjetljenje i spas, od mrtvih uskrsnulom na nebesa. A govorio je da je Bog ljubav, da su nebesa tamo gdje je ljubav i prijateljstvo, gdje čovjek razveseli čovjeka, gdje čovjek čovjeku ugrije srce i okrijepi dušu.

Stoga, u našim vremenima i prostorima, krcatim neizmjerne negativne energije, neka slavlja i sjećanja na Njegov osobni dolazak na planet Zemlju razgali svima srca i pamet, a vida rane ranjenima! Neka smekša čudi kamene, zagrije grudi ledene i brani nas od puta zlog! Topli božji i ljudski zagrljaj svakom čovjeku i svakom stvoru, nevinnima i krivima, malima i velikima, živima i uskrslima, onima koji su se rodili s ovom ili onom, bez ove ili one moći i sposobnosti! Jednako onima kojima se rugaju, koje pravedne kažnjavaju, onima koje kleveću te svim umornima i opterećenima, onima koji nikako da "dođu na svoje", onima kojima riječ zastade u grlu, ostade gorčina u srcu i poteče suza duža od lica! Ali i onima koji optužuju i osuđuju, koji čine nepravdu i kleveću te razbojnicima koji pljuju po Njemu ili koji se kaju pod Njegovim križem! I svim živim bićima! Svima kao posebni blago-

slov koji rađa bogatim plodovima - od paradoksalnoga "malog Boga" iz jaslca, Božića, mir i dobro, sreća i spasenje duši i tijelu, svakome osobno, njegovoj obitelji kakva god ona bila, svakom narodu ma koji on bio! I neka ovo bude jedno blago vrijeme i moga naroda, razbijenog, raseljenog, osiromašenog, ogorčenog, a ipak izdržljivog, u kojemu će svatko pronaći barem nešto dobro i lijepo u sebi i u ljudima pokraj sebe, ma koliko sitno i beznačajno bilo.

Jer božićno vrijeme uključuje i nadahnuća spasonosnog bijega u tuđinu, preko granice. Da bi sačuvali živu glavu od nasilnog režima u njihovoj domovini, bježe Josip, Marija i mali Isus u Egipat. Samo Bog i anđeli Božji mogu ih spasiti na tako dalekome putu kroz pustinju, ali tu je i magarac koji ima svoju ulogu. Josip i Marija stalno ga požuruju, ali magare kao magare, ostaje tvrdo glavo, a ni brzina mu nije neka posebna krepost. Josip mu više puta pokušava reći da je Isusov život u pitanju. Konačno, tek peti put magarac shvati težinu situacije, dade se u kas i promrmlja za sebe: "Ovo je ipak neki vrlo čudan svijet kad u njemu zavisi život Spasitelja od jednoga običnog magarca."

I zavisio je! A Stvoriteljeva poruka je jasna. Takav kakav je, svatko, baš svatko od nas, vrijedan je i važan u svom životu i djelovanju: pred sobom, pred svojim dragima, pred svojim narodom, pred Bogom! I svatko od nas može odustati od svoje tvrdoglavosti i dati se u kas ili barem malo dodati gas na svome putu prema osobnom i zajedničkom spasenju! Jer magarac stvarno ima pravo. Ovaj svijet uistinu jest čudan. Ali je čuderno da svatko može pomoći i da čak i od svakog magarca ili magarice može doći spasenje! ■

**Slomljenu iscijelit' dušu,
Ti ćeš, Bože, od nas svakom!
Duha Tvoga vjetri pušu,
Svjetlo stiže ovim mrakom!**

**Božićni
popust na
lasersku
korekciju
vida**

Nemojte propustiti najljepše trenutke u životu!

Sigurno već planirate Božićni odmor i jedva čekate vidjeti svoje najmilije. Ako razmišljate o najljepšem poklonu kojeg želite dobiti ili darivati, možda mi možemo pomoći!

Što mislite o Božiću uz novi pogled na svijet?

Optical Express centar za lasersku korekciju vida u Zagrebu pripremio je **poseban Božićni popust za sve koji obave zahvat od 15.11.2013. do 01.01.2014. godine. Na 50% popusta na sve metode laserske korekcije vida dobivate dodatnih 1.000 kn (135 EUR) popusta (za oba oka).**

Riječ je o kratkotrajnom i potpuno bezbolnom zahvatu. Potrebno je obaviti samo jedan pregled kako bismo utvrdili da li ste dobar kandidat, a dan nakon pregleda možemo raditi zahvat. Zahvat traje tek petnaestak minuta a već idući

dan možete obavljati sve svakodnevne aktivnosti tako da ne morate brinuti da će ova odluka na bilo koji način utjecati na vrijeme koje ćete provesti na odmoru. Štoviše, vaš će odmor biti kvalitetniji i ispunjeniji a uspomene trajne!

Optical Express centar u Zagrebu je dio Optical Express grupe koja je broj 1 u Europi za lasersku korekciju vida sa iskustvom od preko 1.200.000 zahvata i surađuje s vrhunskim oftalmolozima i stručnjacima za lasersku korekciju vida. Svi Optical Express centri koriste isključivo Advanced CustomVue i IntraLase tehnologiju koja zbog svoje preciznosti i brzine dovodi lasersku korekciju vida na višu razinu sigurnosti i kvalitete. Možete biti mirni da ste u izvrsnim rukama!

Naručiti se možete na broj telefona **00 385 (0)1 48 60 644** ili putem e-mail adrese visumed.opticalexpress@gmail.com.

Zlatni lančić s križem iz Bochuma

“Zatečeno stanje u Velikoj vijećnici odgovaralo je ukusu ranih šezdesetih godina i bilo je sušta opreka svijetlim i prozračnim prostorima u kojima su sjedili zastupnici stranih parlamenata”

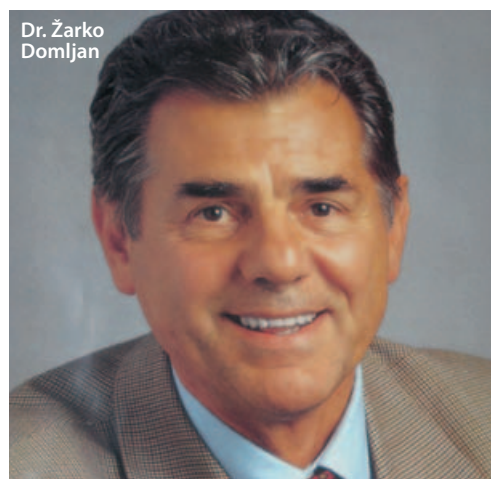
Razgovarao: **Hrvoje Salopek**
Snimke: **Arhiva Hrvatskog sabora**

Malo je poznato da reprezentativni izgled unutrašnjosti Hrvatskoga sabora zahvaljujemo ponajviše prvome demokratski izabranome predsjedniku Sabora Žarku Domljanu (Imotski, 1932.). Dr. Domljan je tijekom svoga mandata (30. svibnja 1990. - 2. kolovoza 1992.) pokrenuo akciju prikupljanja sredstava za obnovu kojoj su se ponajviše odazvali hrvatski iseljenici. Sama obnova je zbog izbijanja Domovinskoga rata odgođena. Započela je 1994. i završila 2000. godine. Unutrašnjost Sabora, kakvu danas poznajemo i s ponosno pokazujemo, rezultat je sveobuhvatne obnove koju je inicirao, vodio i kreirao dr. Domljan. Velika vijećnica s vitrajima, poprsjima hrvatskih povijesnih velikana, portre-

tima predsjednika Sabora, kompozicija “Donošenje prvoga demokratskog Ustava RH”... postali su prepoznatljive znamenitosti našega glavnoga grada. Zamolili smo dr. Domljana da nam o svemu nešto više kaže.

Kako se rodila ideja o obnovi i rekonstrukciji zgrade Hrvatskoga sabora?

— Ideja se javila neposredno nakon demokratskih izbora 1990. godine. Razlozi su bili dvojaki. Kao prvo, zgrada je u pogledu unutrašnjeg uređenja bila u vrlo zapuštenom stanju. Drugi važan razlog je bio tehničke naravi. Sve su instalacije u zgradi bile zastarjele ili naprosto nisu postojale, kao na primjer klimatizacija ili sistem odzračivanja. Odmah nakon preuzimanja dužnosti predsjednika Sabora zamolio sam arhitekta Miroslava Begovića da pripremi nacрте za temeljitu obnovu zgrade, a istodobno je krenula i

akcija za prikupljanje novčanih sredstava od građana i naše dijasporе, kojim će se radovi na obnovi Sabora financirati. Održano je nekoliko sastanaka s arhitektom, sredstva su počela pritjecati u donacijski fond, ali su radovi ipak morali biti odgođeni. U vrijeme pogoršane političke situacije i početka oružanih sukoba nije bilo prilično započinjati s obnovom saborske zgrade. Pred Hrvatskom su tih mjeseci stajali puno važniji zadaci, obnova Sabora mogla je pričekati bolja vremena.

Kad je započela obnova?

— Tek potkraj 1993. ponovno sam, sada već kao potpredsjednik Sabora, pokrenuo ideju obnove i uspio uvjeriti vodeće ljude u Saboru da je nužno što hitnije osposobiti jednu dvoranu za sastanke i simultano prevođenje jer je sve više stranih izaslanika i delegacija počelo dolaziti u Sabor. Izbor je pao na jedinu dvoranu koja je imala dovoljnu širinu za tu svrhu, ali je nezgoda bila u tome da je baš ta dvorana služila za sjednice Kluba HDZ-a. Bilo je potrebno određeno vrijeme kako bi se stranačke kolege nago-

Velika vijećnica

vorilo da potraže neko drugo mjesto za sastanke. Radovi na preuređenju dvorane započeli su u proljeće 1994. i bili su završeni do ljeta iste godine. Led je bio probijen, vodstvo Sabora i zastupnici bili su zadovoljni izgledom i prednostima nove dvorane, što je stvorilo povoljno ozračje za nastavak obnove.

Obnovljena Velika vijećnica simbolizira novi interijer Sabora. Kako i kad su započeli radovi?

— U jesen 1994. godine obnovio sam kontakt s arhitektom Begovićem i zamolio ga da razradi idejni projekt za preuređenje Velike vijećnice. Zatečeno stanje u Velikoj vijećnici odgovaralo je ukusu ranih šezdesetih godina i bilo je sušta opreka svijetlim i prozračnim prostorima u kojima su sjedili zastupnici stranih parlamenata. Uz arhitekta Begovića postavio sam četiri osnovna zahtjeva: da nova sjedišta za zastupnike budu pomična; da svako mjesto ima mikrofona kako bi zastupnici mogli govoriti s mjesta; da se sjedišta za Vladu postave nasuprot zastupnicima i tako naglasi načelo da Vlada odgovara Saboru; i konačno, da se Vijećnica vrati u što većoj mjeri u izvorno stanje, dodajući joj pritom naglašeno svečan i reprezentativan izgled uvođenjem mramora, boje i pozlate. Sve ovo događalo se u vrlo napregnutim rokovima, ali i u godini u kojoj su se odigrali dramatični događaji, najprije akcije “Bljesak” i “Oluja”, a zatim krajem godine parlamentarni izbori. Radovi su trebali biti završeni do ljeta 1995., ali su rokovi nekoliko puta odgađani i prva sjednica u novouređenoj Sabornici održana je tek

u veljači 1996. Treba reći da sam te godine odlučio promijeniti arhitekta. Obratio sam se arhitektu Zvonimiru Krznariću, čija sam vrhunska ostvarenja poznavao i u čiji sam umjetnički ukus imao puno povjerenje. Bio je mlađi, otvoreniji, bliži konceptu postmodernizma kojemu je stran funkcionalistički asketizam i znao sam da će lakše slijediti moje zamisli i želje. Ubrzo se pokazalo da je Krznarić bio pravi izbor.

Vitraci Velike vijećnice zapravo su iznenadno otkriće, zar ne?

— Tako je. Prilikom uklanjanja zida prema Markovu trgu pojavili su se prekrasni originalni vitraci, koji su bili tek neznatno oštećeni. Trebalo je pažljivo rušiti tanki zid, opeku po opeku, jer se on nalazio na samo nekoliko centimetara od staklene plohe. Vitraci su demontirani i restaurirani, a jedina intervencija na njima bila je izvedba novoga državnoga grba s godinom 1990., prema nacrtu slikara Miroslava Šuteja.

Sabor krasi impozantna slika - kompozicija “Donošenje prvoga demokratskog Ustava RH 22. prosinca 1990.”

— Jednoga dana u mom kabinetu pojavila se slika-studija za veću kompoziciju koju je poslao Darko Bekić iz Ureda predsjednika Tuđmana. Prikazivala je donošenje tzv. Božićnoga ustava, a autorica ove neobične slike bila je Jadranka Fatur. Njezine sam radove izvedene u hiperrealističkoj maniri dobro poznavao i cijenio i odmah me je zagonalica pomisao da bi jedna takva kompozicija velikih dimenzija, koja prikazuje donošenje najvažnijega državno-pravnog akta u novijoj hrvatskoj povijesti, mogla naći mjesto u nekoj od budućih dvorana u Saboru.

U bečkome dvorcu Belvedere vidio sam sličnu kompoziciju na kojoj je prikazano potpisivanje poznatoga Državnog sporazuma iz 1955. Otprilike sredinom 1998. iznio sam ovu ideju arhitektu Krznariću, on ju je oduševljeno prihvatio i odmah joj odredio mjesto i dimenzije (460 x 240 cm) na čelnome zidu Vladine dvorane. Uz iznimku nekoliko oslikanih kazališnih zastora u Zagrebu, Osijeku i Splitu, kompozicija “Donošenje Ustava 22. prosinca 1990.” ostaje svojim dimenzijama ne samo najveća figuralna slika ikad naslikana u nas, nego je ona i jedini umjetnički dokument o nekim od naju-

Kako je teklo prikupljanje sredstava za obnovu Sabora?

Potaknut zapuštenim stanjem zgrade Hrvatskoga sabora, napose njezine unutrašnjosti, uputio sam 20. listopada 1990. godine svim Hrvatima u domovini i svijetu poziv na prikupljanje sredstava za njegovu obnovu. Odziv je bio iznad svakog očekivanja, većina donacija stigla je u 1990. i 1991. godini. O svim donacijama vođena je precizna evidencija u inventarnoj bilježnici i svima koji su priložili 50 ili više US dolara poslana je pismena zahvala. Ukupno je prikupljeno preračunato oko 800.000 DM. U međuvremenu je počeo rat pa nije moglo biti govora o započinjanju obnove Sabora. Kako bismo sačuvali vrijednost prikupljenoga novca, odlučili smo ga položiti u Privrednu banku, što smo učinili 22. prosinca 1993., prebrojivši prethodno novac u nazočnosti predsjednika Mesića i predstavnice banke. Ukupno je izbrojeno 337.086 DM, 239.710 AUD, 177.229 ATS, 33.508 CHF i 1.600 US dolara. Novac je bio položen uz vrlo povoljne kamate i nije diran sve do jeseni 1997., kada smo na zamolbu Volge Miličić, voditeljice odjela Općih poslova, prvi put u njega posegnuli i na račun Sabora doznali, preračunato, iznos od 450.000 DM. U jesen 1999. ponovno smo uplatili na račun Sabora, preračunato, iznos od 300.000 DM. Preostala sredstva trošena su za isplatu umjetničkih honorara za izradu poprsja, portreta predsjednika Sabora i velike kompozicije “Proglašenje Božićnoga ustava” te za nabavu informatičke opreme u knjižnici, čime je Fond bio iscrpljen. Od Donacijskoga fonda ostao je samo jedan zlatni lančić s križem, poklon anonimne mlade Hrvatice iz Bochuma i njega bi kao simbol ove rodoljubne geste trebalo sačuvati i primjereno pohraniti. Posebno treba naglasiti da su sredstva potrošena za obnovu saborske zgrade, koja je trajala šest godina (1994. - 2000.), višestruko nadmašivala iznos Donacijskoga fonda.

Ploča sa zahvalom darovateljima

Nakon što je obnova završena, na zid u Velikoj vijećnici postavljena je mramorna ploča sa zahvalom svim darovateljima Donacijskoga fonda, kao što je bilo obećano u raspisu od 1990. godine. Detaljan pismeni Izvještaj o prikupljanju i trošenju Donacijskoga fonda, inventarna bilježnica u kojoj su zabilježene sve transakcije, kao i sva ostala dokumentacija (popisi darovatelja, kopije zahvalnica i dr.) pohranjeni su 2000. godine u arhivi Sabora.

Poprsja hrvatskih velikana

zbudljivijih trenutaka u stvaranju samostalne hrvatske države.

Vi ste potaknuli i postavljanje predsjedničkih portreta...

— Na ideju da se izrade portreti svih predsjednika Sabora i da to postane tradicija koja će se nastaviti i u budućnosti – kao što je to uobičajeno u svim važnijim državnim i javnim ustanovama – došao sam razmjerno kasno, tek negdje sredinom 1998. godine. Pismo sam razradio prijedlog i Predsjedništvo Sabora ga je odobrilo davši mi slobodne ruke za njegovu provedbu. Sastavio sam popis slikara, koji su po mišljenju nekolicine konzultiranih autora imali dovoljno iskustva u slikanju ovakvog tipa portreta. Zatim sam bivše predsjednike domova Sabora obavijestio o inicijativi te zamo-

lio da prema vlastitim preferencijama odaberu slikara koji će ih portretirati. Odabrali su sljedeće: V. Pavletić – Vladu Jakelića, S. Mesić – Vatroslava Kuliša, N. Mihanović – Rudija Labaša, J. Manolić – Dalibora Paraća, a K. Ivanišević – Josipa Bifela. Za svoj portret angažirao sam Jadranku Fatur, s kojom sam već bio u pregovorima za izradu slike o donošenju Božićnoga ustava. Kasnije su izrađeni i portreti ostalih predsjednika, Zlatka Tomčića (F. Vejzović), Vladimira Šeksa (V. Jakelić), Luke Bebića (V. Kuliš), dok je portret premnuloga Borisa Šprema u radu (J. Fatur).

U predvorju Velike vijećnice postavljena su poprsja povijesnih ličnosti iz hrvatskoga političkog života. Recite nam nešto i o toj saborskoj znamenitosti.

— Od početka obnove saborske zgra-

de zamislio sam da se predvorje Velike vijećnice preuredi u neku vrstu hrvatskoga političkog panteona, u kojemu bi se nalazila poprsja znamenitih ličnosti koje su djelovale u Hrvatskome saboru do 1918. godine. Načinio sam popis imena, provjerio ga u Institutu za hrvatsku povijest i Predsjedništvo sabora ga je prihvatilo bez izmjene. Sadržavao je sljedeća imena: Ante Starčević, Josip Juraj Strossmayer, Eugen Kvaternik, Frano Supilo, Janko Drašković, Josip Jelačić, Stjepan Radić, Vladimir Mažuranić, Ivan Kukuljević-Sakcinski i Josip Šokčević. Na čelnome zidu predvorja odlučili smo postaviti udarni trio – u sredini Radić, lijevo od njega Jelačić, a desno Mažuranić, a na bočnim zidovima ostali. Zatim sam pozvao na dogovor sedmoricu afirmiranih kipara srednje generacije, mahom mojih dobrih znanaca i prijatelja – Mariju Ujević-Galetović, Šimu Vulasa, Stipu Sikiricu, Stanka Jančića, Krunu Bošnjaka, Ivana Lesiaka, dok se Kuzma Kovačić iz Splita unaprijed složio s našom odlukom. Zatražio sam od umjetnika da se podrede koncepciji cjeline, to jest da se pridržavaju zadanih parametara i da nastoje ostati u okvirima realističkog, psihološkog i karakternog portreta. Zatim su prema osobnim sklonostima autori odabrali ličnosti: Marija Ujević – Draškovića, Vulas – Supila, Jančić – Jelačića, Sikirica – Radića, Bošnjak – Kvaternika, Lesiak – Kukuljevića, a Kuzmi Kovačiću pripao je Mažuranić. ■

"Donošenje prvoga demokratskog Ustava RH 22. prosinca 1990."

ENG It is a little known fact that we have the first democratically elected Speaker of Parliament, Žarko Domljan, to thank for initiating and leading the renovation of the interior of Croatian Parliament, for which much of the funding came from donations from emigrant Croatians.

Zakon o prebivalištu i oporezivanje inozemnih mirovina

Na našu adresu u posljednje vrijeme pristižu mnogobrojni upiti i traženja informacija hrvatskih državljana koji žive u inozemstvu o Zakonu o prebivalištu i o oporezivanju inozemnih mirovina. Ispunjavajući svoju zadaću davanja savjetodavno-pravne pomoći, Odjel za pravne i opće poslove HMI-ja obratio se nadležnim ministarstvima od kojih je dobio relevantne informacije, a koje donosimo u ovome prilogu

Pripremila: **Diana Mašala Perković**

Ministarstvo unutarnjih polova

ZAKON O PREBIVALIŠTU

Prema Zakonu o prebivalištu (Narodne novine, broj:144/12) svoje prebivalište u Republici Hrvatskoj moraju odjaviti osobe koje su se iselile iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi. Prebivalište moraju odjaviti prije iseljenja, a ako su to propustile učiniti objavu mogu zatražiti i preko nadležne diplomatske misije - konzularnoga ureda Republike Hrvatske u državi u koju su se iselile. Prilikom objave prebivališta osoba je dužna vratiti osobnu iskaznicu radi njezina fizičkog poništenja. Odjavom prebivališta osoba ne gubi hrvatsko državljanstvo, nego i nadalje ostaje hrvatski državljanin, samo što nema pravo na osobnu iskaznicu jer je to javna isprava kojom se, uz ostalo, dokazuje prebivalište u Republici Hrvatskoj.

Osoba koja se ne namjerava iseliti iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi, nego privremeno boravi izvan Republike Hrvatske radi obrazovanja, obavljanja poslova koji nisu trajnog karaktera i vezani su uz određeno razdoblje, dugotrajnog liječenja i drugih razloga nije dužna odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj. Ta osoba dužna je policijskoj upravi ili postaji na čijem području ima prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj dojaviti da privremeno boravi u inozemstvu. Ako nije u mogućnosti doći u Republiku Hrvatsku, obavijest o svojem privremenom boravku u inozemstvu može dati i u diplomatskoj

misiji - konzularnome uredu Republike Hrvatske u inozemstvu te mora priložiti odgovarajuću dokumentaciju o razlozima privremenoga boravka u inozemstvu (potvrdu o zaposlenju, školovanju i sl.). Osoba koja privremeno boravi u inozemstvu ima i dalje prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj i ima pravo na osobnu iskaznicu.

Dakle, osobe koje su zaposlene u inozemstvu, ali nemaju namjeru trajno se nastaniti u inozemstvu, nisu dužne odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj. Te osobe dužne su dojaviti da privremeno borave u inozemstvu i dojavu obnoviti nakon proteka razdoblja od pet

(5) godina te nadalje dojavu o privremenome boravku u inozemstvu obnavljati nakon svakoga daljnjeg proteka razdoblja od tri (3) godine, ako i dalje budu boravile u inozemstvu.

Policijska uprava na čijem području osoba ima prijavljeno prebivalište po službenoj dužnosti donijet će rješenje o odjavi prebivališta osobi za koju u provedenome postupku utvrdi

da zaista ne stanuje na adresi prijavljenog prebivališta, a nije dojavila da privremeno boravi u inozemstvu.

Građani koji su na dan 29. 12. 2012. imali osobnu iskaznicu kojoj je istekao rok važenja više od 15 dana ili koji nisu nikad ishodili osobnu iskaznicu, kao i građani koji imaju prijavljeno prebivalište na adresama koje nisu evidentirane u registru prostornih jedinica (nepostojeće adrese), moraju

najkasnije do 29. 12. 2013. godine ponovno prijaviti prebivalište u policijskoj upravi ili postaji na čijem području imaju prijavljeno prebivalište. Ako ne ispune ovu obvezu, izvršit će se odjava njihova prebivališta u zbirci podataka o prebivalištu i boravištu.

Građani koji su se s danom 29. 12. 2012. već nalazili u inozemstvu dulje od godinu dana radi obrazovanja, obavljanja poslova koji nisu trajnoga karaktera i vezani su uz određeno razdoblje, dugotrajnog liječenja i drugih razloga, moraju najkasnije do 29. 12. 2013. godine o tome obavijestiti policijsku upravu ili postaju na čijem području imaju prijavljeno prebivalište ili diplomatsku misiju - konzularni ured Republike Hrvatske na čijem području borave u inozemstvu te im o razlozima privremenoga boravka izvan Republike Hrvatske moraju dostaviti odgovarajuću dokumentaciju. Ako ne ispoštuju ovu obvezu, za njih će se pokrenuti postupci odjave po službenoj dužnosti iz zbirke podataka o prebivalištu i boravištu.

Slijedom navedenoga, proizlazi:

- da prebivalište u Republici Hrvatskoj moraju odjaviti osobe koje su se iselile iz Republike Hrvatske radi trajnog nastanjenja u drugoj državi,
- prilikom odjave prebivališta moraju vratiti osobnu iskaznicu radi njezina fizičkog poništenja,
- osobe koje su zaposlene u inozemstvu, ali nemaju namjeru trajno se nastaniti u inozemstvu, nisu dužne odjaviti prebivalište u Republici Hrvatskoj,
- osobe koje se ne namjeravaju trajno nastaniti u inozemstvu obvezne su dojaviti svoj privremeni boravak u inozemstvu policijskoj upravi ili postaji na čijem području imaju prijavljeno prebivalište, neposredno ili putem diplomatske misije - konzularnoga ureda Republike Hrvatske u inozemstvu,
- osoba koja privremeno boravi u inozemstvu ima i dalje prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj i ima pravo na osobnu iskaznicu.

Također ističemo da odjava prebivališta osobe s adrese nekretnine čiji je vlasnik nije od utjecaja na pitanje vlasništva nad tom nekretninom niti je odjava prebivališta od utjecaja na pitanje državljanstva (primjerice, osoba i nadalje može biti u posjedu putovnice u kojoj će biti upisana adresa stanovanja u inozemstvu). Putna isprava je identifikacijska isprava kojom se dokazuje identitet i hrvatsko državljanstvo. Za obavljanje pravnog posla u Republici Hrvatskoj hrvatskome državljaninu koji nema prebivalište u Republici Hrvatskoj i nema osobnu iskaznicu može poslužiti važeća putovnica. Hrvatski državljanin koji ima i državljanstvo neke druge države i putovnicu te države ne mora ako ne želi ishoditi i hrvatsku putovnicu, ali se pred tijelima državne vlasti Republike Hrvatske smatra isključivo hrvatskim državljaninom.

Osnovni zakon kojim se uređuje oporezivanje dohotka, uređuje i pitanje *oporezivanja mirovina*, kao podvrste dohotka od nesamostalnog rada, jest Zakon o porezu na dohodak, a važan je uz to i provedbeni propis – Pravilnik o porezu na dohodak.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine, broj 22/12), koji je na snagu stupio 1. ožujka 2012., propisana je odredba prema kojoj mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu više nisu oslobođene oporezivanja. Stoga, radi jednakog postupanja donosimo uputu o načinu oporezivanja mirovina rezidenata ostvarenih u inozemstvu:

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak je u članku 14. stavku 2. Zakona o porezu na dohodak, kojim se propisuje što se smatra primitkom od nesamostalnog rada, dodana točka 4. koja glasi: "mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu". Navedeno znači da se od 1. ožujka 2012. i mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu smatraju primicima od nesamostalnog rada i oporezuju na način koji je propisan i za mirovine ostvarene u tuzemstvu, odnosno na način propisan za dohodak od nesamostalnog rada kojeg rezidenti ostvare u inozemstvu, osim ako ugovorima o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, odnosno međunarodnim ugovorima nije drugačije propisano.

Ako postoje međunarodni ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja zaključeni između Republike Hrvatske i strane države, tada je podjela ili davanje isključivog prava na oporezivanje točno uređeno tim međunarodnim ugovorima.

Potpunu informaciju možete pročitati na web stranicama HMI-ja, na Info Centru, u poglavlju "Povratak iseljenika u RH".

MANJINSKA VIJEST

U SONTI ODRŽANO 12. "ŠOKAČKO VEČE"

VOJVODINA - Potkraj studenoga u Sonti, šokačko-hrvatskome selu u zapadnome dijelu Bačke, održana je međunarodna, ove godine dvodnevna manifestacija "Šokačko veče", 12. zaredom. Organizatori i domaćini manifestacije, Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata "Šokadija" iz Sonte, priredili su svojoj vjernoj publici dvije večeri za pamćenje. U petak u 18 sati u prostorijama biblioteke otvorena je prodajna izložba slika nastalih na "Šokadijinim" kolonijama i ručnih radova žena iz etno-sekcije. Sat kasnije pred oko 200 gledatelja nastupili su članovi dramske sekcije koji su ponovno prikazali svoju prvu autorsku predstavu "Novi knez nije knez", kojom je obilježeno 10 godina vrlo uspješnog rada "Šokadijinih" kazalištaraca. Zanimljivost je da je od glumačke ekipe u svih deset godina bila prisutna jedino najmlađa, petnaestogodišnja Maja Andrašić. "Divan u brazdama neba" proglasio je 13-člani žiri pobjedničkom pjesmom natječaja "Za lipu rič". (K. P.)

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

U Hrvatskoj se u doba Božića tradicionalno priprema neka vrsta pečene peradi. To mogu biti purica, guska ili u ovom slučaju patka. Ona je posebno omiljena u Međimurju, a specifična je po tome što se puni heljdomom kašom.

Raca (patka) punjena heljdomom na međimurski način

Vrijeme pripreme:
90 min

SASTOJCI

raca (patka) 2 - 2,5 kg
100 g heljde
100 g pačje ili pileće jetrice
50 g pancete
100 g luka
1 žlica svinjske masti ili
3 žlice suncokretova ulja

2 lista lovora
2 veće mrkve
1 l pilećeg temeljca
1 dcl crnog vina
2 češnja češnjaka
1 mala žličica slatke mljevene crvene paprike

2 kisele jabuke (Granny Smith)
2 žličice sjeckane svježe majčine dušice i peršina (može i sušeno, ali u manjoj količini)
sol, papar

PRIPREMA Racu kratko isplahnuti pod mlazom hladne vode, osušiti ubrusom pa posoliti i popapriti izvana i iznutra. U utrobu staviti dva očišćena češnja češnjaka. Patku staviti u posudu, omotati prozirnom folijom i ostaviti u hladnjaku preko noći. Luk sitno nasjeckati i staviti pržiti u vruću tavu na zagrijanu svinjsku mast ili ulje. Dodati sitno sjeckanu pancetu pa kratko pržiti da luk porumeni. Na to dodati sjeckanu pileću ili pačju jetricu prethodno opranu i očišćenu od žilica, žličicu mljevene paprike, lovorov list i crveno vino. Pirjati da sva tekućina ispari i na kraju začiniti solju i paprom. Maknuti da se ohladi. Opranu heljdu kuhati u poklopljenoj posudi s pola količine pilećeg temeljca. Kad temeljac ispari, maknuti s vatre i pustiti da se tako poklopljeno ohladi. Pomiješati ohlađenu heljdu i jetricu, dodati sjeckano začinsko bilje i po potrebi još začiniti solju i paprom. Tom smjesom napuniti racu i zatvoriti je čačalicama. Staviti racu u posudu za pečenje, doliti temeljac i pokriti poklopcem ili aluminijskom folijom pa peći tako poklopljeno 30 min na 190°C. Otkriti, dodati u posudu za pečenje oguljene i narezane mrkve i jabuke. Nastaviti peći otkriveno još 70 - 90 min na 170°C uz često prelijevanje race sokom od pečenja. Ako sok previše ispari, doliti još malo vode. Pečenu racu izvaditi iz pećnice i narezati, a punjenje poslužiti kao prilog. Sok od pečenja s pečenicim mrkvama i jabukama usitniti u blenderu ili protisnuti u fini umak koji se također poslužuje uz racu.

Savjet: Ako dobijete previše punjenja od kaše i jetrice koje ne stane u racu, ostatak možete ugrijati i pomiješati s punjenjem iz race te sve skupa poslužiti.

Upravo je takvo djelo nedostajalo

Pisanjem ovoga rječnika ovaj vrijedni čovjek želio je dati svoj doprinos učenju hrvatskoga jezika i kulture na području španjolskoga govornog izričaja i možemo zaključiti da je u tome u potpunosti uspio

Napisala: **Željka Lovrenčić**

U Punta Arenasu objavljen je i predstavljen hrvatsko-španjolski rječnik u dva sveska Rubéna Cvjetkovića Katušića. Objavila ga je nakladnička kuća *Pino Oregón*, a autor je na nje, kako kaže, radio više od osam sati dnevno punih četrnaest godina. Ovakav rječnik pravo je bogatstvo za našu zajednicu u Magallanesu, ali i za sve nas jer je upravo takvo djelo nedostajalo stu-

dentima španjolskoga jezika i književnosti, profesorima hrvatskoga jezika koji predaju po našim školama u Južnoj Americi, te prevoditeljima s hrvatskoga na španjolski i hispanistima.

Rubén je bio jedan od mojih 85 učenika koji je počeo učiti hrvatski jezik i kulturu 1995. godine kad sam kao profesorica došla u Punta Arenas i iznimno sam ponosna na njegov pothvat – velebni rječnik ima 3.478 stranica, objavljen

Rubén Cvjetković Katušić rođen je u Porveniru, glavnome gradu pokrajine Ognjena Zemlja, u obitelji hrvatskih iseljenika. Od rane mladosti bio je u kontaktu s hrvatskim jezikom koji je počeo učiti devedesetih godina. U predgovoru rječniku navodi da ga je “formalno učio pet godina s hrvatskim profesorima”. Dobro poznajem Rubénovu upornost i posvećenost radu, kao i ljubav prema domovini njegovih baka i djedova. U tome su ga osobito poticale dvije osobe: jedna je bila njegova majka koja je imala 89 godina kad je Rubén počeo svoj rad na rječniku i koja je umrla u 103. godini života vidjevši da je taj rječnik ugledao svjetlo dana. Njoj je i posvećen. Druga

je njegova vjerna prijateljica Griselda Mihovilović Yutronić koja ga je hrabrila u postizanju njegova cilja i promicala njegovu ideju. Velika zasluga pripada i Hrvoju Ostojiću iz Iquiquea koji je omogućio njegovo objavljivanje, kao i profesorici Irini Pucarić koja je s Rubénom “radila od slova A do slova Č i dala mu prve leksikografske smjernice”. U ovome vrlo ozbiljnom poslu autor je konzultirao čitav niz suradnika među kojima ima odvjetnika, veterinaru, svećenika i izvornih govornika poput Rudija Mijača, počasnoga konzula RH u Punta Arenasu ili Petra Ivelića Goića koji je i revizor, te profesora španjolskoga jezika.

je u dva sveska, sadrži 56.000 uglavnom suvremenih riječi; uvršteni su deminutivi i augmentativi, riječi iz žargona i iz stranih jezika, riječi u genitivu, dativu i množini, a kod glagola se naglašava svršeno i nesvršeno vrijeme...

Uključeno je i devetnaest tablica sa sprežanjem glagola i sklonidbom imenica, pridjeva, zamjenica i ostalih riječi. U dodatku se objašnjavaju glavna obilježja hrvatskoga jezika i njegov izgovor. Uz solidan uvod u hrvatsku gramatiku, ovaj rječnik uvelike je nadmašio onaj Cvjetanke Božanić kojim se redovito služimo – on je zapravo jedini koji trenutno imamo.

Pisanjem ovoga rječnika ovaj vrijedni čovjek želio je dati svoj doprinos učenju hrvatskoga jezika i kulture na području španjolskoga govornog izričaja i možemo zaključiti da je u tome u potpunosti uspio. ■

ENG Chile's Punta Arenas was the venue of the publication and presentation of Rubén Cvjetković Katušić's Croatian-Spanish Dictionary on which the author says he worked over eight hours a day for fourteen years.

Grad Pazin je središte Istarske županije

Zarečki krov

Srce Istre

Pazin se u povijesti prvi put spominje 983. godine u dokumentu njemačkoga cara Otona II. kojim se potvrđuje darovanje utvrde Castrum Pisinum, tadašnjega Pazina porečkim biskupima

Pišer: **Zvonko Ranogajec**

Pazin je grad u središtu Istre, najvećega hrvatskog poluotoka. Zbog svoga središnjega geografskog položaja u Istri, Pazin je 1993. godine osnivanjem hrvatskih županija izabran za političko središte Istarske županije. Grad je reljefno pozicioniran na strmim liticama iznad ponora rječice Pazinčice u Pazinsku jamu. Na sjeveru grad Pazin graniči s gradom Buzetom, na istoku općinama Cerovljem i Gračišćem, na jugu Žminjem te na zapadu Svetim Petrom u Šumi, Tinjanom, Karojbom i Momjanom. Područje grada Pazina podijeljeno je u 12 mjesnih odbora i 18 naselja.

Posljednjim popisom stanovništva 2011. godine područje grada Pazina imalo je 8.638 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na razdoblje prije deset godina za 589 stanovnika, dok naselje Pazin ima 4.386 stanovnika što je smanjenje za 600 stanovnika u odnosu na 2001. godinu. Evidentni su negativni demografski procesi prirodnog pada broja stanovnika, što je na žalost obilježje čitave županije, a posebice unutrašnjega dijela. Prema navedenim demografskim pokazateljima Pazin je najmanje naselje u Hrvatskoj koje ima obilježja središta županije. Pazin se nalazi na kontaktu Crvene

i Sive Istre odnosno kontaktu tla crvenice nastale otapanjem vapnenca i sivo-glinenastoga nepropusnog tla. Geološki gledano, prostor Pazina iznimnih je atrakcija u prostoru Pazinske jame u koju ponire Fojba ili Pazinčica koja stvara poznati vodopad Zarečki krov čije je jezerce u ljetnim mjesecima prostor za osveženje i kupanje.

IMPRESIVNO PODZEMLJE

Grad se nalazi na 268 metara nadmorske visine, a zbog udaljenosti od mora klima je umjereno kontinentska, što znači

da su zime hladne sa srednjacima ispod nule i povremenom maglom, dok su ljeta vruća i suha, što se posebno iskazuje zbog kotlinskoga karaktera Pazina. Reljef Pazina višestruko je fizionomski i geomorfološki definiran Pazinskom jamom koja je najbolji primjer djelovanja vanjskih sila, odnosno snage vodotoka na oblikovanje krškog reljefa. Pazinčica ponire i podzemnom krškom hidrografijom dolazi do Raše, a možda i do Limskog kanala, po čemu je ona zakonski zaštićena kao značajni krajolik. Smatra se da je Pazinska jama i njezino impre-

Kaštel

sivno podzemlje inspiriralo književnike Julesa Vernea, kao i Dantea Alighierija i Vladimira Nazora.

Pazin se u povijesti prvi put spominje 983. godine u dokumentu njemačkoga cara Otona II. kojim se potvrđuje darovanje utvrde Castrum Pisinum, tadašnjega Pazina, porečkim biskupima. Oni su u XII. stoljeću tvrđavu prepustili grofu von Schwarzenburg ili Majnardu Črno-gradskom, koji je svoju vlast proširio na susjedna mjesta Tinjan i Kašćergu, čime su stvoreni vlasnički odnosi koji su vrijedili sve do Napoleonova vremena, a po čemu su se razlikovali od ostalog dijela Istre. Schwarzenburgovi posjedi udajom njegove kćeri Matilde dolaze u posjed goričkih grofova koji su se nazivali grofovima Gorice i Istre, i koji su jedno vrijeme i stolovali u Pazinu i tu imali svoju palaču. U njihovo ime pojedinim dijelovima posjeda upravljali su pripadnici nižeg plemstva, a zbog čestih promjena granica postali su predmet neprestanih sporova, ali i povod za nastanak najstarijega hrvatskoga međunarodnoga pravnog dokumenta *Istarskog razvoda* koji je napisan 1325. godine. On je napisan na trima jezicima: latinskome, njemačkome i hrvatskome te na glagoljici.

PRIPAJANJE MATICI ZEMLJI

Smrću goričkoga grofa Alberta IV. godine 1374. njegov istarski posjed koji se tom prilikom prvi put spominje pod imenom Pazinska knežija pripao je porodici Habsburg koji su tada vlasnici golemih posjeda u srednjoj Europi, a svojim novim posjedima u Istri nisu pridavali veći

značaj. Pazinsku grofoviju kupuje 1766. grof Antonio Montecuccoli, osobni savjetnik carice Marije Terezije pa Pazinski kaštel ostaje u vlasništvu spomenute porodice sve do 1945., a u tom vremenu se mijenjaju države, Austro-Ugarska, Venecija i Napoleonova vlast. Njegovim porazom čitava Istra ponovno je pod vlašću Austrije, a Pazin je od 1825. do 1861. godine središte Istarskog okružja koji je obuhvaćao čitavu Istru i kvarnerske otoke. Istom su 1918. zagospodarili Talijani, a nakon kapitulacije Italije u rujnu 1943. u Pazinu su donesene povijesne odluke o priključenju Istre Hrvatskoj. Slijedi njemačka okupacija i konačno oslobođenje 8. svibnja 1945. kojim su Pazin i Istra konačno pripojeni matici zemlji.

Pazin sredinom 19. stoljeća gradnjom željeznice Divača-Pula 1876. godine postaje značajno prometno čvorište, 1897. otvara se Hrvatska čitaonica, a dvije godine kasnije i Hrvatska gimnazija. Pazin postaje u vrijeme talijanske vlasti središte hrvatskoga nacionalnog pokreta. Posebno je značajan datum 13. rujna 1943. godine kada je donesena Pazinska odluka o priključenju Istre Hrvatskoj. Prometni značaj ojačan je gradnjom cestovnog tunela kroz Učku 1981. godine, kao i gradnjom Istarskoga ipsilona.

PAZINSKI KOLEGIJ

Župna crkva sv. Nikole iz 1266. nadograđena je u gotičkome stilu 1441., a posljednji put 1984. godine. Iz 15. stoljeća datira franjevački samostan i crkva Pohođenja BDM. Najpoznatija zgrada Pa-

Zvonik župne crkve sv. Nikole

zina je Kaštel iz 983. godine oko kojeg se s vremenom širio grad. Danas je u njemu izložba Etnografskoga muzeja Istre i Muzeja grada Pazina. Pozornost privlači i Stara pazinska gimnazija u kojoj danas djeluje Državni arhiv Pazin, kao i Pazinski kolegij - klasična gimnazija, jedna od prvih privatnih srednjih škola u Hrvatskoj od 1993. godine pod patronatom Porečko-pulske biskupije i koja je djelovala u bivšoj državi od 1945. do 1980. godine.

Poznati Pazinjani u povijesti bili su biskup i prosvjetitelj Juraj Dobrila, slikar Antun Motika te košarkaš i trener Vinko Jelovac. Značajnija ustanova uz Državni arhiv je i Katedra čakavskoga sabora, a značajan je i festival fantastike i znanstvene fantastike Istrakon. ■

ENG Pazin is situated in the middle of Istria County, on Croatia's largest peninsula. Its central position in Istria Peninsula saw it selected as the administrative capital of Istria County in 1903 during the introduction of the modern counties.

LISA STUBLIĆ, AMBASADORICA HRVATSKIH SVJETSKIH IGARA

ZAGREB – HMI i Ured Hrvatskih svjetskih igara u utorak, 26. studenoga, posjetila je najbolja hrvatska maratonka Lisa Christina Stublić. Lisa je, naime, Hrvatica rođena u SAD-u, a u Hrvatsku je došla 2008. godine i ovdje ostvaruje sjajnu sportsku karijeru. Lisa se ovih dana vratila iz New Yorka gdje je sudjelovala na najpoznatijem maratonu na svijetu, na kome je osvojila sjajno 12. mjesto. Lisa je stazu istrčala za dva sata, 34 minuta i 49 sekundi, zaostavši za pobjednicom Kenijkom Priscah Jeptoo manje od devet minuta. "Budući da sam živjela u New Yorku, a i ondje ima dosta Hrvata, imala sam svoje navijače na maratonu. Čula sam kako su vikali - Hajde Lisa", kaže simpatična Lisa koja je inače u New Yorku diplomirala glazbenu teoriju na uglednome Sveučilištu Columbiji.

Lisa rado navratila u Hrvatsku maticu iseljenika gdje ima svoje navijače, ali i iz zahvalnosti jer časopis Matica i web uvijek prate njezine sjajne uspjehe na sportskim natjecanjima. Prigodom posjeta Uredu HSI-ja Lisu je pozdravila ravnateljica Domovinskog sjedišta Željka Lešić koja joj je čestitala na velikome uspjehu te joj je predstavila Hrvatske svjetske igre u Zagrebu od 21. do 26. srpnja 2014. godine. Tom prigodom zamolila ju je da bude ambasadorica Igara. Lisa je rado prihvatila svoju novu ulogu ambasadorice Igara te pozirala s letkom-pozivom na HSI.

"Jako mi je drago da se u Zagrebu organizira sportsko natjecanje mladih iz iseljeničtva. To će biti lijepo druženje mladih iz domovine i iseljeničtva, koje će zasigurno biti nešto više od sportskog događaja. Rado ću promovirati HSI na svojim web stranicama te nazočiti na velikom projektu", istaknula je naša sjajna maratonka te otrčala prema svome stanu u Travnom do kojega dotrči za 15 minuta. (Željka Lešić)

PROMOCIJA HRVATSKIH SVJETSKIH IGARA 2014. U NIZOZEMSKOJ

NIZOZEMSKA - U subotu 16. studenoga u Rotterdamu, zaklada HR Mladež NL nastupila je u sklopu malonogometnoga turnira i fešte Martinje 2013. s promocijom Hrvatskih svjetskih igara koje će se sljedeće godine održati u Zagrebu.

Gošća večeri bila je popularna hrvatska pjevačica Ivana Banfić koja je zajedno s EuroArt bendom uspjela ostvariti fenomenalni glazbeni ugođaj. Razlog obostranom oduševljenju je i Ivanina želja da postane prijateljica Igara i na taj način pruži potporu i poticaj mladima iz Nizozemske da se priključe ovome velikom projektu. Promoviranje Igara nastavljeno je i tijekom sljedećeg dana. Naime, 17. studenoga održana je središnja proslava patrona hrvatske katoličke župe sv. Nikole Tavelića na kojoj su nazočili ugledni gosti iz vjerskog, političkog i kulturnog života, kao i veliki broj vjernika koji rado slave svoga nebeskog zaštitnika.

Potporu u organizaciji priprema za Hrvatske svjetske igre 2014. HR Mladeži pružit će Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Den Haagu na čelu s veleposlanicom. (HR Mladež NL)

MATIČIN VREMEPLOV

Priprema: **Hrvoje Salopek**

1994.

GOSTOVANJE SPORTSKOG KLUBA »KARLOVAC« U GRADIŠĆU

U travnju je osnovano društvo ljub. "Karlovci" u Voritzima i Vukom Boritofu. Gosti se Karlovcima od vodovoda svoga predsjednika, koji je bio i predsjednik i općinskog društva, pozivaju u općinsko općine Japna Boškova ku na vrlo srdačno primljenu. Voritzima se veniko selo sa oko 3000 stanovnika, koji su bili i u vrijeme rata, nisu razmisljeni po kućama. Njihovi domaćini su ih pozveli u Bće gdje su razgledali znamenitosti grada, za koje su imali i fotografije. U toku se razvija u atraktivni turistički objekti. Odigrana je prijetak i sa utakmicu u kojoj su Karlovci pobijedili. U vrijeme rata, Karlovci su bili krenali u Srednje Gradilice. Veliki Boritofek gdje live i uključivo. Iritali. Selo se nalazi u pšionu i u vrijeme rata, Karlovci su bili redovni i u tupa sela potpore u cilj broj uspješnih ljudi u Gradilici. Tu su i broder bili sretni. U vrijeme rata, Karlovci su bili prijetak i u cilj u porjetili u Karlovcu 1963.

Grupa Gradiličanskih Hrvata s predsjednikom Matice izseljenika Hrvatske Večeslavom Holjcem u novome Dnu Matice prigodom otvorenja izložbe Historijskog odcjela Matice.

1964.

Autor A. B. (Ante Blaženčić) piše o bogatim aktivnostima vezanim uz gradišćanske Hrvate iz Austrije. "Od početka ove godine boravilo je više grupa Gradišćanskih Hrvata u Jugoslaviji, ali su i neke grupe iz Hrvatske posjetile Gradišće, kao i istaknuti pojedinci."

Na slici Gradišćanci s tadašnjim predsjednikom Matice Većeslavom Holjevcem.

ne. Od tada pa sve do kraja prošle godine Hrvatski je radio svakodnevno pripremao i emitirao emisije žrti sa sastavni dio bilo

taljača nije ništa drugo nego jedan mali
potez u spajanja jedne jedinstvene Hrvatske

skog kongresa, uglednom hrvatskom inženjeru iz Kalifornije inženjeru Niku Kirigino koji je točno u 15 sati i 22 minute pristiskom da dugme, pustio odavati pogon, uz bučan pjevak i odzudnjavanje prisutnih.

HRVATSKA RIJEČ PO CIJELOM SVIJETU

Hrvatski radio počeo je emitirati cjelodnevni kratkovalni program koji se može čuti po cijelom svijetu. Novac za izgradnju kratkovalnog odašiljača prikupit će hrvatski seljenici.

isti na engleskom jeziku, pa je tako i veliki broj Amerikanaca i Kanadana mogao čuti istinu o četvrtičkoj agresiji na ratnik. Troškovci su slanje emisije telefonom duž South Beanda i emitiranjem preko morskog radio-postaja bili os ogromni, po postanku zamisliv da se ta sendeva krije u apoteoze za kupovina kratkotrajnog akcija u Hrvatskoj, Zagrebčkim akcijama u Hrvatskoj, vjetrovski kongresu, mladom informativnom centru, Hrvatskoj sudjelujući i Hrvatske radio-televizijske kinaćme) ostvarimo, pa je u nedjelju 20. lipnja održano isto moljenje u pet. 1.000-ak

Počasnim predsjedniku Hrvatskog svjetskog kongresa ing. Nikoli Kiriginu pripala je da puši u pogon 100-kilovatsni kratkovoltni odasiljač, putem kojega će se hrvatska nade buduće žuti i u najudaljenijim dijelovima svijeta, gdje god žive Hrvati.

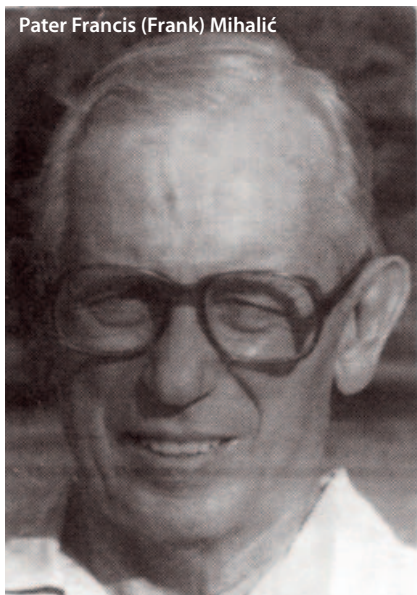
Zatim je gospodin Ante Beljo govorio o značaju informiranja i pritom rekao: "Pitanje informiranja je ključna stvar u današnjoj zemlji. Bez toga ne može biti ništa."

na o Hrvatskoj idu preko valova Hrv-
tadija po cijelom svijetu, sve do
Zelanda i Ognjene zemlje, od H-
najudaljenijih točaka nasega planet-
ma. Ima ih u svakom kontinentu, u svakom

Pokretač prvih novina na Tok Pisin jeziku

“Svatko tko planira pokretanje novina u gotovo nepismenoj zemlji trećega svijeta poput Nove Gvineje smatran je kao psihički sumnjiv. Nema osoblja, novinarskog iskustva i nema obećanja za sredstva...” (Mihalić)

Pater Francis (Frank) Mihalić

Napisala: **Marina Krpan Smiljanec**

Snimke: **Zbirka inozemne Croaticae NSK**

Katolički svećenik, misionar, urednik novina, lingvist i sastavljač prvoga Tok Pisin rječnika, pater Francis (Frank) Mihalić, rođen je 24. studenoga 1916. godine u Pennsylvaniji, SAD, u siromašnoj obitelji oca hrvatskog iseljenika, farmera i radnika na željeznici i majke Slovenkinje. Završio je gimnaziju i dvije godine visokog obrazovanja prije nego što je odlučio postati svećenik i pridružiti se SVD-u (*Societas Verbo Divini*) kao postulans, a zaređen je 1944. godine. Studirao je filozofiju, teologiju, grčki i latinski, ali je također dobio osnovno medicinsko obrazovanje na čikaškome *College of Medical Technology*. Na vlastiti zahtjev, do 1947. ostao je u SVD sjemeništu Techny gdje je podučavao fiziologiju i geologiju dok nije

bio poslan na ono što se tada nazivalo Teritorij Papue i Nove Gvineje.

Uvjeti na cijelome teritoriju bili su kaotični, gotovo ništa nije ostalo nakon tri i pol godine rata. Sjedište SVD-a u Alexishafenu, koji je nekoć bio poznat po golemim plantažama kokosa, postao je ruševina. Misionari su živjeli u vrlo teškim uvjetima, smješteni u nastambama izrađenim od otpadnog željeza.

POPUT GROBA NAŠEGA GOSPODINA

“Naši domovi su poput groba našega Gospodina: blizu tla. To su trošne drvene konstrukcije izjedene od termita koje jedva drže metalni krov. Zidovi su od jutjenih vreća, a oborinske vode nam služe za piće i pranje. Rad većine nas svećenika ... bio je sve samo ne klerikalni: popravak džipova, servisiranje diesel brodskih motora, izvlačenje pomagala iz

zraka, s kopna i mora, postavljanje ostataka vojnih strojeva i zgrada.”

Mihalić je poslan na rad u Distrikt Istočni Sepik gdje je predsjedao u župi Marienburg. Među njegovim župljanima bio je mladi Michael Somare, koji će postati prvi premijer Papue Nove Gvineje. Upravo u vrijeme boravka u Sepiku, Mihalić će početi prikupljati materijale o Tok Pisinu koji je kreolski govor u Papui Novoj Gvineji, službeni jezik u PNG i najkorišteniji jezik u toj zemlji. SVD je bila prva misionarska grupa koja je službeno usvojila Tok Pisin kao crkveni jezik.

Sa svojom osnovnom medicinskom naobrazbom, Mihalić nije mogao dobiti licenciju za rad kao medicinski pomoćnik, ali je u području prepunom bolesti i sam obolio od tuberkuloze i 1954., samo šest godina nakon dolaska u Novu Gvineju, vraćen u Sjedinjene Američke Države.

Pater Mihalić
drugi s lijeva

Tijekom liječenja u kalifornijskom sanatoriju, građu skupljenu u Sepiku oblikuje u ono što će postati prvi pravi Tok Pisin rječnik. Nakon izlaska iz bolnice upisao je na Zavodu za lingvistiku jezični tečaj, počeo raditi na magistarskome radu, ali je iznenada pozvan na Novu Gvineju i poslan natrag u Kairiru. Bolest ga je ponovno svladala, ali ovaj put je upućen u Par – sadašnja Provincija Enga. Planinski zrak pomogao mu je u liječenju te je ubrzo pozvan u Rim radi pokretanja Trećega programa obnove. Ideja o pokretanju novina radala se tijekom njegova boravka u Rimu te ga je Biskupska konferencija 1967. zamolila da se vrati u Papua Novu Gvineju i postavi temelje za periodičku publikaciju.

POKRETANJE NOVINA

Mihalić je stigao u PNG u lipnju 1967. i otkrio da uistinu nisu ispunjeni najnužniji uvjeti za pokretanje novina. Biskupskoj konferenciji PNG predložio je potrebne mjere za pokretanje izdavačke aktivnosti, ali i odluku o tome što i kako će se poduzeti. Postojale su samo dvije tiskare koje su mogle služiti svojoj svrsi, jedna u Vunapopeu, sjedištu *Missionaires du Sacre Coeur* (MSC - Misija Srca Isusova) u Novoj Britaniji. Druga je bila SVD misija na Wiruiu izvan Wewaka.

Ono za što je bio zamoljen, površinski gledano i nije bilo preteško: pokretanje novina autohtonoga naroda na Tok Pisin jeziku i to u suradnji s drugim katoličkim redom koji je imao veliku tiskaru, utvrđenu kongregaciju, pristup distribucijskoj mreži i iskustvo u proizvodnji izdanja na engleskom, Tok Pisinu i Kuanua. Međutim, već u samom početku

otkrilo se da to i nije tako jednostavno.

“... svatko tko planira pokretanje novina u gotovo nepismenoj zemlji trećega svijeta primitivnoj kao Nova Gvineja smatran je kao psihički sumnjiv. Da bi se situacija još više zakomplicirala, nije bilo imovine, osoblja, nema novinarskog iskustva i nema obećanja za sredstva od biskupa.” (Mihalić)

Ponajprije, nije postojao Tok Pisin pravopis osim onog dijela koji je Mihalić usustavio.

Veliki trud bio je uložen u naporima za usustavljanje jezičnih pravila koji je rezultirao samo djelomičnim rješenjem pravopisnih netočnosti koje su se iskazivale u pisanoj verziji jezika. Osnovu rada činio im je Priručnik za administrativno osoblje te Mihalićev rječnik. Uskoro će uslijediti cijeli niz pokušaja uspostavljanja jedinstvenoga standarda jezika kojim se koristi pet do šest milijuna govornika kao jednim od triju službenih jezika u Papua Novoj Gvineji.

‘ONAJ TKO GOVORI MOJ JEZIK’

Uz pomoć nekoliko SVD braće i volontera, ured lista *Wantok* (u prijevodu: *onaj tko govori moj jezik*) postavljen je u manje od četiri mjeseca. Prvi broj tiskan je 1970. u nakladi od 7.000 primjeraka i planom periodičnosti izlazenja od dva tjedna, što se pokazalo težim od očekivanoga. List se uspješno prodavao po katoličkim crkvama u Momase regiji gdje su bili u većini pripadnici SVD-a, ali je

zakazala ulična prodaja, kao i prodaja lista po školama. Mihalić se posebno razočarao ovim posljednjim jer je pretpostavljao da će novinarski priloz i fotografije biti koristan alat školskoj djeci, ali Odjel za obrazovanje djelovao je u smjeru promicanja engleskoga jezika.

Godine 1976. sjedište *Wantoka* preseljeno je u Port Moresby, koji je prilično udaljen od sjedišta vlade. Mihalićevo stajalište bilo je da, ako je zadatak lista izvještavanje o nacionalnim događajima, treba ostati i fizički u samome središtu događaja. Preseljenje sjedišta lista i teška financijska situacija nagnali su Mihalića da 1979. postupno preda uredništvo *Wantoka* nasljedniku, a on sam će sljedećih nekoliko godina raditi kao lutaćući reporter, ali i vratiti se svojoj prvoj ljubavi, novinarstvu na radiju.

Godine 1983. zamoljen je da se pridruži novoosnovanom *Divine Word Institute* u Madangu gdje je osnovao novinarsku školu te sljedećih osam godina posvetio svoje znanje i iskustvo obuci mladih novinarskih nada.

Tijekom Mihalićeve života, njegov rad u Papua Novoj Gvineji doživio je nekoliko priznanja. Njegov rječnik tiskan je do 1983., preveo je Ustav Papua Nove Gvineje na Tok Pisin, napisao 30 knjiga, bio je nagrađen Ordenom Britanskoga Imperija 1981. i proglašen za počasnog doktora lingvistike na Sveučilištu u Papui Novoj Gvineji. Preminuo je u Kaliforniji 8. prosinca 2001. godine. ■

Mališani s Papue
Nove Gvineje

ENG Catholic missionary and linguist Father Francis Mihalić (1916–2001), an American of Croatian extraction, launched the first newspaper in the Tok Pisin language of Papua New Guinea.

Škrinja hrvatskih povlastica

Škrinja je imala zaštitnu bravu koju su otključavala tri različita ključa. Jedan je čuvao ban, drugi podban, a treći protonotar ili prabilježnik. Tim su se redom ključevi stavljali u bravu i tek se tada ona mogla otvoriti

Piše: **Željko Holjevac**

Prije 370 godina dao je hrvatski zemaljski protonotar (prabilježnik) Ivan Zakmardi Dijankovečki iz Križevaca izraditi "škrinju kraljevinskih povlastica". Škrinja je načinjena od hrastovine, a svečano je otvorena 23. prosinca 1643. i smještena u prostoriji iznad sakristije katedrale na zagrebačkome Kaptolu. U njoj su se čuvale najvažnije isprave Hrvatskoga kraljevstva koje se tada nalazilo u sastavu Habsburške Monarhije.

U to vrijeme današnja Hrvatska bila je podijeljena na tri dijela. Zapadni krajevi od Drave do sjevernoga Jadrana kao "ostatci ostataka" srednjovjekovnoga Hrvatskog kraljevstva pripadali su Habsburškoj Monarhiji. Ti "ostatci ostataka" dijelili su se na civilnu ili bansku Hrvatsku i Slavoniju pod upravom Hrvatskoga sabora s jedne strane i Vojnu krajinu pod upravom Dvorskoga ratnog vijeća u Grazu s druge strane. Slavonija, Lika i kontinentalna Dalmacija bile su tada u sklopu Osmanskoga Carstva. Istrom i obalnom Dalmacijom s otocima vladala je Mle-

Škrinja povlastica iz 1643.

tačka Republika. Jedino je Dubrovnik bio samostalna gradska republika. Hrvatsko kraljevstvo kao "predziđe kršćanstva" prožimala je u 17. stoljeću katolička obnova, mnogi Hrvati sudjelovali su kao habsburški vojnici u 30-godišnjem vjerskom ratu u Europi (1618. - 1648.), a u zemlji kojom su gospodarili velikaši Zrinski i Frankopani izbijale su povremene bune kmetova i krajišnika. Zrinski su u goranskome Čabru osnovali prvu hrvatsku manufakturu, a isusovci u Zagrebu otvorili klasičnu gimnaziju kao prvu srednju školu i utemeljili akademiju kao začetak kasnijeg sveučilišta.

Nakon što je Hrvatsko kraljevstvo osmanskim osvajanjima tijekom 16. stoljeća

svedeno na "ostatke ostataka" i kao "predziđe kršćanstva" uključeno u državnu zajednicu s Habsburgovcima, koji su stalno nastojali ojačati središnju vlast i oslabiti političku samosvijest hrvatskoga plemstva, Hrvatski sabor donio je 1629. odluku o osnivanju povjerenstva za reviziju i popisivanje kraljevinskih povlastica. Povjerenstvo je sljedeće godine izradilo popis od 106 temeljnih isprava, a kasnije su tome popisu dodane još 22 isprave. Saboriskim zaključkom iz kolovoza 1641. određeno je da se načini drvena škrinja u kojoj bi se čuvale te dragocjene isprave. Izrada škrinje povjerena je zemaljskome prabilježniku Ivanu Zakmardiju Dijankovečkom koji je imao zapaženu ulogu u spomenutom povjerenstvu za reviziju i popisivanje kraljevinskih povlastica.

KRALJEVSKE POVLASTICE

Ivan Zakmardi Dijankovečki rodio se oko 1600. u Križevcima, a umro 1667. u Banskjoj Bistrici u gornjoj Ugarskoj (današnja Slovačka). Došao je na svijet u uglednoj plemićkoj obitelji koja je posjedovala imanje Dijankovec u Križevačkoj županiji. Završio je isusovačku

Hrvatska u 17. stoljeću

gimnaziju u Zagrebu i studij filozofije u Olomucu u Češkoj. U rodne Križevce doveo je pavline koji su u tome gradu sagradili samostan i utemeljili osnovnu i srednju školu. Zakmardi je bio humanist, pravnik, bilježnik Varaždinske županije i zamjenik hrvatskoga bana u pravosudnim poslovima, a više puta bio je biran za izaslanika u Ugarskome saboru u Požunu (današnja Bratislava). U Križevcima je 1923. otkrivena spomen-ploča u njegovu čast, a njegovo ime danas s ponosom nosi križevačka gimnazija.

OD TVRDE HRASTOVINE

Svoje mjesto u povijesti Zakmardi je osigurao gradnjom škrinje hrvatskih povlastica od tvrde hrastovine obojene plavom bojom. Na prednju stranu škrinje postavio je grbove Hrvatske i Slavonije. Na vanjskoj strani poklopca stoji natpis "Regni Sclavoniae", dok se na unutarnjoj strani nalazi bilješka o vremenu nastanka škrinje s pjesmom koju je graditelj škrinje ispjevao u čast svojoj predragoj domovini. Pjesma je ispisana na latinskome, tada službenome jeziku u Hrvatskom kraljevstvu. Posvećena je Slavoniji i Hrvatskoj koja je nekada bila dijelom Ilirije i Panonije. Poslije različitih događaja pridružena je Ugarskoj, ali je pravno ostala jednaka Ugarskoj, zauzimajući prvo mjesto među ugarskim plemstvom i plaćajući manji porez. Jedi-

na ispovijedana vjera bila je katolička, a zemljom su tekle tri rijeke – Kupa, Sava i Drava – koje su Hrvati uspjeli sačuvati neustrašivom obranom i velikim žrtvama u ratovima između križa i polumjeseca tijekom ranoga novog vijeka.

Škrinja kraljevinskih povlastica imala je zaštitnu bravu koju su otključavala tri različita ključa. Jedan je čuvao ban, drugi podban, a treći protonotar ili prabilježnik. Tim su se redom ključevi stavljali u bravu i tek se tada ona mogla otvoriti. Najstarija isprava u škrinji ovjerenjena je prijepis Zlatne bule ugarsko-hrvatskoga kralja Andrije II. iz 1222. o pravu plemstva na otpor kralju. Škrinja je imala pretežno simboličko značenje s obzirom na to da se u nju mogao pohraniti samo neznatan dio isprava, čiji se broj postupno počeo povećavati. Unatoč tome, ona se smatra početkom organizirane skrbi o starim spisima i začetkom državnog arhiva. Hrvatski sabor odredio je 1763. da se škrinja povlastica prenese iz zagrebačke katedrale u zemaljsku kuću na Markovu trgu, dok su preostali spisi preseljeni 1840. u Banske dvore.

Zagreb u 17. stoljeću

nego palatin u Ugarskoj... Ban ne upravlja trojednom kraljevinom samovlasno nego s njezinim saborom... Sabor trojedne kraljevine vlastan je bilo stvarati posebne zakone za svoje potrebe i podnosio jih neposredno kralju za sankciju... Sabor je birao vojvodu, zatim prabilježnika i praliječnika kraljevine. Dapače je u staro vrijeme predlagao kralju vrstne osobe za bansku čast... Osim svoga sabora sudjelovala je trojedna kraljevina i kod sabora ugarskoga; ali ne poput ugarskih županija već je bila sva trojedna zastupana kao posebna kraljevina po dvojici 'oratores ili nuntii regni', i po svome prabilježniku... Trojedna kraljevina je imala svoj posebni prizivni sud 'banski stol', od kojega se je u staro doba moglo samo kralju apelovati... Hrvatska je plaćala samo polovicu poreza nametnuta u Ugarskoj jednoj 'porti'... Hrvatska je svojom insurekcijom i vojskom sama upravljala... Trojedna kraljevina je sama odlučivala u poslovih vjere... Trojedna kraljevina određivala je, koji jezik da bude u njoj službeni."

U Zagrebu je 1870. ureden moderan Zemaljski arhiv (danas Hrvatski državni arhiv). Arhiv je uoči Prvoga svjetskog rata, zajedno sa sveučilišnom knjižnicom, useljen u reprezentativnu zgradu u kojoj se i danas nalazi. Ta je zgrada najvažniji primjer tadašnjega secesijskoga graditeljstva u Hrvatskoj, a u njoj se među ostalim arhivskim gradivom čuva i škrinja povlastica. ■

OČUVANJE POSEBNIH PRAVA

Suočeno s austrijskim apsolutizmom s jedne strane i mađarskim hegemonizmom s druge strane, hrvatsko plemstvo u to vrijeme uporno je ustrajavalo u očuvanju posebnih prava ("Jura municipalia") politički podijeljene trojedne Kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije kao jedinog jamstva održivosti njezine političke zasebnosti. Izvršavajući nalog Hrvatskoga sabora, kraljevinski prabilježnik Josip Kušević popisao je 1830. sljedeća hrvatska municipalna prava: "Kraljevina dalmatinsko-hrvatsko-slavonska smatra se kano poseban dio krune ugarske, te se kao takva po svojih posebnih zakonih i običajih upravlja... Na čelu trojedne kraljevine stoji za kraljem samo ban, koji je kod nas vršio toliku, dapače i veću vlast

Pjesma Ivana Zakmardija Dijankovečkog

ENG 370 years ago Ivan Zakmardi Dijankovečki had a wooden chest made, known as the *Cista privilegiorum Regni*. The chest was completed on 23 December 1643 and for many years housed the core documents of the Croatian Kingdom.

Jesen života

Mjesec je studeni. Dan je okraćao. Oko pet popodne već se spušta mrak nad Berlinom. Hrpe lišća pokraj zidova. Sjetih se pjesme "Kasna jesen" i Cesarićeva stiha: "List je za listom, drščuć od straha, počeo padat od njezina daha." Požutjelo lišće poput limunova. A bilo je nekad zeleno.

Svake srijede kućepazitelj čisti dvorište i puni plave vreće otpalim lišćem. Čistači ulica odvoze ga na smeće, a dok je bilo zeleno zvali smo ga "pluća Berlina". Treba čekati još jedno proljeće i nove listove. Tako ti je i s čovjekom, čuo sam u razgovoru naših penzionera i onih što još čekaju penziju. Pogledavaju lišće, pa se međusobno zadirkuju i šale. U tom zadirkivanju i šali ne zaostaju ni žene.

Manda dobacuje svome susjedu: "Eto si dobio penziju i još si u Berlinu. A šta čekaš. Šta ne ideš doli. Zar ti nije draga rodna gruda, lipi i čisti zrak? Doli ti je milina. Ko da te čisti. Ovdje je tmurno i vani i u duši. Kad koračaš pred tobom je tama. Doli ti ne trebaju naočale." Miro se uzvrpolji, pa će susjedi: "Ima i žena koje su dobile penziju, pa se ne žele vratiti. Misle da će sve ponijeti sa sobom na

onaj svijet." Uskače u razgovor Bepina: "Dobili ste penziju. Neka! Nije mi žao. Sad se posvetite Bogu. Ajte u crkvu, i ne budite kao neki koji su napustili i ženu i djecu i odaju kao pene." Grgo će njoj: "Dosta je jedanput nedjeljno". A ona će njemu: "Onda i jedite jedanput nedjeljno."

Povisok čovjek, mogao bi s njime brda razbijati, pokušava razjasniti ženi svoju situaciju: "Kuma moja, išao bih ja rado u domovinu, ali kada je u pitanju bolest i doktori, čovjek ovdje ima bolje uvjete nego kod nas doli. Ne čudi se što se ljudi ne vraćaju u domovinu. Ovdje su naučili na bolji standard života. Mogao bih ti nabrojiti i druge razloge, ali bi to bila duga priča." Javi se Josip: "Ja sam ti star za rad, a mlad za penziju, ali se mogu pohvaliti da sam u domovini napravio kuću od kamena. Na lipom je mistu. S balkona mi puca prekrasan pogled na more. Nije daleko od crkve. Izvan mista je sto metara. Oko kuće su mi smokve, masline i dva velika bora. Stavio sam i natpis pokraj kuće: S radom i voljom uz Božju pomoć sagradih ovo. Nije lak put do nje. Dobronamjerni putniče, sjedni i odmori se u moje ime, bio dragi Bog s tobom." Mirjan se nasmija, i pogleda u oči svoga prijatelja Josipa. Znaju se

odavno. Isti dan su došli u Njemačku. Obojica šaljivi.

Mirjan ne može bez šale. Šef ga voli kao dobroga radnika. Jednom zgodom reče mu Mirjan: "Vi nikada ne možete mene toliko malo platiti, koliko vam ja mogu malo raditi." Svi se nasmijaše, a Luca se svojim pitanjem opet vraća Josipu: "Pa šta će ti taj natpis pokraj kuće?" "Neka njega, ima danas svakakvih ljudi. Ipak mislim, kad pročitaju taj natpis, da mi neće što razbiti." Uključio se u razgovor i Ante. Baš je ovih dana dobio penziju. Nitko sretniji od njega. Načekao se, tražeći je. Često se čudio kako to neki ljudi dobiju brzo rješenje za penziju, a kod njega je išlo sporije. Zna Ante mnoge koji su dobili penziju, ali je nisu uživali. Brzo su umrli. U njegovom selu živi starica od sto godina. Ante kaže da bi njoj trebalo dati penziju i svima onima koji dugo žive, kako bi je mogli uživati. Na kraju se javi za riječ Lukrecija: "Danas, ako nemaš novaca nitko te ne voli. Ako ih imaš, imaju računa kako-tako pogledati te. Ima svašta. Dadeš vlastitom djetetu punomoć, a on te istjera iz kuće." I nadoda: "Lakše će deva kroz iglene uši, nego bogataš u kraljevstvo Božje."

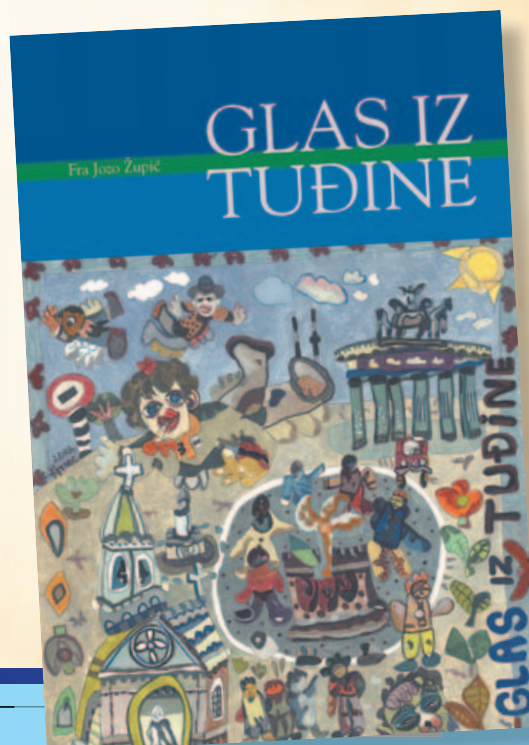
Božić je pred vratima

Zimsko je vrijeme. Hladnoća štipa po čitavom tijelu. Nije tako bilo dok smo bili djeca. Nismo toliko ni pazili na oblačenje. Zнала nam je reći baba Cvita, koja je doživjela 90 godina: "Čekajte, čekajte, pitat će vas starost, što je radila mladost." Uvijek je govorila da će mlada umrijeti, a eto, doživješe 90 godina. Bog joj dao pokoj vječni. Dobro nas je svitovala.

Zima ima oštire zube. Nekoga će i ugristi. Gripa mi ne da vani. Treba biti u toploj sobi. Piti topli čaj, uzimati vitamine i domaći med. Pogled mi pada na razglednicu iz Egipta. Marina piše da je

nakon svih mogućih prijevoza zaključila da je njezino "hercegovačko magare" najsigurnije. Bliži se Božić. Rekoše mi da su na Potsdamer Platzu u "Arkadama" postavljeni veliki umjetni borovi. Paketi pod njima. Svjetleće lampice svih mogućih boja izazivaju djecu i roditelje. Djeca sanjaju o božićnom daru ispod kućne jele. Ne zaboravimo da je počelo Došašće.

Adventski vijenac s četiri svijeće upozorava nas na četiri nedjelje pripreme za Božić. To je vrijeme čekanja. Čekamo na proslavu Isusova rođenja. Tako svake godine obnavljamo spomen na veliki dan silaska Boga na zemlju. Božić nije

konačni cilj našeg čekanja. Gospodin će jednoga dana doći u naš svijet, na kraju vremena. Nitko ne zna kada će to biti. Sam Isus u evanđelju prve nedjelje Došašća kaže: "Bdijte, jer ne znate kada će se domaćin vratiti - da li uvečer o ponoći, da li za prvih pijetlova ili ujutro - da vas ne bi našao pozaspale ako iznenada dođe." (Mk 13,33-37).

Iskoristimo Došašće za gorljiviju molitvu. Obnovimo naša srca u sakramentu pomirenja. Činimo djela ljubavi koristeći vrijeme za dobro koje je uvijek moguće činiti. Dočekajmo ga budni poput djece koja čekaju sv. Nikolu ili sv. Luciju da prime darove. On je naš dar s neba i želi nas učiniti darom za druge.

Poput djece unosimo u ovaj svijet radost, povjerenje, darivanje, nadu, osobito u situacijama u kojima je hladno i mračno u svijetu. Tada će nam uistinu biti sretan Božić, što od srca svima želim.

Smrt iznad kolijevke

Mama ga je rodila bez većih komplikacija. Dali su mu ime Velimir. Svi su se radovali njegovu rođenju. Obitelj se povećala za još jedno dijete. On je bio sedmi među braćom i sestrama. Majčinsku blizinu i ljubav primao je do trinaestog mjeseca svoga života. Tada mu je mama poslala u Njemačku. U dogovoru sa svojim mužem poslala je na teški rad u tuđinu kako bi prehranila svoju djecu.

Još je jedan razlog njezina odlaska preko granice, i to vrlo bitan, a i bolan. Velimir je imao strica. Po riječima njegove mame, stric mu je bio dobra osoba, sve dok nije nastao problem s djevojkom koju je jako volio. Planirao ju je oženiti. Sretno s njome živjeti. Volio ju je svom dušom i srcem. Nije ni slutio da ga ona vara s drugim mladićima. S jednim mladićem je i zatrudnjela. Pokušala je Velimirova strica prevariti. Uvjeravala ga je da je s njim zatrudnjela. Stric nije nasjeo na njezine riječi. Shvatio je da je došao kraj njihovoj ljubavi.

Duševno je počeo pobolijevati. Sve više se povlačio u sebe. Razočaranje je bivalo sve veće. Počeo je i piti. Alkohol mu je bio jedina utjeha. Postao je alkoholičar. Šteta, a bio je dobar radnik. U to vrijeme imao je dobar posao strojara i bio je dobro plaćen. Nalijevao je ulje i podmazivao strojeve. Po pričama ljudi, bio je to gospodski posao. Nekoliko sati rada, a plaća dobra. Radni kolege nazivali su njegov posao gospodskim. Duševno oboljevši, gubi svoj posao.

Razočaranje i duševno stanje sve više su ga uništavali. Zapao je u stanje ludila, pa je u svome pijanstvu i ludilu zamjenjivao Velimirovu mamu svojom djevojkom jer je imala plavu kosu kao i njegova djevojka. Bio je ljubomoran na Velimirova oca kojemu se posrećilo oženiti se, a njemu, eto, to nije pošlo za rukom. Od ljubomore i pijanstva zamjenjivao je Velimirovu braću i sestre djetetom svoje djevojke. Počeo je napadati Velimirovu mamu. Očeva plaća nije mogla prehraniti obitelj sa sedmero djece. Stalni nasrtaji strica i teška materijalna bijeda

natjerali su Velimirovu mamu da pođe u dalek svijet.

Poslije mamina odlaska u Njemačku, stric u svome ludilu i pijanstvu nasrće na djecu. Prijeti da će ih sve poubijati. Djeca su se razbježala poput miševa. Mali Velimir nije bio svjestan ničega. Mirno je spavao u svojoj kolijevci. Stric ga je već bio podigao držeći u ruci nož. U to se stvori dobri anđeo, Velimirova teta koja ga je jako voljela. Spasila mu je život istrgnuvši nož iz ruku pobjesnjelog strica. Velimir danas pošteno zarađuje svoj kruh u Berlinu. Dok su druga djeca slušala priče o "Ivici i Marici", o "Snjeguljici i sedam patuljaka", Velimir je slušao životnu dramu o svome stricu i dobroj teti koja mu je spasila život.

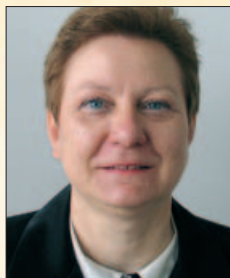
Ta će mu priča ostati upisana u srce i dušu cijeli život. Moli se Bogu za svoju dobru majku i svoga pokojnog oca koji su njemu i njegovoj braći i sestrama darovali život trudeći se da im ga svojom žrtvom olakšaju.

KULTURA ČITANJA I KULTURA ŽIVLJENJA

Živimo u vremenu kada u Hrvatskoj sve više ljudi ponosno maše vlastitim diplomama, osobito iz društveno-humanističkih područja. Logično bi bilo očekivati da su ti mladi intelektualci skloni čitanju i da vrlo solidno vladaju normiranim hrvatskim književnim jezikom. Na žalost, nije uvijek tako. Nedavno sam se neugodno iznenadila kada studentica 5. godine ne samo što nije znala značenja riječi *puškometa* i *pjesmuljak* nego uopće nije mogla ni pretpostaviti što te riječi znače. A riječ je o osobi koja se rodila i cijeli život školovala u Hrvatskoj, na hrvatskom jeziku. Istinski zatečena tom činjenicom, razmišljala sam kako je to moguće uza svu pročitane lektiru tijekom školovanja, odgledane kazališne predstave i svu ostalu kulturnu nadgradnju koja se našim mladima pruža.

Premda smo svjesni činjenice da suvremeni mediji osiromašuju jezik mladih ljudi, možda ipak nismo svjesni u kojoj se mjeri to događa. Već školska djeca čitanje obvezne lektire zamjenjuju ekraniziranim verzijama književnih djela ili kratkim sadržajima koje pronalaze na internetu. Tako se jezik ne obogaćuje upravo u onoj životnoj dobi koja je ključna za usvajanje pravilnoga izražavanja. Te su činjenice svjesni i mnogi nastavnici i knjižničari u osnovnim školama, koji pokušavaju promijeniti to stanje, ponajprije poticanjem djece i mladih da što više čitaju.

U tom je pogledu osobito uspjeha imala gospođa Draženka Stančić, knjižničarka u Osnovnoj školi Ivana Kukulje-

Piše: **Sanja Vulić**

vića Sakcinskoga u Ivancu u Hrvatskom zagorju, koja je g. 2009. među učenicima završnih razreda osnovne škole pokrenula susrete večernjega čitanja, nazvane *Tulum s(l)ova*, što su mladi s oduševljenjem prihvatili. Tu su zamisao poduprle Hrvatska mreža školskih knjižničara i Hrvatska udruga školskih knjižničara. Iz Ivanca, taj se običaj proširio i u drugim školama, osnovnim i srednjim, ne samo u Zagorju nego i u Podravini, Slavoniji, Moslavini, Lici, sve do Dubrovnika. Tijekom tih susreta mladi čitači sami biraju književna djela i druge tekstove koje će čitati, te obrazlažu nazoč-

nima svoj izbor. Tako se čitanje više ne veže s možda nemilim i dosadnim sjedenjem u samoći nego uz lijepo druženje, zajedništvo i prijateljstvo. Shvativši da svojim čitanjem mogu i druge oplemeniti i razveseliti, mladi su izašli iz školskih knjižnica pa čitaju i djeci u dječjim bolnicama, u dječjim vrtićima, djeci s posebnim potrebama, mlađim učenicima osnovnih škola, starcima u staračkim domovima. Naravno, literatura koja se čita uvijek se pomno prilagođava čitateljskoj publici. Mladi su čitači počeli sudjelovati na različitim manifestacijama kao što su Noć knjige, Noć muzeja, Špancirfest, čitati planinarima u planinarskim domovima, itd. itd. To je jedan od lijepih primjera kako se i mlade naraštaje može naučiti da vole knjige i čitanje te tako na ugodan i koristan način ne samo ovladaju normiranim hrvatskim književnim jezikom nego i postanu plemeniti mladi ljudi koji su na različite načine blagoslov svojoj zajednici. ■

DOMOVINSKA VIJEST

DVIJE NOVE KNJIGE FRA JOZE ŽUPIĆA

Ovoga ljeta fra Jozo Župić, dušobrižnik u Münchenu, proslavio je u svome rodnom gradu Sinju 40. obljetnicu svoga svećeništva. Tom prigodom razveselio je svoje Župice knjigom pod naslovom "ŽUPIĆI". Govoreći o motivima za pisanje knjige, fra Jozo Župić naveo je kako mu je želja bila da 40. obljetnicu svoga misništva prirediti knjigu koja će obuhvatiti sve Župice kako bi im ta knjiga bila dar od njega. Stoga je odlučio proučiti prezime Župić, prikupiti građu koja se odnosi na to prezime i to ne samo u njegovu rodnome mjestu, nego po-

svuda u svijetu kako bi se svi Župići mogli povezati. Želja mu je bila potaknuti buduće naraštaje na nastavak istraživanja njihovih potomaka kojih ima u različitim dijelovima svijeta.

Budući da je u svome pastoralnom djelovanju u Njemačkoj, u kojoj i sada djeluje, pokrenuo dva projekta za djecu, mlade i odrasle, a to su *Crtačka škola* i *Mikrofon je vaš*, u gradovima Berlinu, Ludwigsburgu i Münchenu (*Crtačka škola*), te *Mikrofon je vaš* (Berlin, Ludwigsburg), odlučio

je prikupljene tekstove koji su izlazili u novinama tiskati u knjizi pod naslovom "Terapija dobrote". Fra Jozo u uvodu svoje knjige piše: "Budući da sam ove godine 2013. slavi-

vio 40. obljetnicu svoga svećeništva (ređen sam 1. 7. 1973. u Sinju, a prvu mladuu misu slavio sam 22. 7. 1973. u Sinju) i budući da je Hrvatska 1. srpnja 2013. postala punopravni član Europske zajednice, odlučio sam tiskati ovu knjigu kao spomen na moje slavlje i slavlje Hrvatske za koju je palo puno života. Ovom knjigom želim dati obol, doprinos hrvatskoj kulturnoj baštini i izvan njezinih granica, a sada već europskoj Hrvatskoj. Htio sam ujedno ostaviti pečat jednoga vremena u tuđini."

Koncertni spektakl oduševio deset tisuća Hrvata

Frankfurtska noć hrvatske pop i rock glazbe ostvarila je odličan uspjeh te se zapravo cijelu godinu čeka na ovaj događaj u organizaciji glazbene agencije Rokaro Numen na čelu s Robertom Martinovićem iz Neussa, njegovim bratom Karlom Martinovićem te Tomislavom Pericom

Oliver Dragojević

nog albuma oduševio i staro i mlado u *Fraport Areni*. "Nakon što smo vidjeli Olivera, možemo ići zadovoljni kući", komentirali su mnogobrojni gledatelji. Međutim, nastavilo se punom parom. Crvena jabuka i Dražen Žerić Žera mnoge su odveli u dane mladosti, kada je popularna Jabuka započela svoj put do zvijezda. Odlična svirka, nezaboravni hitovi i nezamjenjivi Žera bili su pun pogodak ovogodišnjeg koncerta. Bruno Baković, pjevač iz Kölna, izveo je nekoliko uspješnica s hrvatske estradne scene. Zajedno sa svojim bendom, Baković često svira na događajima u Njemačkoj, a na nedavnome Mostarskom festivalu osvojio je prvu nagradu publike.

Jedan od vrhunaca večeri svakako je bio nastup Gibonni. Splitski umjetnik i jedna od najvećih zvijezda hrvatske estrade ostavio je publiku bez teksta. U njegovu stilu, s puno emocija i ljubavi

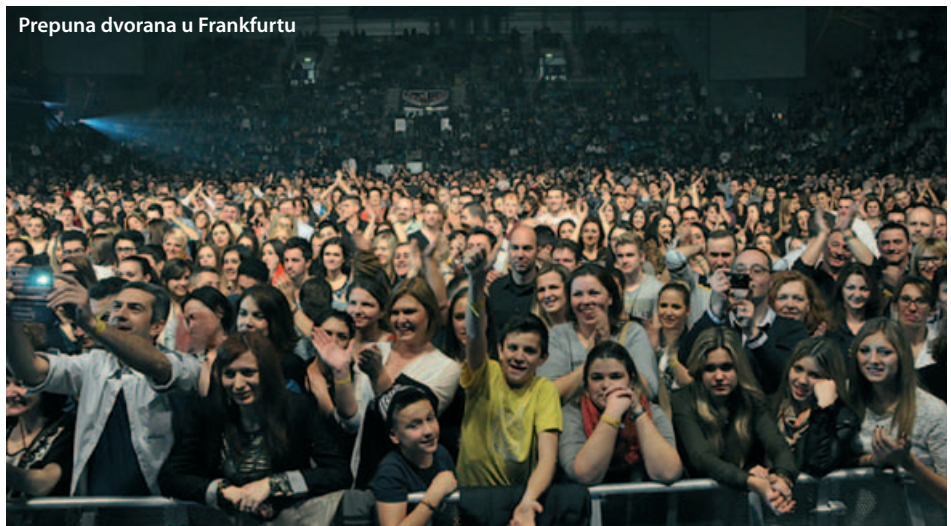
prema onome što izvodi, Gibonni je izveo stare hitove poput "Činim pravu stvar" ili "Nemam vrime da se pomirim sa svitom". Gibonni je na pozornicu doveo i gledateljicu Šteficu te se okušao kao snimatelj s kamerom RTL-a na ramenu. Pred kraj svoga seta Gibo je preskočio ogradu i prošetao se gledalištem, gdje se srdačno pozdravljao s publikom. Na domaćem terenu u Frankfurtu nastupio je Mate Bulić, koji svojim uspješnicama u Hrvata u iseljeništvu konstantno drži status jednog od najpopularnijih izvođača. Pokazao je to i na ovogodišnjoj Hrvatskoj noći, a na kraju mu je potporu na bini dao i Bruno Baković. Premda tek u sitnim jutarnjim satima, prava eksplozija glazbene energije uslijedila je izlaskom Colonije na stage. Prvi put na Hrvatskoj noći, Indira i dvije plesačice pobrinule su se da ugođaj do kraja večeri bude na vrhunskoj razini. ■

Napisaao: **Edi Zelić**

Snimke: © **mediazzz agentur**

Hrvatska noć u Frankfurtu i ove godine okupila je oko deset tisuća posjetitelja iz svih krajeva Njemačke, ali i susjednih te čak prekomorskih zemalja. Frankfurtska noć hrvatske pop i rock glazbe ostvarila je odličan uspjeh te se zapravo cijelu godinu čeka na ovaj događaj u organizaciji glazbene agencije Rokaro Numen na čelu s Robertom Martinovićem iz Neussa, njegovim bratom Karlom Martinovićem te Tomislavom Pericom. Hrvatska noć 2013. započela je nastupom *Slavonia benda* i zatim Olivera Dragojevića. Stari morski vuk iz Splita svojim je evergrinovima i velikim hitovima iz prošlosti, ali i skladbama s aktual-

Prepuna dvorana u Frankfurtu

ENG Croatian Night in Frankfurt again this year drew some nine thousand people from across Germany to enjoy performances by leading Croatian acts like Oliver, Gibonni, Colonia, Crvena jabuka and Mate Bulić.

Advent u Zagrebu za djecu iz SOS Dječjeg sela Lekenik

Djeca iz SOS Dječjeg sela Lekenik boravila su u Zagrebu, gdje je za njih pripremljen cjelodnevni adventski program - koncerti, odlazak u kino, vožnja gradom, a posjetili su i Ured predsjednika. Djeca na 'Adventu u Zagrebu' borave na inicijativu predsjednika Josipovića i Tatjane Josipović. Na slici djeca iz Dječjeg sela Lekenik u obilasku adventskog sajma na Zrinjencu.

Doris osvojila nagradu koju je posvetila - sinu!

U Hrvatskome narodnom kazalištu održana je dodjela Nagrada hrvatskoga glumišta za umjetnička ostvarenja premijerno izvedena u kazališnoj sezoni 2012./2013. Hrvatsko društvo dramskih umjetnika nominiralo je najbolje za Nagradu hrvatskoga glumišta u 26 kategorija za ostvarenja iz područja dramske, radio i televizijske umjetnosti. Lijepa glumica koja se proslavila serijom 'Larin izbor' Doris Pinčić primila je Nagradu Hrvatskoga glumišta za mlade glumice do 28 godina za ulogu u komediji "Lutka" teatra 'Gavran'.

"Hvala obitelji Gavran, Mladenu i Miri, koji su odabrali baš mene, hvala Robertu Kurbaši koji je bio partner za poželjeti i mami i tati te mom suprugu. Nagradu posvećujem ovom dječaku koji će uskoro doći na svijet", rekla je presretna Doris Pinčić.

Dodjela državnih nagrada 'Franjo Bučar'

U Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta uručene su najviše državne nagrade na području sporta koje RH dodjeljuje za iznimna postignuća i doprinos od osobitog značenja za razvoj sporta u Hrvatskoj. Nagrada je nazvana po ocu našeg olimpijskog Franji Bučaru, a dodjeljuje se za višegodišnje uspješno djelovanje u sportu, osvajanje olimpijske medalje, iznimno znanstveno, stručno i pedagoško ostvarenje ili sportsko postignuće. Nagradu za životno djelo ove godine dobili su: Jozo Alebić, Erna Hawelka Rađenović i Fredi Kramer, a 12 ravnopravnih godišnjih nagrada: Đurđica Bjedov Gabrilo, Nikša Dobud, Ivan Drviš, Josip Glasnović, Janko Goleš, Davorin Klobučar, Arno Longin, Zdravko Malić, Roko Mikelin Opara, Marijo Možnik, Sandro Sukno te Hrvatski veslački savez.

Božićna bajka obitelji Salaj

Na svečanosti otvorenja koju su svojim dolaskom uveličali mnogobrojni poznati građani mogli su se čuti i strani jezici. Božićna bajka obitelji Salaj iz Grabovnice pokraj Čazme svojim je sjajem te zahvaljujući zalaganju domaćina izrasla u pravu malu kontinentalnu turističku atrakciju. Jedan dječjački san koji je desetljećima sanjao Zlatko Salaj, vlasnik mjesta događaja nadaleko poznate Božićne bajke, pretvorio se u svjetleću čaroliju koja svojom ljepotom ostavlja bez daha. Riječ je o sedam hektara imanja na kojem je okićeno tri hektara, ukupno 700 biljaka.

Prvi 'botel' u Hrvatskoj

Prvi botel u Hrvatskoj na brodu Marina, vezanom u riječkoj luci, otvoren je u nazočnosti ministra turizma Darka Lorenčina, predstavnika grada Rijeke, Primorsko-goranske županije i turističkih zajednica. Botel "Marina" ima 35 kabina, s ukupno 112 ležaja. U botelu su kabine od jednokrevetnih do šesterokrevetnih, ulazni prostor i recepcija, coffee & wine bar, a u planu je i restoran.

'Tošo Dabac - Uхватiti pokret'

Jubilarni 5. dani fotografije Arhiva Toše Dapca otvoreni su izložbom fotografija 'Tošo Dabac - Uхватiti pokret'. Peta je to izložba koja tematizira raznovrsnost i svestranost Dapčeva opusa i otkriva manje poznate segmente njegova rada. Ovogodišnja izložba tematski sažima motive plesa, kazališnih predstava, sportskih događaja... Odabrani radovi koji su nastajali od 1935. do 1950-ih godina kontekstualizirat će primijenjenu fotografiju ovog autora na suvremenoj fotografskoj sceni.

MEDVEŠČAK S RUSKE TURNEJE S DESET BODOVA

Hokejaši Medveščaka poraženi su na gostovanju kod Amura u Habarovsku u sklopu KHL lige, ali su ipak osvojili jedan bod. Domaći su poslije izvođenja penala bili bolji s 4 : 3. Unatoč porazu Medveščak može biti i više nego zadovoljan turnejom po najudaljenijim dijelovima Rusije budući da je u četiri utakmice osvojio deset bodova. Zagrepčani se sada vraćaju u Hrvatsku, a sljedeću utakmicu igraju protiv Barsa iz Kazana.

YUNA KIM POBJEDNICA ZLATNE PIRUETE

Aktualna olimpijska i svjetska pobjednica Južnokorejka Yuna Kim osvojila je 46. Zlatnu piruetu. U dva nastupa zadivila je zagrebačku Ledenu dvoranu i uvjerljivo slavila s 204,49 bodova. Drugo mjesto osvojila je dvostruka svjetska prvakinja, Japanka Miki Ando sa 176,82 boda, a treća je Ruskinja Jelizaveta Tuktamiševa (169,24). Najbolja hrvatska klizačica ponovno je bila 18-godišnja Petra Jurić završivši na 18. mjestu s 90,55 bodova.

DUVNJAK NAJBOLJI SVJETSKI RUKOMETAS

Najboljim svjetskim rukometašem u izboru portala *Handball-Planet.com* proglašen je hrvatski reprezentativac Domađoj Duvnjak. Hrvat je izabran na temelju zbrojenih glasova 11 članova međunarodnoga žirija i čitatelja *Handball-Planet.com*-a. Najveći razlozi zbog kojih je Duvnjaku dodijeljena ova ugledna titula su, prije svega, fantastična igra u HSV-u s kojim je osvojio Ligu prvaka u lipnju, ali i njegov doprinos u osvajanju brončane medalje s hrvatskom reprezentacijom na Svjetskom prvenstvu u Španjolskoj. Glasovalo se tri tjedna, a skupljeno je 144.851 glasova za 21 nominiranog igrača. Hrvatski reprezentativac dobio je 35 bodova, Mađar Laszlo Nagy 26, a treći je Španjolac Julen Aguinalgalde s 23 boda.

HRVATSKA OTVARA MUNDIAL S BRAZILOM

Hrvatska nogometna reprezentacija izborila je plasman na Svjetsko prvenstvo koje će se od 12. lipnja do 13. srpnja sljedeće godine održati u Brazilu zahvaljujući 2 : 0 (1 : 0) pobjedi protiv Islanda u uzvratnoj utakmici dodatnih kvalifikacija igranoj na stadionu u Maksimiru. Strijelci za Hrvatsku bili su Mario Mandžukić u 27. minuti i Dario Srna u 47. minuti, a Hrvatska je od 38. minute igrala s 10 igrača jer je Mandžukić zbog

neopreznog starta na Gudmundssonu dobio crveni karton. Hrvatska će četvrti put od samostalnosti nastupiti na SP-u. Nakon nastupa u Francuskoj 1998., Japanu i Južnoj Koreji 2002. te Njemačkoj 2006., "vatreni" će igrati i u Brazilu 2014. Ždrijeb je odlučio da će Hrvatska na Svjetskom prvenstvu igrati u skupini A, u kojoj će nastupiti još domaćin Brazil te Meksiko i Kamerun. Hrvatska će tako dobiti priliku na samom

otvorenju svjetske smotre, 12. lipnja u Sao Paulu protiv Brazilaca. "Sigurno je da smo dobili jednu vrlo, vrlo tešku skupinu. Brazil je prvi favorit, a dobili smo i čast odigrati prvu utakmicu prvenstva s njima. Želim uživati s momčadi na ovom natjecanju, pogotovo zato što smo se plasirali u zadnji trenutak. Ono što nas je krasilo u Zagrebu, to ćemo pokušati prebaciti u Brazil", rekao je izbornik Kovač.

NAJVEĆA POBJEDA PRED PRAZNYM TRIBINAMA

Dinamo i Hajduk su prvi put u povijesti Hrvatskoga kupa igrali prije polufinala, točnije u četvrtfinalu, a Modri su u prvome dvoboju potopili goste s 5 : 0 golovima Šimunića, Čopa (2), Fernandesa i Halilovića. "Bili" nisu uputili niti jedan udarac u okvir gola te su doživjeli najteži poraz u domaćim natjecanjima otkako je Hrvatske, a Dinamo najveću pobjedu u derbiju. Maksimirske tribine nikad nisu izgledale tužnije na derbiju. Bad Blue Boysi odlučili su bojkotirati derbi zbog policijske represije, a nakon 20. minute i Torcida je napustila stadion, iz solidarnosti prema do jučer zakletim neprijateljima.

JOŠ JEDNA USPJEŠNA GODINA HRVATSKOG JEDRENJA

Svečana godišnja dodjela priznanja Hrvatskoga jedriličarskog saveza održana je u zagrebačkome hotelu Panorami. Ukupno 32 priznanja su dodijeljena, od onih najmlađim 13-godišnjim kadetima do veteranima starijim od 70 godina. Prema pravilniku HJS-a nagrađuju se medalje u neolimpijskim disciplinama, odnosno najboljih deset na SP-u i u šest olimpijskih disciplina na EP-u, te plasman u deset na svjetskim ljestvicama. U ime sportaša nazočne je pozdravio Tonči Stipanović. - Trudimo se, radimo najbolje što znamo, bavimo se sportom koji volimo i zato i postižemo takve rezultate. Nadam se da ćemo se veseliti nakon Rija, i to zbog više medalja.

CROATIAN WORLD GAMES

Zagreb, 21. do 26. srpnja
Zagreb, July 21-26

atletika | boćanje | judo | karate | košarka | nogomet | tenis
odbojka | plivanje | rugby | rukomet | taekwondo | vaterpolo

«Svijetom je bijelim poći,
al' doma je uvijek doći,
nikad ne zaboravi...»
(Iz himne Hrvatskih svjetskih igara:
fra Šito - Škoro - Thompson)

Prijavi se i ti!

Organizator:
Hrvatski svjetski
kongres
Član Ujedinjenih naroda

Suorganizatori:
Državni ured za
Hrvate izvan
Republike Hrvatske

Grad Zagreb

Hrvatska matica
iseljenika

Ured Hrvatskih svjetskih igara
Trg Stjepana Radića 3
10 000 Zagreb
T: +385 (0) 1 6115 116
T: +385 (0) 1 7787 726
W: www.igre-zagreb2014.com
E: ured@igre-zagreb2014.com
info@igre-zagreb2014.com
ravnatelj@igre-zagreb2014.com
F: www.facebook.com/crowc.org

37 zemalja

16 sportova

Zagreb, 21.-26. srpnja 2014.

Dobrodošli kući

www.igre-zagreb2014.com

Hrvatske svjetske igre održavaju se
pod visokim pokroviteljstvom
dr. sc. Ive Josipovića,
predsjednika Republike Hrvatske

Pozivaju se Hrvati iz svih krajeva svijeta da se prijave za natjecanje na Hrvatskim svjetskim igrama koje će se od 21. do 26. srpnja 2014. godine održati u Zagrebu.

Organizator ovog značajnog projekta je Hrvatski svjetski kongres, krovna udruga hrvatskih iseljenika diljem svijeta, koja kao međunarodna, neprofitna, nevladina i nestranačka organizacija, članica Ujedinjenih naroda, povezuje Hrvate i Hrvate, hrvatske udruge i ustanove izvan Domovine i tako stvara bolje uvjete za interese Hrvatske i hrvatskog izvandomovinstva.

Igre se održavaju pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske te ostalih resora i institucija Republike Hrvatske. Suorganizatori igara su Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grad Zagreb i Hrvatska matica iseljenika, a partneri Turistička zajednica grada Zagreba, pojedine županije, gradovi, Hrvatski olimpijski odbor te mnogobrojni sportski nacionalni savezi.

Igre se održavaju u sljedećim ljetnim sportskim disciplinama: atletika, boćanje, judo, karate, košarka, nogomet, mali dvoranski nogomet (futsal), nogomet, odbojka na pijesku, odbojka, plivanje, rugby, rukomet, stolni tenis, taekwondo, tenis, vaterpolo. Točan broj disciplina odredit će se prema broju prijava.

Pored sudionika izvan Domovine, na Igrama sudjeluju i sudionici iz Hrvatske te Bosne i Hercegovine.

Sudionici ne trebaju biti članovi niti jedne kulturne, sportske ili druge udruge. Nastup na Igrama je u svojstvu nacionalnih momčadi. Prijave za nastup ostvaruju se preko nacionalnih organizacijskih odbora, koji su uspostavljeni u svim zemljama sudionicama. Na Igrama mogu nastupiti i veterani, osobe starije od 35. godina u svim gore navedenim disciplinama.

Javiti se izravno na mrežnu stranicu igara www.igre-zagreb2014.com, svom nacionalnom koordinatorskom ili na email:

ured@igre-zagreb2014.com
info@igre-zagreb2014.com
ravnatelj@igre-zagreb2014.com

Zagreb
THE CAPITAL OF CROATIA

Turistička zajednica grada Zagreba - Hrvatske igre

**Kontakt podatci nacionalnog
koordinatora:**

37 zemalja
16 sportova
Zagreb, 21.-26. srpnja 2014.

Online prijava:
www.igre-zagreb2014.com/predprijava-sportovi

